

Metsaprügistajaid leidub kõige rohkem Põhja-Raplamaal

Lk 6

Uus veepuhastusmeetod peaks tooma Kehtnasse puhta joogivee

Lk 4

Maapäev andis inspiratsiooni tugevate külade loomiseks

Lk 10-11

Maris Rudnevs:

Olen õnnelik, sest saan teha tööd, mis mulle meeldib

Lk 12-13

Käsitöölane

Ulvi Kalmeti niplispitsi vaimustus sai alguse näitusest

Lk 15-18

TERAV NUGA

Tulen ja teritan

noad
käärid
aiatööriistad
muruniiduki terad
kõik muud terariistad

☎ 533 10 147

fb.me/teravnuga
teravnuga@gmail.com

RAPLAMAA Sõnumid

KOLMAPÄEV, 31. juuli 2019 Nr 31 (3092)

Sõltumatu nädalaleht | www.sonumid.ee | Hind 2.29 €

Vainu talu osaleb aasta põllumehe konkursil

Kolmapäeval, 24. juulil külastas Märjamaa vallas Loodna külas asuvat Vainu talu aasta põllumehe konkursi žürii. Eelmisel aastal aasta talu tiitli saanud Dagmar ja Endel Lindre talu esitas konkursile Maaleht.

Fotod: SIIM SOLMAN

Lk 3

Juhtkiri

Nii nad meie Eestimaa lõpuks uputavad

Postimehe tellimisel tehtud Kantar Emori uuringu järel väidetakse, et kui juulikuu keskel oleksid toimunud parlamendi valimised, oleks 34,5% valijatest hääletanud Reformierakonna poolt, 19,4% Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna (EKRE) poolt ja umbkaudu 15% Keskerakonna poolt. Ülejäänud, esialgu veel Riigikogus kohti hoidvad erakonnad - sotsiaaldemokraadid ja isamaalased tegijate hulka enam ei kuulu.

Reformi ja EKRE reitingud ei tähenda muidugi kaugeltki veel seda, et pisut enam kui pooled (umbkaudu ikkagi 54%) eestimaalased ongi jaotumas kahe erakonna poolehoidjateks. Võib julgelt öelda, et kui poliitmaastikul poleks laiamas EKRE-t, ei oleks tänase Reformierakonna taga veerandit praegustest toetajatest. Hetkeseis lihtsalt on niisugune, et suur osa kodanikest, kes näevad EKRE-s ohtu demokraatialle ja üldse isikuvabadustele, on koondunud Reformi taha, sest Keskerakonda ei ole võimalik usaldada, sotsiaaldemokraadid demonstreerivad jätkuvalt oma saamatust ja võimetust ning Isamaa, kes kõigub endiselt parlamenti jäämise või väljakukkumise piiril ning on lisaks kohati veel ka vägagi ekrelike (õnneks siiski veel mitte putinlike!) hoiakutega, ei tule kahjuks samuti lähitulevikus väga arvesse.

Tegelikult ei ole ka kõik EKRE tänased fännid kaugeltki mitte tema toetajad – nende hulgas on teatud hulk valijaid, kes mitte mingi hinna eest ei tahaks võimu juurde tagasi Reformierakonda ja on sellepärast parema valiku puudumisel hetkel EKRE taga.

See, milliseks me oma poliitmaastiku napilt kolmekümne aastaga oleme osanud kujundada, on pehmelts öeldes masendav. Kusjuures süüdistada saab selles ikka vaid iseenast ehk siniseid lühinägelikke ja enesekeskseid staažikaid poliitikuid. Ja isegi siis, kui mõni praegustest erakondadest peaks tegema kellegi tellimustööd (kust raha, sealt muusika), on süüdlasteks ikka ülitsentraliseeritud ja pealinna koondatud erakonnad, kellel ei ole maakondades enam isegi esindusi.

Hetkeseisu paremaks iseloomustamiseks võiksime ju endalt küsida, mitu riigikoguküpsset reformierakondlast, keskerakondlast või sotsi võiks Rapla maakond kohe praegu välja käia? Kindlasti on nad siin olemas, aga Tallinn pole lasknud neil nii palju kasvada, et laiemalt silma jääksid. Aga Isamaal oli küll igati väärikas Riigikogu liige siit kohe võtta ja EKRE, ennäe, küpsetas siinsest materjalist koguni kaks ministrit valmis.

Eesti vanade erakondade kõige andestamatum tegu ongi Eestimaast suurema osa loovutamine Helmede intriigiparteile. Head sõbrad, pange vaim valmis ja lugege näiteks Postimehe, Päevalehe, Delfi kommentaariume ja te mõistate, millisesse mädasohu me kõik koos oleme vajumas. Eriti pärast Eesti „asepeaministri“ Mart Helme intervjuud Kreml-meelsele propagandakanalile Baltnews.

Südamelt ära

Samm-sammult keskkonnasäästlikumaks Eestiks

Maris Adoma

Keskkonnasäästlikum käitumine on praegu aktuaalne teema ja mul on selle üle ainult hea meel. Mitte et ma ise oleks enda harjumusi drastiliselt muutnud, see piirdub kilekoti vahetamisega paber- või riidest koti vastu, mille ma poodi minnes kodust kaasa võtan.

Puu- ja köögivilju ostan lahtiselt. Kui mul on poes piruka isu, siis ei pane ma seda ühte pirukat kotti, vaid hoian käes ja näitan kassas müüjale. Muud toidukraami ostan ikka nii, nagu poes müügil on - pakendatult. See tekitab muidugi ilmselt rohkem kahju kui kilekottide kasutamine. Aga tuletagem meelde, et muutused saavad siiski alguse pisikestest samudest.

Erinevad poeketid üritavad sellega kaasa minna ja teha pisikesi muudatusi. Näiteks Rimi alustas sellega, et kaotas ühel hetkel poest kilekotid ära. Kui aga inimesed nuri-sema hakkasid, olid kotid poes jälle tagasi. Siiski on nad tõstnud vähemalt nende hinda. Ka väikesed läbipaistvad kilekotid peaks minu teada poes nüüd tasulised

olema. Veel on nad algatanud „Tarbime targalt“ kampaania. Rimi poodides, kus on olemas valmistoidu lett, saab pakendiprügi vältimiseks osta toitu oma karpil. Seda saab teha ka näiteks Delice toidupoodides. Ka turul on võimalus osta asju oma anumasse, ka selliseid tooteid, mida poest niimoodi ei saa (näiteks piimatooted). Muidugi leidub alati müüjaid, kes sellise käitumise peale nurisevad ja alati ei luba ostu sooritamisel oma nõud kasutada.

Kui veel näiteid tuua, saab Tartus STEP UP pood-kohvikust osta puruteed täitsa pakendivabalt. Eestis peaks olema ökopoode, kust saab kõike oma karbi, purgi või muu nõuga osta. Osa toidukohti on asendanud plastkõrred metallist, paberist või pilliroost kõrtega. Circle K tanklates saab oma termosega kohvijookide ostmisel lausa 20% allahindlust. Kõige suurem samm on ilmselt ühekordsete plastesemete keelustamise jõustumine aastaks 2021. Neid samme, mis on tehtud, võikski loetlema jääda.

Aga siit tekibki küsimus, et kui on nii palju juba tehtud, miks leidub ikka veel inimesi, kes iga õuna ja banaani eraldi läbipaistvasse kotti pakendavad? Miks on Rimi sõnul kilekotidest ostukottide kasutamine vaatamata hinnatõusule ikka samal tasemel? Miks on poodides müügil lahtiste puu- ja köögiviljade kõrval samad pakendatud paari-kaupa eraldi kilesse?

Vastus on väga lihtne. Vähemalt tarbija seisukohalt, ja ma lähtun siin ka iseendast. Inimesed on lihtsalt harjumuste orjad. Ka mina olen. Suur hulk inimesi on. Elustiili muutmine võtab tohutult aega ja see on arusaadav. Räägimegi näiteks kõige lihtsamatest asjadest - kilekottidest. Sa lähed poodi ja haarad automaatselt koti järele. Sa ei hakka isegi mõtlema teistmoodi käitumisele, sest ei oska sellele mõelda. Kui seni on elu nii toiminud, siis miks nüüd ei peaks, eks? Tegelikult, nii kaua, kuni poes on kotid olemas, inimesed kasutavad neid. Kui need ära kaotada, järgneks sellele inimeste pahameel. Aga seda ainult korraks, mitte igaveseks. Toit ei jääks ju sellepärast ostmata, et poest on kilekott kadunud.

Inimesed on tänapäeval piisavalt targad, et alternatiive leida ja need on olemas ka - riidest ja paberist kotid kasvõi. Inimesed võivad ju harjumuste orjad olla, aga samal ajal oleme võimelised ju tegelikult kõige harjuma. No tegelikult on lahendusi veel, ma toon välja ühe võimaliku variandi. Kõige parem oleks inimesi neil teemadel hakata harima juba maast madalast. Inimese haridustee saab ju alguse lasteaiast. Lapsi saab näiteks mängude kaudu väga hästi õpetada. Koolis võiks ka olla enam tunde, kus neil teemadel veel rohkem räägitakse. Ja mitte ainult, kuidas muuta käitumist, vaid ka miks seda teha tuleks.

Küsitlus

Kas teie oleksite valmis töötama välismaal?

Allar, projektijuht: Põhimõtteliselt küll, olen sellele mõelnud. Kaks kuni kolm nädalat olen välismaal töötanud ka, sest töötan rahvusvahelises ettevõttes. Ma ei välista, et võiksin minna välismaale tööle. Olen avatud. Eestis on muidugi hea elada ja kõik võimalused oma karjääri edendamiseks olemas.

Tiit, töökoja meister: Enam ei ole. Omal ajal mõtlesin sellele, aga siis ei olnud selliseid võimalusi nagu praegu.

Kadi, doktorant: Jah. Teengi sellist tööd, mis on osaliselt välismaal.

Kaido, ettevõtja: Ei. Antud olukorras mitte. Minu töö ja perekond on siin, aga noorematele soovitan kindlasti.

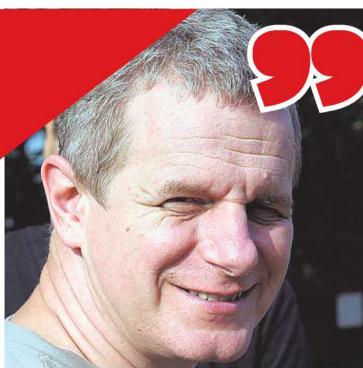
Marian, puidutöölaine: Ma töötangi välismaal. Olen pool aastat Hollandis olnud.

Kristjan, programmeerija: Põhimõtteliselt mitte. Meeldib kodumaal.

Küsis Siim Jõgis
Pildistas Siim Solman

Tsitaat

Opositsioon on ise süüdi

„Tavalised ungarlased ei hooli neist asjadest (liberaaldemokraatia põhimõtete hülgamisest – toim). Selle tõttu ongi Orbanil nii suur mõju – eriti maapiirkondades, kus rahvast niisugused küsimused ei huvita. Mu kolleeg rääkis hiljuti, kuidas läks pärast valimisi külakesse ja küsis, miks inimesed Fideszi poolt hääletasid. Tuli välja, et nad ei teadnud teiste variantide olemasolust. See on ühtlasi opositsiooni enda viga – nad ei ole maapiirkondades esindatud, mistõttu ei teata nende kohta midagi.“

Miklos Szanyi, Ungari Teaduste Akadeemia Maailmamajanduse Instituudi direktor, professor:
„Euroopa riigid ei taha ennast siduda“, Sirp 26. juulil

Päevapilt

Eestimaa suvi on heitlik. Hetk rannailmast Pärnu rannas.

Foto ja tekst ULVI BLANDE

Rapla mees püüdis võrku Atlandi tuura

Raplas elav kirglik kalamees Rain Oksaar püüdis nädalapäevad tagasi koos sõpradega nakkevõrku oma elu kala.

Siim Jõgis

Läänerranna vallas Matsi ranna lähedal püüti kinni Atlandi tuur, mille pikkus oli 1 meeter ja 4 sentimeetrit ning see kaalus 5,8 kilogrammi. Oksaar oli paadis koos kahe sõbraga - Artur Metsare ja Vello Varblasega.

Esmalt imetleti kinnipüütud kala viis minutit, siis viidi läbi mõõtmine, kaalumine ja pildistamine ning lasti kala tagasi vette. Oksaar ütles, et tuura tagasi vettelaskmine oli isegi parem tunne kui selle kinnipüüdmine. Tuur on Läänemeres haruldane kala ning tegelikult ka kriitiliselt ohustatud liik. Seetõttu ei olnud Oksaare sõnul mingit

Rain Oksaar meetrise tuuraga, mille ta varahommikul Matsi ranna lähedal püüdis. Mees ise ütles, et tegemist on tema elu kalaga.

Foto: ARTUR METSARE

küsimust, kas lasta kala tagasi või mitte. Veest väljas oli tuur kokku umbes kümme minutit ning seejärel lasti ta tagasi ujuma. Kalamehed märkasid ka seda, et kinnipüütud isend

oli märgistatud.

Nagu selgus, oli see kala asustatud Daugava jõkke 2015. aastal Läti teadlaste poolt. Märgistuse oli nakkevõrk välja rebinud ning see tuli ära

võtta. Reeglina neid niisama ära ei võeta, kuid seekord oleks see vastasel juhul lihtsalt mere põhja vajunud. Haruldase tuura kinnipüüdmine tekitas kalastusringkondades

elevust ka laiemalt.

Eesti Loodushoiu Keskuse teadur Meelis Tambets rääkis, et ta võttis ühendust ka Läti ametivendadega, kes olid kala Daugava jõkke lasknud. Lätlased olid olnud väga õnnelikud, et see isend on kõigest nelja aastaga kasvanud nii suureks. Veel 2015. aastal kaalus ta kõigest 150 grammi. See tähendab, et viimase nelja aastaga on kala visanud kasvu üllatavalt suurel määral. 2015. aastal Daugava jõkke asustatud tuurade seast ei olegi nii suurt isendit seni püütud. Samuti ütles Tambets, et Oksaar ja tema sõbrad käitusid kalaga igati õigesti. Kontrolliti tema märgistust, mõõdeti, kaaluti ning tehti pilti ja seejärel võeti ühendust Eesti Loodushoiu Keskusega. Tambets ütles, et eriti positiivne oli see, et kalast tehti ka video.

Viimane looduslik tuur püüti Läänemeres 1996. aastal Muhumaa lähialt. Siis pandi talle isegi nimi - Maria. 2000. aastate algusest peale on tuura

asustatud Läänemere Saksamaal ja Poolas ning nüüdseks on selle initsiatiiviga liitunud ka teised riigid. Ka Eestis asustatakse tuura ning seda tehakse Narva jões. Alles nädal aega tagasi tuli uudis, et sinna lasti ujuma tuhandet maimud. Meelis Tambets rääkis, et need isendid Lääne-Eesti vetesse naljalt ei jõua. Pigem liiguvad nad edasi Lõuna-Soome rannikule ning sealte edasi lääne poole. Lääne-Eesti vetesse jõuavad just need kalad, kes on asustatud Daugava jõkke.

Rain Oksaar rääkis, et ta on kalamees olnud 25 aastat. Kinnipüütud tuura peab ta oma elu kalaks, sest ühtegi nii haruldast ja erilist kala ei ole varem õnnestunud tabada. Siiski ei saa öelda, et see oleks tema jaoks kõige suurem senipüütud kala. Korra on ta kätte saanud ka peaaegu kaheksa kilogrammi kaalunud haugi - 7,68 kg. Nüüd on tema unistus ületada maagiline piir ja püüda kinni haug, mis kaaluks vähemalt 10 kilogrammi.

Vainu talu osaleb aasta põllumehe konkursil

Kolmapäeval, 24. juulil külastas Märjamaa vallas Loodna külas asuvat Vainu talu aasta põllumehe konkursi žürii. Eelmisel aastal aasta talu tiitli saanud Dagmar ja Endel Lindre talu esitas konkursile Maaleht.

Helerin Väronen

Viljakasvatuse ja lihavesi kasvatusega tegeleva Vainu talu perenaine Dagmar sõnas, et kui Maaleht talle helistas ja teatas, et nad on Lindrete peretalu konkursile esitanud, hakkas ta naerma, kuna ei pea enda talu ja põllumajandustootmist tiitli vääriliseks. Eelmisest aastast on Lindrete perel taskus juba parima talu tiitel, mis näitab, et nende tegevus siiski väärrib tähelepanu. Dagmar lisaski, et kuigi nad ajavad oma asja ja end väga esile tõsta ei taha, on tore, kui vahel nende tegevust märgatakse ja tunnustatakse.

Hakates kokku lööma, palju maad Lindrete perele kuulub, sai Dagmar tulemuseks 825 hektarit, lihavesi arv on

praeguse seisuga 435. Ainult kahekesi kogu talukompleksi Lindred üleval ei peaks. Lapsed Margit ja Mikk on mõlemad lõpetanud Türi tehnika- ja maamajanduskooli ja paljused talupidamise enda õlule võtnud. Margit tegeleb lihavesi kasvatusega ja Mikk teraviljakasvatusega. Just põhjusel, et Vainu talu on peretalu ja talupidamist antakse edasi põlvest põlve, esitas Maaleht Lindrete pere aasta põllumehe konkursile.

Dagmar nendib, et seda ei juhtu tõesti väga tihti, et lapsed vanemate kõrval talupidamise hakkavad panustama. Kuid Lindrete lapsed on väikesest peale talupidamist kõrvalt näinud, täpsemalt aastast 1991, kui talu pidama hakati.

Tegutsemisaastate jooksul on talul olnud ka raskemaid aegu, kuid alati on pinnale jäädud ja seda just tänu mitmekesisusele. Näiteks eelmine aasta oli viljakasvatuse jaoks kehv, kuid lihavesi kasvatuse päästis olukorra. "Kui üks asi kisub kiiva, siis teisega püsib ikka vee peal," lisas Dagmar.

Žüriiga koos taluõuel ringkäiku tehes rääkis Dagmar, et kõik küünid, mis olid mõeldud heina jaoks, pole tegelikult peotäitki heina näinud, kuna selle asemel

on tulnud põllutöömashinad. Ja masinad hoitakse Vainu talus hästi. Lausa nii hästi, et uued froteerätikud rändavad esimesena just traktorimati peale. Peremees Endel on suur korraarmastaja ja juurutanud terves peres harjumust, et ei kõnnita nina püsti ringi, vaid korjatakse ripakil asjad kohe üles.

Kuigi konkursi pealkiri viitab ühele isikule, on tegekkuses nii Lindrete talus kui ka mujal näha, et ükski ei tehta midagi ära. Toimiva talu taga on ikka suur tiim ja enamasti just perekond.

Aasta põllumehe konkursi korraldavad Maaleht ja Põllumajandus-Kaubanduskoda. Kokku osales tänavu 10 Eesti talu. Kandidaate said esitada põllumajandusega seotud liidud, ühingud, seltsid ja organisatsioonid. Konkursi eesmärk on esile tõsta uendusmeelseid, keskkonnateadlikke ja edasipürgivaid põllumehi. Samuti tahetakse konkursiga väärtustada ja tunnustada kodumaise toidu tootjaid, tutvustada põllumajandustootmist laiemalt ja tõsta maaelu mainet.

Konkursi tulemused kuulutatakse välja aasta põllumehe konverentsil 22. oktoobril.

OTSIME TÕSTUJUHTI!

Kas sa oled töötanud kohas, kus ürgne loodus kohtub moodsa tehnoloogiaga otse sinu käte all? Kus sind ümbritseb valgus ja puhtus, sinu selga mudib massöör ning lõunad on pea tasuta? Ei ole? Siis on aeg kandideerida.

Kes see on?
Tõstujuht juhhib tõstukit. Laadib toodangut ning materjale peale ja maha, väljastab ja võtab vastu kaupa ning kontrollib dokumente.

Mida ootame?
Ootame kohusetunnet ja tõstukiga töötamise oskust. Töökohal ise raskusi tõstma ei pea, seda võid teha pärast tööd jõusaalis. Ettevõtte kulul!

Mida pakume?
Meil on vinge uhiuus tehas ja mugav bussitransport. Massaaž, taastusravi ja sportlikud tegevused on lausa tasuta. Lõunad on samuti peaaegu tasuta. Suvel saad vineerist puhata kaks nädalat ja jõulude ajal nädala. Ülejäänud puhkuse võid ise valida. Töögraafikuga on peaaegu nii nagu Genka laulus - kolm tööl ja kolm vaba (päevased ja öised vahetused, vahetuse pikkus 12 tundi). Tööpäev algav vastavalt kas kell 8.00 või 20.00.

Tunned, et sul on **TÕSTUKIJUHI** geenid?
Saada oma CV aadressile personal@kohilavineer.ee või helista +372 5688 8517

KOHILA VINEER

Märjamaa gümnaasiumit asub juhtima Kalle Uusmaa

Siim Jõgis

Märjamaa gümnaasiumi uueks direktoriks sai eelmisel nädalal Kalle Uusmaa. Ta on olnud pikka aega ettevõtja ja mitmete erinevate valdkondade projektide juhtimise kogemusega. Nende seas on näiteks vastutustundlik ettevõtlikus, infotehnoloogia teenused, logistika, muudatuste ja tarneahela juhtimine.

Märjamaa valla Facebooki leht edastas, et viimased seitse aastat on Uusmaa töötanud Tallinna Tehnikaülikoolis ja Tallinna Tehnikakõrgkoolis. Alates käesolevast aastast on Kalle Uusmaa kaasa aidanud Märjamaa valla spordivaldkonna arengule. Sündinud on ta Tallinnas, viimased 18 aastat elab koos perega Märjamaal.

Märjamaa gümnaasiumi direktori kohale sai kandidaadi 17. juunini. Koolijuhhi valikule kulus vallavalitsusel pisut üle kuu aja. Uue direktori esimene tööpäev oli reedel, 26. juulil. "On kahtlemata positiivne, et uuel direktoril on aega enne uue õppeaasta algust veidi sisse elada," kommenteeris Märjamaa vallavanem Merlin Suurna.

Politseiteated

Kehtna vald

25. juulil sai politsei teate, et Järvakandi alevi vigastas 44-aastane naine noaga 41-aastase naise kätt ja löi teda.

Kohila vald

24. juulil sai politsei teate, et Kohila vallas varastati eluhoonest vaba juurdepääsu kasutades kullast kõrvarõngad ja kaelakee. Vargusega tekitati kahju ligi 600 eurot.

28. juulil sai politsei teate, et Kohila alevikus korterelamu trepikojas löi 28-aastane mees 24-aastast meest.

Rapla vald

24. juulil sai politsei teate, et Juuru alevikus tulistas seni tuvastamata isik õhupüssist 33-aastase naise kassi ja põhjustas seeläbi loomale tervisekahjustusi. Teoga põhjustati looma omanikule varalist kahju ligi 960 eurot.

Politsei- ja piirivalveamet

Päästeteated

Jalanõud sulasid

27. juulil kell 14.45 teatati, et Kehtna alevikus Põllu tn on eramajas suitsu. Päästjad selgitasid, et lapsed olid lambile pannud jalanõud, mis lambi sisse lülitamisel sulama ja suitsema hakkasid. Tuleoht kõrvaldati.

Lääne päästekeskus

Uus veepuhastusmeetod peaks tooma Kehtnasse puhta joogivee

Kehtna valla vee-ettevõtte läks üle uuele veepuhastusmeetodile, et tuua Kehtna piirkonna elanike kraanidesse kauaoodatud puhas joogivesi.

Vivika Veski

Kehtna aleviku elanikud on aastaid kurtunud selle üle, et kraanist tuleb aegajalt sogast vett, mis lisaks veel haiseb. „Kissell klompidega” kirjeldavad kohalikud seda, mis neil mõnikord kraanist välja voolab. Kehtna elanik Allan räägib, et vesi on olnud halb alates ajast, mil ta viis aastat tagasi Kehtnasse korteri ostis. Vahel on see hägune, teinekord pilgu järgi küll puhas, ent haiseb sellegipoolest. Allan ütleb, et nad ei joo seda ise ega anna ka oma kassile. Pesemiseks enamasti kõlbab. Iga nädal söefiltreid vahetada ei jõua, kuigi oleks vaja – see läheks aga liiga kalliks. Nädalaga muutub filter tumepruuniks. Kuna juua on vaja, on Allan ja paljud teised Kehtna aleviku elanikud tellinud koju Saku Lätte joogivee.

Lisaks kadus vesi õöl vastu eelmise nädala neljapäeva eelneva teavitusega üldse ära. Pärast selle naasmist haises kanalisatsioon kohutavalt.

Senise Kehtna Elamu OÜ, nüüdse Kehtna Vesi OÜ* juht Raul Aarma selgitab, et ettevõtte läks eelmisel nädalal üle uuele veepuhastusmeetodile – samasugusele, mida kasutatakse Raplas ja mis on seal häid tulemusi andnud. Esialgu võib see aga lüüa torudest lahti selliseidki jääke,

millest vana süsteem jagu ei saanud, mistõttu üleminekuajal võib vesi muutuda veelgi hullemaks. Nimelt koguneb torude seintele moodustis, mida nimetatakse biokelmeks või biokileks, mis puhastuse tulemusel kraanist klompidena väljub. Kesta võib üleminek teiste kogemuse põhjal ligikaudu kaks nädalat kuni kaks kuud. Seni ei aita muud, kui lasta veel pikemalt joosta ning puhastada või vahetada sagedamini filtreid. Samuti on kasulik puhastada segistite otsas olevaid sõelu, WC loputuskasti ja pesumasina sissevoolusõela.

Aarma räägib, et Rapla Vesi AS-i mehed on neil ka abiks olnud muudatust sisse viimas. Ette valmistati seda kaks ja pool kuud.

Muudatus seisneb selles, et üks vett puhastav kemikaal vahetati välja teise vastu – kloreerimise asemel vett nüüd osoneeritakse. Rapla elanikuna ütleb Aarma, et Rapla joogiveega on ta nüüd igatahes väga rahul.

Igalpool ei pruugi uuest meetodist siiski kasu olla. Aarma ütles, et teab ka ise paari-kolme kohta Kehtnas, kus liitumispunkti majani toovad vee vanad raudtorud. Tõenäoliselt on neid aga rohkem. Sellistest torudest jääbki eralduma roostet, kuidahes puhas vesi liitumispunkti ka ei jõuaks. Sellisel juhul tuleb torud välja vahetada tänapäevaste vastu.

**Nime vahetab Kehtna Elamu seetõttu, et ettevõtte liitus valla teise vee-ettevõtte – Järvakandi Kommunaal OÜ-ga. Uus ettevõtte kannab nime Kehtna Vesi OÜ.*

Klaasis ei ole morss, vaid Kehtna kraanivesi. Aleviku elanikud on aastaid kurtunud selle üle, et kraanist tuleb aegajalt sogast vett, mis lisaks veel haiseb.

Foto: KADRI PAJU

Veoautojuhtide puudus aina süveneb

Töötukassa tööjõupuuduse uuringu kohaselt on Eestis enim puudu logopeede, eriarste, IT-valdkonna spetsialiste ja veoautojuhte. Viimasel juhul just rahvusvaheliste vedude juhte. Miks see nii on?

Maris Adoma

Pikad komanderingud, raske ja rutiinne töö

Transpordi- ning rahvusvaheliste ja Eesti-siseste veeteenustega tegeleva firma RMW juhatuse liige **Ain Täpsi** räägib, et peamiseks põhjuseks on kindlasti pikad komanderingud. "Alguses on kõik uus ja huvitav, aga pikapeale muutub töö üksluiseks, kohad korduvad ja seetõttu tekib tüdimus. Kui on ka perekond,

just noorematel, soovitakse olla rohkem koos oma lähedastega," selgitab Täpsi. Teise põhjuseks toob mees välja üldlühike tööjõuturu olukorra, kus tööpakkumised ületavad nõudlust ning inimesed valivad lihtsama töö.

Kui ka töötaja leitakse, ei pruugi ta olla alati kõige sobilikum. Ka Täpsil on olnud raskusi töötajate leidmisel. "Autojuhtide puudus pitsitab juba mitmeid aastaid. Meie õnneks on meil töötajatega vedanud ning on olnud vaid mõned üksikud probleemid, peamiselt alkoholi tarbimise-

ga enne tööpäeva algust ja ka komanderingus olles. Üks juht oli oskamatu. Autojuhi töö ei olnud talle sobilik," räägib ta. Mis siin salata, veoautojuhi amet ei ole kerge. Inimene peab oskama suurt autot juhtida. Samuti on amet psüühiliselt kurnav - juht peab olema kõrge pinge- ja rutiinitaluvusega. Amet eeldab ka täpsust, kohusetundlikkust ja keelteoskust.

Puudused palgasüsteemis

Miks veoautojuhid enam rahvusvahelisi sõite teha ei soovi, sellest räägib Raplamaal elav **Uno Mikker**, kes on selle ameti peal olnud ligi 40 aastat. Ka tema toob esimese põhjuseks välja pikalt perest eemal

oleku. "Inimesed tavaliselt soovivad olla pere juures iga päev, kuid see töö seda ei võimalda. Vahel ei saa mitu nädalat koju. Lähed näiteks reedel kodust ära, et kuskile Saksamaale jõuda, ja ei saagi perega olla," selgitab Mikker.

See, kui palju ja millal autojuht koju saab, oleneb paljuski sellest, mis riikides ta sõidab. Mikker ise sõidab Eesti lähiriikides, peamiselt Soomes, tänu millele on tema nädalavahetused enamasti vabad. Vahel pääseb ta ka nädala sees korraks koju. Kui aga juht sõidab kaugemal Euroopa riikides, näiteks Prantsusmaal või Saksamaal, siis nii tihti mõistagi koju ei pääse.

Teine põhjus, miks rahvusvaheliste vedude juhte on

raske leida, seisneb Mikkeri sõnul palgasüsteemis. Autojuhtidele makstakse töötasu, mis koosneb lähetustasust ja põhipalgast. Maksustatud on nendest kahest vaid palk, mis aga Mikkeri sõnul ulatub rahvusvaheliste juhtide puhul tavaliselt umbes Eesti miinimumini või on lihtsalt madal. See omakorda tähendab seda, et autojuhid ei saa oma tulevikku nii palju kindlustada, sest maksud lähevad maha liiga väikese summa pealt.

Probleem transpordisektoris on tõsine, sest juhtide puudujääk on seotud majandusega laiemalt. Ühe lahendusena on paljud firmad kindlasti palganud ka võõrtööjõudu, kuid vaatamata sellele veoautojuhtide puudus aina süveneb.

Andreas von Uexküll istutas kaks pühendusega tamme

Noor Eesti Vabariik võõrandas teiste hulgas ka Vana-Vigala mõisa ja sajandeid valduse omanikuks olnud Uexküllide perekond lahkus Eestist. Kuid süda jäi siia ja külaskäigud juurte juurde algasid juba nõukogude aja lõpuaastail.

Reet Saar

1991. aastal tuli esivanemate kodu vaatama ka noor Andreas von Uexküll koos vanaema Ingridiga, kellelt ta oli kuulnud palju lugusid perekonna varasemast elust. Pühapäeval istutas Andreas mõisapargi jõeasale kaks pühendusega tamme.

Vigala osavallakogu esimees Meelis Väli rääkis tseremoonial, et Uexküllid olid väga looduskesksed, kes istutasid teede äärde alleesid ja kasvatasid triiphonetes eksootilisi vilju.

Andreas von Uexküll alustas oma sõnavõttu eesti keeles suure tamme varjus, kuhu osalised esmalt varjusid suve kuumima päeva päikeselõõsa eest: „Mina ja minu pere oleme väga tänulikud, et oleme täna siin Vana-Vigalas.“ Edasi jätkas ta inglise keeles. Juttu tõlkis ja täiendas oma kommentaaridega Reet Nurges, kelle tihe side suguvõsa

Andreas von Uexküll pühendas ühe istutatud tamme oma vanaisale ja teise Vigala rahvale. Pildil on ta koos oma laste Mathilde, Adele ja Johannesega.

Foto: REET SAAR

liikmetega on kestnud ligi 30 aastat.

„Vanaisa rääkis väga palju puudest, mida ta ise ja tema esiisad siia on istutanud. Oluliseks pidas ta lehisealleesid Kivi-Vigala ja Teenuse suunal või tamme- ja pärnaalleed Märjamaa tee ääres. On väga meeldiv olla siin Uexküllide perekonna esindajana ja jätkata puude istutamise traditsiooni. Istutan kaks puud: üks on pühendatud mu vanaisale ja teine Vigala rahvale,“ rääkis Andreas von Uexküll.

Istutamise juures olid ka ta eestlannast abikaasa Mariliina ning lapsed Johannes (14), Adele (12) ja Mathilde (8). Märjamaa vallavanem Merlin Suurna tänas, et perekond on oma juurte juurde tulnud, hoiab ja kannab edasi kunagisi traditsioone: „Tammepuu paistab looduses silma oma tugevuse ja juurtega. Juured, millest te nii kõvasti kinni hoiate, on väga olulised.“

Et tammed kasvuhoo sisse saaksid, „loitsiti“ Krista Tõldmakeri eestvedamisel ja

tantsusamme seades puudele sõnad peale.

Märjamaa abivallavanemana asus tööle Ott Valdma

Siim Jõgis

Märjamaa vallavalitsus otsis suve algusest saati omale uut abivallavanemat ning eelmisel nädalal sai sobiv kandidaat ametisse. Seda kohta hakkab täitma Ott Valdma, kes on muuhulgas varem töötanud Kõue vallavanemana ning Kose abivallavanemana Harjumaal.

Märjamaa vallavalitsuse teates seisab, et kokku kandideeris sellele ametikohale seitse inimest. Ott Valdma paistis teiste seast silma kogemuste ja isikuomaduste poolest. „Endise vallavanema ja abivallavanemana saab ta üheksa aasta jooksul avalikus teenistuses omandatud teadmisi ja oskusi rakendada nüüd Märjamaa valla heaks.

Ott Valdma.

Foto: valimised2019.sotsid.ee

Abivallavanema ametikohal tuleb kokku puutuda juba tuttavate käega katsutavate valdkondadega, mille juures Oti avatud suhtlus tuleb kindlasti kasuks ja teeb paljud temaga tuttavaks,“ seisab Märjamaa

vallavalitsuse teates.

Vallavanem Merlin Suurna ütles, et tal on süda rahul, et abivallavanema koht sai täidetud. „Ott Valdma on olnud Kõue vallavanem. Pärast Kose vallaga ühinemist sai ta Kose valla abivallavanemaks. Märjamaa valla abivallavanema haldusalasse kuuluvad mitmed valdkonnad. Hetkel on meil ettevalmistamisel üldplaneering ja vaatame üle arengukava, seega need on teemad, mis vajavad esmalt tähelepanu. Ott on saanud juba tutvuda ja kaasa rääkida käimasolevatel ehitusobjektidel ja tegeleda muude jooksvate küsimustega,“ sõnas Suurna.

Märjamaa valla eelmine abivallavanem Triin Matsalu töötab alates 23. maist Rapla abivallavanemana.

Andreas von Uexküll on diplomaat. Viimati oli ta Rootsi suursaadik Somaalias ja pere kolis just Aafrikast tagasi Stockholmi. Lapsed hakkavad seal õppima ingliskeelses koolis, abikaasa Mariliina jätkab tööd riigikantseleis ja Andreas Rootsi välisministeeriumis. Oma 20-aastase diplomaadikarjääri jooksul on mees koduriiki esindanud ka Eestis ja Washingtonis.

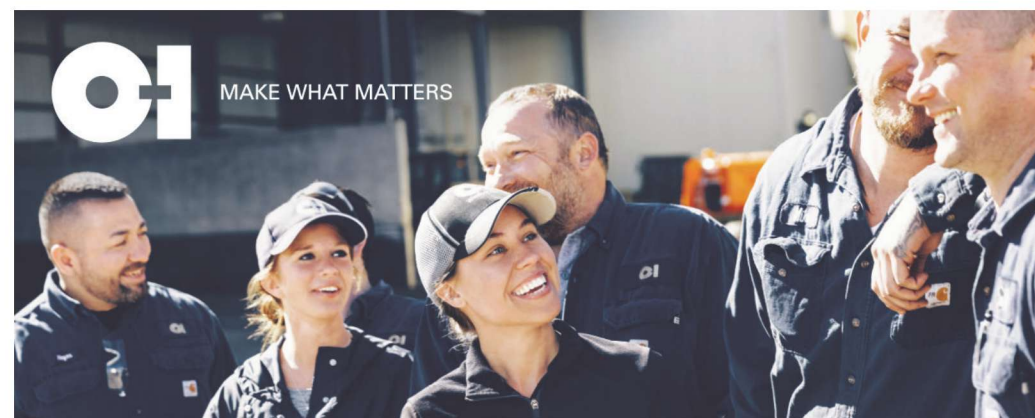
Eestis-käikude ajal põikab pere ikka Vigalast läbi. „Esimest korda tuln siia 1991. aastal. Kohtusime kutsekooli õpetajatega, jalutasime pargis. Nüüd on mõis väga ilusasti restaureeritud. Oleme Vigalas tähistanud meie olulisi sündmusi. Tunnen end Vigalas väga koduselt ja alati olen olnud siin väga õnnelik,“ ütles Andreas von Uexküll (48). Ta pidas oma 30. sünnipäeva Vana-Vigala mõisas, pere kaks vanemat last on ristitud Vigala kirikus.

Mõisa saalis said külalised osa särtsakast folkloorsete tantsude kavast, mida esitas Kivi-Vigala memmede rühm

Kullerkupp ja täiendas Aili Soonberg kandlemänguga.

Pärast kontserti järgnes õpetajate toas vestlusring, millest võtsid osa Märjamaa valla ja kooli esindajad. Külaline tundis siirast huvi kohaliku ettevõtluse, probleemide ja arengute vastu. Tal on hea meel, et mõisas tegutseb kool – haridus on arenguks nii oluline. Andreas tõi välja maailma suundumuse, et kolitakse linnadesse ja on suur väljakutse, kuidas hoida inimesi kohapeal.

Ta küsis, millega meelitate inimesi siia kanti elama? Vallavanem tõi välja hea infrastruktuuri Märjamaal, roheline, turvalisuse, kus lastel hea kasvada, aga ka selle, et linna pole kauge tööle sõita, kui kohapeal rakendust ei leia. Külaline arutles, et oluline on leida eriline toode ja luua selle ümber lugu, see võib aidata tuua majanduslikku edu. „Ärge kartke mõelda pööraselt,“ julgustas Uexküll. Ta näitas ka vanu fotosid mõisast ja lisas, et see paik siin on jätkusuutliku elu näide.

TULE AINULAADSE TOOTMISALLÜKSUSE JUHIKS!

Meie O-I-s armastame klaasi valmistamist, turustamist ja tarnimist – seepärast teeme seda rohkem kui ükski teine klaaspakendi tootja maailmas. Me armastame klaaspakendeid nende ilu, puhtuse ja jätkusuutlikkuse pärast. Saame aidata klientidel oma kaubamärke luua tehes nendega koostööd unikaalsete klaaspakendite tootmisel. O-I kontserni Järvakandi tehases töötab 160 oma ala proffi. Lisainfo www.o-i.com

O-I Järvakandi tehase tiimiga on oodatud liituma tootmisallüksuse juht.

Sinu töö sisuks on 6-liikmelise tootmismeeskonna juhtimine klaasivalmistamise segu ja sulatusprotsessi ettevalmistamisel. Oma töös vastutad Sa pideva sulatusprotsessi nõuetele vastavuse eest kooskõlas ISO 9001 standardiga. Sinu roll nõuab erinevate seadmete jälgimist ja vajadusel sekkumist. Sa hoolitsed töötervishoiu, tööohutuse ning sulatatud klaasi kvaliteedi kontrollimise eest. Sa teed koostööd tehase teiste üksustega.

Ootame Sind kandideerima kui Sul on soovitavalt tehniline kõrgharidus, soov töötada tootmises ning inglise keele oskus. Tootmisallüksuse roll eeldab Sinult tehnilist taiplikkust, head organiseerimisvõimet, lahendustele orienteeritust, inimestega töö oskust, hands-on lähenemist ning pidevale parendamisele orienteeritust. O-I Järvakandi tehase meeskonda sobib südikas, vahetu, koostööaldis ja tulemustele orienteeritud juht.

Sind ootavad arenemis- ja eneseteostusvõimalused ning ainulaadne ja stabiilne töö rahvusvahelises edukas kontsernis.

Kandideerimine talendipank.fontes.ee
Tähtaeg 14. august

Talendiga juhid **FONTES**

Jäätmevedaja vahetus põhjustas segadust ka Kohila vallas

Juuli algusest veab Kohila vallas jäätmeid AS Ragn Sells, kes võitis Kohila vallavalitsuse korraldatud riigihanke. Senine vedaja oli AS Eesti Keskkonnateenused.

Vivika Veski

Raplamaa Sõnumid kirjutas 17. juulil, kuidas uus jäätmeveo hange Rapla vallas tõi kaasa segaduse veograafikutega, kuigi jäätmevedaja jäi suures osas valla territooriumist samaks, vahetus vaid Kaiu piirkonnas. Nüüd veab kogu Rapla vallas jäätmeid AS Eesti Keskkonnateenused.

Kohila vallavalitsuse korraldatud hanke võitis AS Ragn Sells, kes vahetas seal välja AS-i Eesti Keskkonnateenused.

Kohila valla keskkonnakomunikaator Nele Leitaru tõdeb, et üldiselt laabub jäätmevedu Kohila vallas tema hinnangu järgi hästi, kuid korraldatud jäätmevedaja vahetus tõi siiski kaasa segadust ja küsimusi.

„Päris mitmed inimesed pole kätte saanud uut lepingut, paljud pole ka teadlikud, et uut lepingut ootama peaks,” ütleb Leitaru. Uuest lepingust on Leitaru sõnusi teadmatutes eeskätt inimesed, kes pole Kohila valda sisse kirjutatud, mistõttu ei käi neil vallalehte, samuti ei jälgi nad valla kodulehte.

Leitaru on kogenud, et enamasti leiavad need inimesed, kellele leping saadeti e-postile, kuid kes pole seda enda sõnusi kätte saanud, selle rämpsposti hulgast. Ette on tulnud ka juhuseid, et inimene on kirja küll avanud, kuid jätnud tähelepanuta ning siis on vallavalitsusega tõretatud, et uut lepingut pole temale saadetud.

Käsi postiga saadetud lepingute puhul on paraku mitmel korral ette tulnud, et kiri on punktist A punkti B saatmisel kaduma läinud. On ka juhtumeid, et inimesel on Kohila valla jäätmevaldajate registris vana aadress ja kiri on saadetud näiteks Võrumaale.

„Kui kodanik on valla poole pöördunud, kuna lepingut pole saadud, siis selgitan ma välja põhjuse, miks selline olukord on tekkinud, ja vajaduse korral on leping uuesti saadetud,” lisab Leitaru.

Metsaprügistajaid leidub kõige rohkem Põhja-Raplamaal ja suurasumite ümbruses

Raplamaa seisab koos veel kolme maakonnaga metsaprügistajate nimekirja eesotsas, Raplamaal omakorda torkavad prügirohke silma suvilapiirkondade ümbruse metsad.

Vivika Veski

Riigimetsa Majandamise Keskuse (RMK) Raplamaa metsaülem Margus Emberg ütleb, et kõige probleemsemad kohad Raplamaal on Hagudi idalääne teljest põhja poole jäävad alad ja ka suurasumite nagu Järvakandi, Märjamaa ja Rapla ümbrus. Ta tõdeb, et suvilapiirkondade ümbruse metsad on kohad, kuhu endiselt suures koguses prügi veetakse.

Emberg näitab eelmisel suvel Kohila vallas Aespa lähedal tehtud pilti, kus metsaalune on üle külvatud kõrvõimaliku kraamiga, mis majapidamistes üle võib jääda: tühjad trossid, pudelid, rehvid, kile, remondijätmed ja lisaks lihtsalt ebamäärane sodi.

Kui prügistajat ei õnnestu tabada, nagu enamasti juhtubki, kannab vastutust maa omanik. Riigimetsas peab sel juhul prügi ära koristama maa haldaja RMK, vastasel korral teeb Keskkonnainspeksioon neile ettekirjutuse.

Emberg räägib, et konkreetne prügilasu asub kohas, kuhu ei pääse autoga ligi, mistõttu peavad nad lisaks tee rajama, et see ära koristada. Sellistel juhtudel tellib RMK Raplamaal prügiühikut ära viima Eesti Keskkonnateenused AS-i, kes aga ei pääse oma tehnikaga ligi, kui puudub tee.

Talvise vabastuse saab lihtsasti

Suurimad suvilapiirkonnad Raplamaal asuvad Kohila vallas: Aespa, Viliveres, Urges. Aespa alevikus ja Vilivere külas elab suviti kokku enam kui viis tuhat inimest, see on umbes sama palju kui Rapla linnas. Kohila vallavalitsus on hinnanud, et perspektiivis kasvab piirkonna elanike arv suveperioodil enam kui seitsme tuhandeni. Üksjagu inimesi elab seal ka aasta ringi.

Kohila valla keskkonnakomunikaator Nele Leitaru selgitab, et Kohila valla jäätmehoolduseeskiri näeb ette, et tiheasustusalal, kuhu kuuluvad ka valla suvilapiirkonnad, tuleb jäätmemahutit tühjendada vähemalt üks kord nelja nädala jooksul. Üldjuhul toimib tema hinnangu järgi jäätmevedu vallas hästi, olgu siis tegu tihe- või hajaasustusalaga. „Tõrkeid ja probleeme tuleb ikka ette, aga seda esineb iga teenuse puhul, oluline on omavaheline suhtlemine,” sõnab Leitaru.

Jäätmeseadus näeb ette, et kõik hoonestatud kinnistud peavad liituma korraldatud jäätmeveoga. Kui

Prügiühik Aespa lähedal metsas. See on pildistatud eelmisel suvel, kuid on seal endiselt alles, kuna koristama pääsemiseks tuleb kõigepealt rajada tee. Foto: MARGUS EMBERG

Jäätmeseadus

§ 69. Korraldatud jäätmeveoga liitumine

(4) Kui kohaliku omavalitsuse üksus on veendunud, et kinnistul ei elata või kinnistut ei kasutata, võib ta jäätmevaldaja erandkorras vabastada tema taotluse alusel teatud tähtjaks korraldatud jäätmeveoga liitumisest.

(4²) Käesoleva paragrahvi lõikes 4 sätestatud tähtjaks määramiseks peab kohaliku omavalitsuse üksus eelnevalt kohapeal kontrollima, et jäätmevaldaja korraldatud jäätmeveoga liitumisest vabastamise asjaolud on tõesed ja vabastamist võimaldavad.

(5) Käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud jäätmevaldaja esitab järgmise aasta 20. jaanuariks kohaliku omavalitsuse üksusele kirjaliku kinnituse, et kinnistul ei ole aasta kestel elatud või kinnistut ei ole kasutatud.

(5¹) Jäätmevaldaja, kes ei esita käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud tähtjaks kinnitust, loetakse korraldatud jäätmeveoga liitunuks 21. jaanuarist arvates.

kinnistul ei elata või seda ei kasutata, võib kohalik omavalitsus erandkorras omaniku taotluse alusel vabastada ta teatud tähtjaks liitumisest.

Leitaru tõdeb, et talvine vabastus perioodil novembrist aprilli lõpuni on suvilapiirkondades – Aespa alevik, Vilivere küla, Urge küla – üsna populaarne. Vabastuse saab taotleda avalduse alusel ning kui taotlejal ei teki veoperioodil maist oktoobrini teenuse osutaja ees võlgnevust ning talvistel kontrollkäikudel ei tuvastata kinnistu kasutamist, siis läheb järgmisel aastal vabastus automaatselt alates 1. novembrist uuesti peale.

„Võiks öelda, et talviseid vabastusi saab hetkel meie vallas kahjuks liiga kergelt, piisab avaldusest. Muidugi tuleks seda muuta ja küsida ka hooajalise vabastuse korral eelmise vabastuse perioodi elektrinäitude väljavõtteid või teisi tõendeid kinnistumittekasutamise kohta ning selle põhjal igal aastal uus otsus teha, kuid võttes arvesse lisanduvat töömahtu, ei ole see paraku ühe inimese jaoks

mõeldav,” tõdeb Leitaru.

Aastase vabastuse korral, mis kehtib ajavahemikus 21. jaanuarist järgmise aasta 20. jaanuarini, tuleb igal aastal esitada kinnituskiri kinnistu mittekasutamise kohta ning lisada eelmise vabastuse perioodi elektrinäitude väljavõte vabastatava kinnistu kohta. Kui eelpool nimetatud dokumente hiljemalt 20. jaanuariks ei saadeta, siis jäätmevedu taastatakse.

Harjumused muutuvad visalt

RMK Raplamaa metsaülem Margus Emberg leiab, et selgelt jääb vajaka inimeste teadlikkusest korraldatud prügieveo osas: miks muidu valitakse sageli legaalse ja odavama utiliseerimisviisi asemel ebaseaduslik ja kulukam tee. Seda näitab tema hinnangu järgi prügiühikut tekitamine vahel raskesti ligipääsetavatesse kohtadesse, kuhu jäätmed on tulnud käe otsas kottidega kohale tassida.

Nele Leitaru hinnangu järgi ei ole asi siiski niivõrd teadlikkuses, vaid

põhimõtetes ja harjumustes. Ta tõdeb, et korraldatud jäätmeveo rakendamine on Eestis veel küllaltki värske ning kõigil, sageli just vanemal generatsioonil, ei ole harjumust jäätmeid üle anda korraldatud jäätmeveo käigus. „Alati on jäätmeid kusagile soku- tatud – avalikesse konteineritesse, metsa, kraavi – ning see on ju täiesti tasuta,” kirjeldab Leitaru mõtteviisi, mida ta keskkonnaametnikuna on pahatihti kohanud. Samas teab ta, et tublimad viisid ka omal ajal jäätmed ise jäätmejaama, kuid siiski oli palju ka isetekkelisi mitteametlikke jäätmeplatse.

„Milleks maksta teenuse eest, olgugi et see summa on üsna väike, kui ma saan asjad aetud tasuta!” mõtleb inimene. „Sama põhimõtte kehtib kahjuks ka veel reoveemahutite tühjendamisel – odavam on reovesi kraavi või põõsa alla suunata, nõukogude ajal tegid ju kõik nii,” tõmbab Leitaru paralleeli.

Prügirohkele metsas annab RMK hinnangu selle järgi, millised kogused ta on sealt ära koristanud. Möödunud aastal kogus RMK üle-eelmise aastaga võrreldes Eesti metsade alt kaheksa tonni rohkem prügi. Lisaks Raplamaale eristusid probleemsete piirkondadena veel Harjumaa, Läänemaa ja Ida-Virumaa.

Emberg ütleb, et prügi suure koguse taga Raplamaal on veel asjaolu, et viimasel kahel aastal on koristatud palju vanu jääke ja neid on koristada veelgi. Samas on tõi tema sõnusi ka see, et prügi tuuakse jätkuvalt juurde. Emberg tõdeb, et väga palju on lohakusest ja vastutustundetusest tingitud hajusat olmeprügi. „Ma siiski arvan, et elanikkonna keskkonnateadlikkus on tõusuteel,” lisab ta.

Kes lagastavad teeäärseid parklaid?

Igas majapidamises tekib prügi, mida saab sorteerida, lasta ära viia ning seejärel taaskasutada. Statistikaameti andmetel toodab üks Eesti majapidamine aastas 376 kg olmejäätmeid. Võrreldes teiste Euroopa riikidega oleme ühed väiksemad prügitootjad. Seda enam tekitab hämmeldust, et endiselt viivad meie seas olevad inimesed prügi nii meie põlise rikkuse ehk metsa alla kui ka Maanteeameti hallatavatesse teeäärsetesse parklatesse.

Raido Randmaa,
Maanteeameti teehoiu-
direktor

Selle aasta juunis vedasime 38 parklast ära 18,4 tonni prügi. Kui iga kuu vedada sama kogus, teeb see aastas kokku 220 tonni prügi. See on 585 majapidamise aastane

prügikogus.

Oleme soovinud ning seisnud hea selle eest, et parklas puhata soovijad saaksid kasutada WC-d ning oma soovitud marsruuti läbides sõidukisse tekkinud prügi ära visata. Oleme parklatesse paigaldanud 1 m³ suurused prügikastid, sest väiksemate puhul tuli meil

tõdeda, et need täitusid väga kiiresti. Me tühjendame prügikaste kord nädalas, mis on tavapärane tühjendusgraafik ka väiksemate kortermajade puhul.

Kahjuks näeme, et pärast tühjendamist on juba järgmisel ning halvemal juhul samal päeval prügikast juba poolenisti või isegi rohkem täitunud. Suurim probleem on selles, et lisaks sõidukis tekkinud prügile leiame seal ka suurtes kilekottides prügi, erinevaid elektroonikaseadmeid, vana mööblit, rehve ja mida kõike veel. Kuigi meie eesmärk on olnud loodud võimaluste abil hoida parklad, teeäärred ja metsaalused puhtana, sellest paraku ei hoolita. Arusaamatuks jääb, kuidas on tekkinud suhtumi-

ne, et üldkasutatav parkla on justkui prügil.

Siinkohal ei saa näpuga näidata ainult kaugsõidujuhtidele, kes on kõige sagedasemad parklate kasutajad. Kindlasti tuleb ka neil käitumist muuta, et ei käidaks end kergendas metsa all, kui on olemas WC-d ja prügi leiaks tee ikka prügikasti, mitte põõsasse või kraavi. Ent nemad ei too sinna vana mööblit, telereid, autorehve, hunnikutes konserve, mänguasju, puuoksi jne. Neid tuuakse ikka kohalikest majapidamistest ja suvilatest.

Markantsema näitena võib välja tuua juhtumi, kus parkla prügikasti toodi oma ehituspraht. Kuna selle äravedu nõudis eritehnikat, on see taas lisakulu. Samuti on näha, millal inimesed oma kodudes

suurkoristust teevad – nii oli üks konteiner triiki täis konservipurke ning kõik muud asjad pandud prügikonteinerite kõrvale. Täiendava prügiveo tellimine maksab aga ligi 50% ühe kuu maksumusest.

Eestis on väga hästi korraldatud olmejäätmete äravedu ning jäätmejaamu asub üle kogu Eesti. Seega ei saa olla kellegi vabanduseks väide, et tal ei ole kuhugi prügi panna. Pigem on see tingitud tahtmatusest ja hoolimatusest. Me siiski loodame endiselt, et inimeste käitumine ja hoiakud muutuvad. Avaliku parkla prügikast ei ole koht, kuhu tuua oma majapidamisest mittevajalikud asjad.

Maanteeamet soovib raha ja ressursse panustada paremate teede loomiseks, mitte prügi

äraveoks. Hetkel aga maksa-me sadu tuhandeid eurosid prügi äraveo eest, kuigi see raha võiks minna meie kõigi liiklemistingimuste parandamiseks.

Maanteeametil puuduvad võimalused või mõjutusvahendid inimeste käitumisharjumuste muutmiseks, et sellised olukorrad ei esineks või ei korduks. Seega, igatihe panus on siin oluline, et hoida puhtana Eestimaa. Kõik algab väikestest asjadest ja hoolimisest. Keegi meist ei soovi näha kellegi teise prügi oma õues või olla rannas, kus ümberringi prahihunnikud. Miks siis tekitame enda ümber ebameeldiva keskkonna ja loodame, et silme alt ära viidud prügi pole enam meie probleem?

Kas sa oled töötanud kohas, kus ürgne loodus kohtub moodsa tehnoloogiaga otse sinu käte all? Kus sind ümbritseb valgus ja puhtus, sinu selga mudib massöör ning lõunad on pea tasuta? Ei ole? Siis on aeg kandideerida.

Kes see on?

Operaator on meie O ja A. Ilma temata jääksid tootmisliinid seisma ja kvaliteedinõuded visataks prügikasti.

Mida ootame?

Ootame kohusetunnet ja valmisolekut graafikuga tööks. Ette tuleb ka 12-tunniseid öövahetusi. Mis aga ei tähenda, et vampiirid oleksid teretunud. Palume diskrimineerimise pärast vabandust.

Mida pakume?

Meil on vinge uhiuus tehas ja mugav bussitransport. Massaaž, taastusravi ja sportlikud tegevused on lausa tasuta. Lõunad on samuti peaaegu tasuta. Suvel saad vineerist puhata kaks nädalat ja jõulude ajal nädala. Ülejäänud puhkuse võid ise valida. Töögraafikuga on peaaegu nii nagu Genka laulus – kolm tööl ja kolm vaba (päevased ja öised vahetused, vahetuse pikkus 12 tundi). Tööpäev algab vastavalt kas kell 8.00 või 20.00.

Tunned, et sul on OPERAATORI geenid?
Saada oma CV aadressile personal@kohilavineer.ee
või helista +372 5688 8517

**KOHILA
VINEER**

Kas sa oled töötanud kohas, kus ürgne loodus kohtub moodsa tehnoloogiaga otse sinu käte all? Kus sind ümbritseb valgus ja puhtus, sinu selga mudib massöör ning lõunad on pea tasuta? Ei ole? Siis on aeg kandideerida.

Kes see on?

PINGINAABER töötab CNC-pingil, kus tema käte alt tuleb ainult tippkvaliteetne toodang.

Mida ootame?

Kui sulle meeldib lõikuda ja pea lõikab nii tehnikas kui ka arvutioskuses sama teravalt nagu CNC-pink, siis see on suur pluss. Eelnev töökogemus CNC-pingiga annab kaks plussi juurde.

Mida pakume?

Meil on vinge uhiuus tehas ja mugav bussitransport. Massaaž, taastusravi ja sportlikud tegevused on lausa tasuta. Lõunad on samuti peaaegu tasuta. Suvel saad vineerist puhata kaks nädalat ja jõulude ajal nädala. Ülejäänud puhkuse võid ise valida. Töögraafikuga on peaaegu nii nagu Genka laulus – kolm tööl ja kolm vaba (päevased ja öised vahetused, vahetuse pikkus 12 tundi). Tööpäev algab vastavalt kas kell 8.00 või 20.00.

**KOHILA
VINEER**

Tunned, et sul on CNC OPERAATORI geenid?
Saada oma CV aadressile personal@kohilavineer.ee

Maakodus puhates tuleb valmistuda ka kriisiks

Mirjam Kaldma, siseministeriumi pääste- ja kriisireguleerimispoliitika osakonna nõunik

Suvi on suurepärane aeg, et nautida koos perega ühist aega maal – mängida pallimänge või avastada ümberkaudset loodust. Teisalt tasuks ette võtta ka üks teistsugune ühistegevus, mis ühest küljest pakub põnevust nii pere pisematele, kuid samal ajal täidab ka üllamat eesmärki. Selleks on oma suvise majapidamise ülevaatamine. Ikka selleks, et kriisi korral maakodus toime tulla.

Eesti elanike seas läbi viidud uuringute põhjal on välja selgitatud, et eestlased ei ole enamasti kriisideks valmis. Paljud ei ole mõelnud, mis saab siis, kui elekter läheb pikemaks ajaks ära, kodu tabab üleujutus või mõni muu ootamatu olukord. Päästeaeti 2017. aastal tehtud uuring näitas, et enam kui pooled eestimaalased ei ole teinud mitte midagi selleks, et ennetada või leevendada võimalikke hädaolukordi. Samas tekitab juba mõnepäevane elektri-, keskkütte- või veevarustuse katkestus rohkem kui pooltele Eesti elanikele probleeme kodu kütmisel, toiduvalmistamisel ja ka näiteks mobiiltelefonide akude laadimisel.

Varem on riik pühendanud jõulist tähelepanu ennetustööle, et vähendada liikluses, veeõnnetustes ja tulesurmades hukkunute arvu. Tulemused on olnud positiivsed – hoiakute muutmisega on päästetud sadu inimelusid. Näiteks on ühiskonnas muutunud häbiväärseks nii turvavõõta söitmine, voodis suitsetamine,

purjuspäi ujumine kui ka joobes autojuhtimine. Nüüd on aeg jõudnud selleni, et inimesed oleksid valmis ka ootamatuteks olukordadeks.

Siseministerium alustas kevadel teavitustööd, et parandada inimeste teadlikkust, kuidas erinevate kriiside korral käituda ning oma pere ja lähedasi kaitsta. Lisaks valmis koduleht www.kriis.ee ning vajalike teavikutega varustati ka raamatukogusid. Samuti on võimalik nutitelefoni alla laadida käepärane rakendus „Ole valmis!“. Kõikidest neist leiab palju praktilisi näpunäiteid, mida tuleks ühes või teises kriisisituatsioonis ette võtta.

Kaunil kuldsel sügisel või romantilisel talvepuhkusel võivad ilmastikuolud ootamatult muutuda ning sinu puhkuseplaanid sassi lüüa. Tormi tõttu võib katkeda teadmata ajaks elekter või läbipääsmatuks muutuda mõni külatee. See võib kesta mõni tund, aga võib kesta ka nädala. Siinjuures tasub mõelda, kas sa ise oled sellisteks olukordadeks valmis. Mõtles, kas sul

on olemas vajaminevad varud ja vahendid, et näiteks terve nädala oma maakodus lõksus olles kogu perega hakkama saada. Suvel on lihtne toitu valmistada lõkkel või grillil, aga mis saab siis, kui väljas on külm ning õues möllava maruga on kukkunud puu lõhkunud su korstna ning maja küljest rebinud elektriliini? Kuidas sellisel juhul valmistada toitu või kuidas kütta tuba? Kust saada joogivett, kui kraanist seda enam ei tule?

Selliseid küsimusi võib küsida lõpmatuseni, kuid hea uudis on see, et nendele ja paljudele teistele küsimustele on vastused olemas riigi koostatud käitumisjuhistes.

Lähenedes asjale praktilisemast poolest, võiksid alustuseks oma suvisel puhkusel maakodus teha ühe inventuuri sahvris või aidas. Näiteks võiksid sorteerida oma taskulampide ja patareide ning pikalt säilivate toiduainete varu. Mõistagi on hea mõte vajadusel varusid täiendada ja korjata näiteks vitamiinist pakatavaid marju ning teha neid hoidisteks ja mahladeks, mida on ikka ja jälle hea eelseisval aastal ära tarvitada. Ära ei tasuks unustada ka väikest varu oma pere lemmikutele. Koertel ja kassidel on sageli tühja kõhu tunne kergem tekkima kui meil endil. Teate ju küll neid silmi, millele on raske ära öelda.

Tasub meeles pidada, et kriisisituatsioonis ei pruugi kõik teenused olla kättesaadavad. Sealjuures ka kodu lähedal asuv lemmikloomapood või internetikauplus. Seetõttu on väga praktiline hoida oma

majapidamises teatavat varu nii endale kui ka lemmikutele.

Siiski tasub lähtuda kainest mõistusest ning oma pere vajadusi teab iga inimene ise kõige paremini. Kindlasti ei ole praktiline varuda suurel hulgal toiduaineid lihtsalt igaks juhuks, sest need kipuvad mõistagi riknema. Toiduainete varumisel on oluline lähtuda esmalt sellest, mida sinu pere eelistab ning mille säilivusaeg on piisav, et selle väljavahetamine ei muutuks tüütuks või kulukaks.

Lisaks tasub mõelda ka alternatiivsetele lahendustele. Näiteks kui käitumisjuhistes soovitatakse omada patareid, raadiot, kuid sinu kodus on olemas auto, siis sellises olukorras sobib patareidega raadio asemele kahtlemata ka toimiv autoradio. Sellisel juhul on pigem oluline, et auto kütusepaak oleks vähemalt poolenisti täis. Raadio on käepärane juhuks, kui muudest kanalitest pole võimalik infot saada, sest just riiklike raadiokanalite kaudu jagatakse praktilist infot ka kriisiolukorras.

Igapäevaste mugavuste keskel hakkame unustama, kuidas saadi hakkama aastakümneid tagasi ehk ajal, mil polnud kullerteenust ja internetipoe ning infotki oli keeruline kätte saada. Suvisel lõkkeõhtul nii sõprade, naabrite kui ka sugulaste juures ongi paslik arutada ja miks ka mitte korraldada veidi lõbusamas vormis mäng või viktoriini selleks, et kontrollida seltskonna teadmisi ning keerulisteks aegadeks valmis olla. Arutage näiteks, millised

moosid ikkagi kõige paremini säilivad ning vahetage retsepte ja jagage kogemusi. Ideed küsimusteks leiate kriis.ee lehelt või rakendustest „Ole valmis!“.

Kokkuvõttes oled sa maakoodu omanikuna tegelikult juba õnnega koos, sest kindlasti ei ole igaühel võimalust omada imearmsat suvilat või taluma. Juhul kui meil endil sellist võimalust ei ole, siis teame kindlasti kõik vähemalt ühte head tütavat, kelle juurde on võimalus suvel grillima või vajadusel peavarju küsima minna. Samuti tasub suhelda

oma naabritega ning arutada ka oma piirkonna võimalike ohtude üle, sest iga praktiline teadmine võib ühel hetkel suureks kasuks osutada. Olgu selleks näiteks naabruses asuv salvkaev või generaatoriga varustatud naabertalu.

Nautige suve, kuid pidage seejuures meeles, et kriis ei hüüa tules. Mõelge sellele, mida olete ise ära teinud, et vajadusel seitse päeva kõrvalise abita hakkama saada, ning puudujääkide korral täiendage oma varusid. Valmistudes hoolid nii endast kui ka oma perest.

Soovitused:

- **Vaata üle oma kodused varud ja abivahendid.**
Maale minnes uuri, millised toiduained säilivad vähemalt nädala. Vaata üle ravimid ja esmaabivahendid. Kontrolli taskulambi patareid ja soeta omale akupank.
- **Mõtles läbi, kuidas toimid veevarustuse ja kanalisatsiooniteenuse katkemisel.**
Hoia kodus ühe nädala joogivee varu. Puhta vee saamist hõlbustavad alternatiivina ka veepuhastustabletid või veefiltrid. Varu koju niiskeid puhastuslappe ja käte desinfitseerimisvahendit.
- **Mõtles läbi, kuidas tuled toime elektrikatkestuse korral.**
Hea oleks leida alternatiivsed lahendused toidusoojendamiseks, toa kütmiseks ning telefonide laadimiseks.
- **Korda üle esmaabi andmise põhitõed.**
- **Veendu, et kõik pereliikmed teaksid, kuidas ja millistel juhtudel abi kutsuda.**

Omniva aitab: korrektse postkasti spikker

Hannaliisa Visk

Postkast on midagi sellist, mis püsib aastaid või aastakümneid. Siiski tuleks aeg-ajalt jälgida, kas postkast suudab „teenindada“ praeguseid hoopis mahukamaid saadetisi. Eestis on ligikaudu 600 000 postkasti, millest kõik ei vasta nõuetele ning mis teevad kirjakandja töö raskeks, kui mitte võimatuks.

Korrektset postkastid teevad kirjakandjate töö lihtsamaks ja aitavad tellitud saadetistel sinu postkasti kiiremini jõuda. Postkastidele kehtestatud minimaalsed mõõtmed on 25x35x6 cm, kuid soovituslik on kasutada märgatavalt suu-

rema mahutavusega postkaste. Postkasti postitamiseks ette nähtud ava minimaalsed mõõtmed on 2x23 cm. Lisaks võiks postkast olla pealt täidetav, et vältida saadetise kokku murdmist, ja lukustatav, et tagada saadetise turvaline säilimine.

Postkasti paigaldamisel jälgige, et postkastile oleks tagatud aastaringne ligipääs ja et tee postkastini ning postkasti alune oleks vaba takistustest (lumi, jää, jalgrattad, lapsevankrid, suusad jne). Postkast peab tagama saadetiste kaitsuse ilmastikuolude eest ilma ligipääsu piiramata. Kindlasti peab postkast olema juurdepääsetav hoolimata kellaajast, et võimaldada postikulleril osutada varajast lehekannet.

Oluline on ka, et postkast oleks korralikult tähistatud, sest tähistamata postkast teeb keeruliseks kirjakandja töö ning oodatud saadetised ei pruugi kohale jõuda. Juriidilise isiku postkastile peab olema märgitud ka ettevõtte nimi/

nimed, et kindlustada posti toomine neile ettevõtetele, kes postkasti kasutavad.

Korterimajades paigaldatakse postkast kortermaja välisukse vahetusse lähedusse. Näiteks saab kasutada välisukse sisse paigaldatavaid postkaste, et tagada ligipääs ilma välisust avamata. Juhul kui postkastid on paigaldatud trepikotta, võiks kasutada universaalvõtit, mis tagab kogu maja trepikodade ligipääsetavuse ühe võtmega.

Eramaja puhul paigaldatakse postkast elumut piirava aia külge. Aia puudumisel on hea tava paigaldada postkast krundi teepoolsele piirile. Hooldamiseks tuleb ka selle eest, et koduloomad (eelkõige koerad)

ei pääseks postkasti juurde või teisele poole aeda, sest sellisel juhul on postikulleril õigus keelduda postkasti teenindamast oma turvalisuse tagamiseks.

Külades paigaldatakse postkastid eeskätt põhimaantee või suurema hooldatud tee äärde, koondades ümbruskonna adressaadid ühte kohta. Kokkuleppel paigaldatakse postkast elu- või asukohast mõistlikule kaugusele, näiteks lähimasse bussipeatusesse, küla infotahvli juurde või teeotsa. Alati tuleb arvestada asjaoluga, et oleks tagatud võimalus sõiduki ajutiseks peatumiseks ning seejuures oleks tagatud peatuvate sõidukite ja inimeste ohutus. Tagatud peab

olema ka aastaringne ligipääs postkastile ning teehooldustööde teostamine. Postkastil peab olema nähtavale kohale märgitud küla ja talu nimi.

Kui soovid oma postkasti asukohta muuta, siis teavita oma soovist ka Omnivat kodulehel asuva veebivormi abil. Vajadusel võetakse sinuga ühendust, et postkasti asukoht kinnitada või selle paigaldamist täpsustada. Kindlasti on oluline postkasti asukoht kooskõlastada, sest kahjuks ei ole võimalik posti toimetada nendesse postkastidesse, mille asukoht ei ole kinnitatud. Samuti ei ole Omnival kohustust toimetada saadetisi postkasti, mille paigutamine ei ole kooskõlastatud.

XIV MÄRJAMAA FOLK XXII MÄRJAMAA PÄEVAD

Neljäpäeval, 1. augustil

18.00 festivali avamine Märjamaa keskväljakul, valla kaunimate kodude väljakuulutamine

KONTSERT Venemaa, Hollandi ja Ukraina väliskollektiividelt

KONTSERT „Kas tuleb tuttav ette? ENTEL - TENTEEL 50“

avatud kohvik SOHVA Naiskodukaitselt

20.00 SVJATA VATRA Ohukotsu küünis

21.30 FESTIVALIKLUBI ansambliga LÕÖTSAVÄEGA WÄRK gümnaasiumis, pilet 5 €

23.00 ÖÖKINO keskväljakul „Siin me oleme“ ja „Mamma mia“

Reedel, 2. augustil

11.00 Laste SPORDIPÄEV

12.00 Esinemised, tegevused ja töötoad lastele keskvälja
näomaalingud, batuudid, kontserdid keskväljaku laval: Brave kids, Ukraina lasterühm,

Märjamaa muusikakool, laste pillitöötuba

avatud kohvik SOHVA Noortekeskuselt

18.00 KONTSERT rahvatantsurühmadelt

20.00 KONTSERT ansambel KRUNKS MORE keskväljakul

21.30 FESTIVALIKLUBI ansambliga LÕÖTSAVÄEGA WÄRK gümnaasiumis, pilet 5 €

Laupäeval, 3. augustil

KODUKOHVIKUTE PÄEV

10.00 KÄSITÖÖLAAT keskväljakul

LEMMIKLOOMANÄITUS keskväljakul

KASUTATUD RAAMATUTE müük raamatukogus

VANADE AUTODE NÄITUS keskväljakul

KONTSERDID Märjamaa tantsurühmadelt ja Pärnu viiuldajate ansambliit SPELMANSLAG

14.00 Reilenderi VÕISTUTANTSIMINE

18.00 RONGKÄIK keskväljakult lauluväljakule, tule süütamine

PEAKONTSERT ja FOLGIPIIDU lauluväljakul ansambliga JUSTAMENT

ILUTULESTIK

Piletid eelmüügis hinnaga, 6€/ 8€ Märjamaa rahvamajas, samal päeval pilet kõigile 10€
eelkooliealised tasuta!

Pühapäeval, 4. augustil

11.00 Jumalateenistus Märjamaa Maarja kirikus

14.00 XVI LÕÖTSPILLIPÄEV Paisu talu õuel, Jõeääre külas

Rahvamaja peeglisaalis fotonäitus Märjamaa valla 2019 kaunimatest kodudest.

www.marjamaafolk.ee

Iga kahe aasta tagant toimub külade suur-sündmus Maapäev, mis sel korral leidis aset 13. korda. 26.-28. juulil kogunes Rápina aianduskooli MTÜ Eesti Külaliikumine Kodukant eestvedamisel kogu Eestist umbes 400 külainimest, et aruteludes ja mõttekodades jõuda lahendusteni, mis aitaks külaelu arengule kaasa. Maapäeva juhtmõte oligi seekord "Tugev küla = tugev Eesti".

Helerin Väronen

Enne Rápina aianduskooli juurde jõudmist tegi iga maakonna delegatsioon väikese ringreisi Põlvamaa külates. Igal maakonnal olid külatastavad kohad erinevad. Raplamaa Külade Liidu seltskonna esimeseks peatuspunktiks oli Tänassilma külas asuv Kähri seltsimaja ja kirik. Seltsimaja juures võttis meid hommikuse kohvilauaga vastu Tiia Johansson, kes on alles hiljuti saanud Kähri, Puskaru ja Tänassilma külavanemaks.

Kähri seltsimaja on eriline, kuna maja on valla poolt tasuta külaseltsile kasutada antud. Maja ise on pisikene, kuid kohaliku rahva jaoks sellest piisab. Varem olid pood või piimapukk need kohad, kus rahvas kokku sai ja suhtles, aga pärast nende kadumist tõmbusid inimesed justkui kookonisse. Tänu kümme aastat tagasi valminud seltsimajale on aga rahvas taas koos käima saanud ja maja kasutatakse nii koostööks kui ka sünnipäevade pidamiseks. Kiirpilgu heitsime ka väga kaunile Kähri Peaingel Miikaeli õigeusu kirikule.

Järgmine peatuspunkt oli sealsamas asuv Estopuit OÜ, mis toodab täispuidust mööblit. Ettevõtte juhataja Tiit Liivamägi sõnas, et seitse aastat tagasi alustasid nad nelja inimesega, nüüdseks on aga töölisi 37. Eesti turule jõuab nende toodangut vähe, enamuse läheb ekspordiks 15 riiki. Näiteks on suured kliendid Saksamaa ja Iisrael. Praegu käivad läbirääkimised selleks, et jõuda Hiina turule ilma vahendajateta. Palkadest rääkides sõnas Liivamägi, et lätlaste loogika on selline, et kui on vaja tõsta töölise tasusid, tuleb tõsta toote hinda. Estopuit aga on läinud seda teed, et hinnad jäetakse samaks, kuid tootmismahtusid suurendatakse. Mida rohkem saab uute masinate soetamisega tööjõudu kokku hoida, seda rohkem suudetakse toota ja seeläbi ka töötajate palkasid tõsta.

Orienteerumismäng viis meid Rápina Aianduskooli iluaeda, kuhu muidu sattunud ei oleks

Fotod: HELERIN VÄRONEN

MAAPÄEV andis sisendeid ja inspiratsiooni tugevate külade loomiseks

Estopuit teab, kuidas saada palgatõusuks vajalikke ressursse - tõsta tuleb tootlikkust, mitte toote hinda.

Hageri küla esindajad said pildile koos aasta küla Lüübnitsa esindajate, Setomaa ülemsootska Arne Hõrna ja Põlisrahvaste Arengu Keskuse liikmetega.

Veel järgmise kiviviske kaugusele jäi perekond Edesi koduaed, mis sai eelmisel aastal presidendilt kaunima aia tiitli. Perenaine ise jäi küll tagasihoidlikuks, arvates, et üks neil tavaline koduaed ole, kuid uudistamist jätkus meie seltskonnal seal küll päris pikaks ajaks.

Raha tuleb Euroopast, aga reeglid on meie tehtud

Järgmisesse sihtkohta, Pääsna külla tuli juba natuke kauem sõita. Sealne külaplats on rajatud kohe tee äärde, et ka möödasõitjad saaksid korra aja maha võtta, peatuda ja puhata. Pääsna küla on hajaasustusega ja küllalt on kohalikke, kes ei teagi õieti, kus täpselt kellegi talu asub. Selle vea parandamiseks on aga küla teadetetahvil kaart, kus näeb kenasti ära, kus kellegi talu asub ja mis on ümberkaudsete heinamaade ja metsatukkade kunagised nimed. Selline plakat on hea mõte, mida ka teistes küldes teha võiks.

Veel enne Ruusa põhikooli lõunale minekut käisime metsavendade Ilmar ja Ilse Kivisillale pühendatud pingi juures kuulamas nendega seotud lugusid.

Pärast lõunat vooris meie üha pikemaks muutunud autoderivi Võukülla, vaatama sealset küladele istutatud tammikut, kus igal külal oli omanimeline puu. Veidi istusime veel Varesetalu kinnistul asuva jahiseltsi maja juures ja suundusime siis Rāpinasse, et end Maapäeva rongkäiguks valmis seada.

Kahjuks ei olnud maapäevalisi tänavate ääres küll palju rahvast tervitamas, kuid see meid väga ei häirinud. Tuletõrjeväljakul toimunud Maapäeva avatseremoonial pidasid kõne president Kersti Kaljulaid ja Riigikogu esimees Henn Põlluaas. President keeldus kõnet pidamast puldi taga, tahtmata olla tuim tükk, vaid olla elav ja liikuv, nii nagu on Eestimaa külad ja meie sädeinimesed. Enne avatseremooniat sai president võimaluse kohtuda aasta küla konkursil osalenud külaesindajatega. Ta sai sealt kaasa palju mõtteid, mida ta lubas kindlasti viia endaga Tallinna.

Külad elavad küll hästi, kuid veel paremini elavad need siis, kui saadakse aru, et Tallinn saab iseendaga väga hästi hakkama ja rohkem tuleb toetada külade elu. Nii mõnedki külad tõid oma murekohtadena välja, et pole aru saada, mille järgi pannakse paika see, kes saab projektitoetusi, kes mitte. President rõhutas, et need reeglid oleme tegelikult ise paika pannud, kuigi raha tuleb Euroopa Liidust. Nii et neid reegleid saab ja peab muutma. Samuti rõhutas ta seda, kuidas igauks meist saab enda ümber teha midagi sellist, mis aitaks luua

sellist Eestit, nagu me päriselt tahame. Mitte keegi teine ei tule seda meie eest tegema.

Põlluaas sõnas oma kõnes, et kodukanti ühendavad ettevõtmised, traditsioonide au sees hoidmine ja meie kultuuriruumile omaste väärtuste hoidmine aitavad luua parema kodanikuühiskonna. Külaliikumise Kodukant tegevus ja kaheksandat korda toimuv aasta küla valimine on tema sõnul heaks näiteks, mida annab ära teha, kui on olemas aktiivsed inimesed ja tegutsemistahe. Põlluaas oli ka aasta küla konkursi žürii esimees ja ta nägi ringkäigul neis küldes, et kõiki neid ühendasid särasilmused, teo- ja hoolivad inimesed, kes andsid endast kõik, et muuta oma kodupaik ilusamaks ja paremaks.

Eripreemiad Hagerile

Aasta küla konkursi tulemuste väljakuulutamisel jagati ka rohkelt eripreemiaid, millest meie oma Hageri küla noppis lausa kaks. Põlisrahvaste Arengu Keskus kuulutas Hageri aasta põliskülaks, kuna oma kultuuri ja pärandi hoidmisega paistsid nad teiste hulgast silma. Eriti tõi keskuse juhataja Oliver Looode välja selle, kuidas Hageris õpetatakse lastele mängude ja värviraamatu abil kohalikku pärandit. Maaelu Edendamise Sihtasutus eesotsas Raul Rosenbergiga tunnustas Hagerit kui aktiivset kogukonda, kellel on olemas oma muuseum ja küla saun toimib kui ühiskondlik ettevõtlus. Selle peale kutsus Hageri rahvamaja juhataja Maria Saarna kõiki laupäevastest saunatamistest osa saama.

Aasta küla tiitli saanud Lüübnitsa külavanema Urmas Sarja võttis konkursivõit võrdlemisi sõnatuks. Hilisemates juttudes tõi Sarja välja ühe konkreetse põhjuse, kuidas ta on suutnud kolmkeelses külas luua ühtehoidva ja toimiva kogukonna - enda rahaga on ta hakanud välja andma külalehte, mis on pannud rahva temaga ja ka omavahel rohkem suhtlema.

Pärast avatseremooniat oodati kõiki Rāpina kirikusse, kus Kodukant tegi kingitusena küladele ja ühtlasi lõpuakordina kolm aastat kestnud EV100 üritustele ja projektidele kontserdi, kus astusid üles Tõnis Mägi ja Põlva muusikakooli keelpilliorkester Riivo Jõgi juhatusel. Nii võimast kontserdikogemust ei ole ilmselt ammu olnud. Esiteks juba seepärast, et sel kontserdil tuli esmaettekandele lugu "Küla kõlab". Kontserdi kolm viimast lugu - "Ilus oled isamaa", "Palve" ja "Koit" - panid rahva meeleliigutusest püsti seisma. Need hetked kirikusaalis olid nii erakordsed, et lihtsalt sõnadega ei saa seda edasi anda.

Kui kuulmismeeled paitatud ja hing kosutust saanud,

oli aeg ka keha toita. Iga maakond kattis õhtuks laua enda kodukandis pakutavate maitsetega. See on tegelikult lausa uskumatu, kui erinevaid ja maitsvaid asju Eestil pakuda on. Väljas olid nii päris pisikesed tegijad kui ka suurte ettevõtete toodang. Kõiki sööke-juoke muidugi maitsta ei jõudnud, kuid kogu üldmulje jäi väga hea, meie maakondadel on, millega uhkustada. Pikemat juttu tegi osa meist Halika õunataluga, kes jättis kustumatu mulje juba sellega, et neil kasvab 30 000 õunapuud ja nende õunamahl on tõeliselt hea.

Manifest ja „Suud puhtaks“ arutelu

Laupäeva hommik algas 2017. aastal Maapäeval koostatud manifesti tutvustusega. Päeval toimunud teemakodade eesmärk oli seda manifesti täiustada ja parandada. Valisin osalemiseks põliskülasi puudutava teemakoja, mida juhtis Põlisrahvaste Arengu Keskuse juhataja Oliver Looode. Üks mõtteid, mis meie teemakojast kõlama jäi, oli see, et rohkem peaks hariduses, alates juba lasteaiast, tähelepanu pöörama kohaliku paiga pärandile, folkloorile ja kultuuriloole. Ka kodudes tuleb rohkem mõelda sellele, kust me tuleme, mis on meie pärand, milline on meie pere lugu, kuid samas ei tohi minevikku kinni jääda.

Üks osaline sõnas tabavalt, et minevik on justkui majakas, mis juhatab meile teed tuleviku suunas. Välja toodi ka see, et me aina üritame oma pärandit ja folkloori tutvustada väljapoole, kuid rohkem peaks mõtlema sellele, kuidas seda tutvustada kohalikele inimesele endale. Märksõnana toodi välja ka nimed. Nii talunimed, mida aina muudetakse, kui see, et oluline on teada, millised lood on talunimede ja

Kähri Peaingel Miikaeli õigeusu kirik on küll pisike, kuid ääretult ilus ja maitsekas.

meie perekonnanimede taga.

Päeva teine pool möödus rohkem jalgu liigutades kui pead ragistades. Samal ajal, kui aianduskooli saalis toimus heade ideede turg, võtsid peaaegu iga maakonna meeskonnad osa orienteerumismängust, kus oli vaja natuke teadmisi, nutikust ja täpsust. Raplamaa meeskond küll ei võitnud, kuid tähtis on ju osavõtt. Saime näha kohti Rāpinas, mida muidu ilmselt avastanud ei oleks.

Õhtul keerutati jalga Nedsaja Küla Bändi saatel ja saadi südamest naerda Lahedad Mutid Lahedalt ning Rāpina meestantsurühma üle.

Ilmselt üks Maapäeva olulisim osa teemakodade kõrval oli pühapäevane "Suud puhtaks" arutelu, kus toodi välja nii probleeme kui ka edulugusid. Aastast aastasse on jätkuvalt külade kõige suuremad probleemid teed ja

internet. Kui need pole korras, siis on raske loota, et küla areneks. Mitmed kõnelejad tõid välja, et maaelu arendaks ettevõtlus ja riik peaks rohkem soodustama sellist ettevõtlust, eriti väikeettevõtete tekkimist maale. Seda juttu aga on juba ammu räägitud, kuid tulemusi ei ole näha. Pigem soodustatakse ikka suureettevõtjaid ja väikesed tegijad kaovad ajaga pildilt. Ühine kõnelejade seisukoht oli, et ühtne maaelu arendav poliitika ei toimi, igale piirkonnale on vaja läheneda, arvestades koha omapärasid.

Kodukandi juhatus liige Krista Habakukk andis Maapäeva lõpetuseks maaeluminister Mart Järviku üle XIII Maapäeva manifesti, mille 13 punkti olid saanud kolme päeva jooksul täiendust. Manifestis rõhutatakse taas kord vajadust maaelu ühtse koordineerimise ja maapiirkonna

mõiste täpsustamise järele. Probleemiks on ka kogukonna kaasamine elukeskkonda, iseäranis looduskeskkonda puudutavate otsuste tegemisse ning ebakindlus toetusprogrammide jätkuvuse osas. Peale päranditeadlikkuse tõstmise leidis uue teemana oma koha manifestis vabatahtliku sotsiaaltöö tähtsus kogukonnas üksi jäänud inimestega. Järvik andis lubaduse, et manifest jõuab valitsusse ja seal välja toodud valupunktid leiavad lahenduse.

Kuigi kolm päeva olid nii vaimselt kui ka füüsiliselt kurnavad, kaalub saadud rahulolu uutest kontaktidest, inspiratsioonist ja vahetatud ideedest üles igasuguse väsimuse. Loodetavasti leiab vähemalt osa Maapäeval välja toodud probleemidest õige pea ka valitsuse tasandil lahenduse ja väljakäidud ideed saavad teoks.

Eestimaa külade auks loodi Aapo Ilvese ja Priit Pajusaare poolt lugu "Küla elab", mis on nüüdsest külaliikumise tunnuslaul.

Māris Rudnevs:

Olen õnnelik, sest saan teha tööd, mis mulle meeldib

“Kaheksakümmend protsenti aedadest ehitatakse laste ja koerte pärast,” ütles VarenaGrupp OÜ juhataja Māris Rudnevs (43). Ta teab, millest räägib, sest VarenaGrupp OÜ-l on piirdeaedade ja väravate rajamisel kogemust üle viieteistkümnepäeva.

Siim Jõgis

Suvi on selles valdkonnas kõige tihedam aeg ning töö käib täie hooga. Igal argipäeva hommikul kogunetakse koosolekule Rapla külje all Arturi trahteri juures asuvasse kontoris. Sealt edasi minnakse laiali kogu Eesti objektidele.

Māris Rudnevs on VarenaGrupp OÜ-d juhtinud kõik need viieteist aastat ja natukene pealegi. Ehk tuleks alustada tema nimest. Māris on lätipärane eesnimi ning see viitab loomulikult tema päritolule. Sündinud on ta Riias ja esimesed poolteist-kaks aastat elas ta koos oma perega Läti pealinna lähistel väikeses kohas nimega Mārupe. Tema tädi elab seal tänaseni ning mõni nädal tagasi käis Māris oma perega seal külas. Mārise isa on lätlane ning ema eestlane.

Kaheaastasena kolis ta koos perega Alusse, kus isa leidis tööd treialina. Seal alustas Māris kooliteed Alu algkoolis. Elades Eestis, on tulnud pidevalt ette põnevaid seiku ja sekeldusi tema ees- ning tegelikult ka perekonnanimiga. Kuni tänase päevani tuleb ette olukordi, kui eeldatakse, et Māris on naisterahvas.

“Nimega on saanud nii palju nalja. Täitsa lõpp! Kui ma läksin Rapla 2. keskkooli, siis oli koolimaja just valmis saanud. Tüdrukud jäeti koolimaja aknaid, uksti ja põrandaid pesema ning poisid saadeti õue. Klassijuhataja võttis nimekirja ette ja ütles, et kelle nime ma välja hõikan, lähevad õue. Minu nime ei öeldud. Jäin ainsa poisina koos tüdrukutega sinna seisma. Õpetaja tuli küsima, miks ma õue ei läinud, aga lõpuks saatis mind ka ikkagi välja,” rääkis Māris. Sarnaseid olukordi on ette tulnud ka telefoni teel klientidega suheldes. Ehkki VarenaGrupp OÜ veebilehel on tema pilt koos nimega üleval, arvatakse automaatselt, et tegemist on naisterahvaga.

“Võtan kõne vastu. Öeldakse, et palun Mārist. Vastan, et te räägite Mārisega ja siis järgneb kaks-kolm sekundit vaikust. Teine asi on muidugi see, et minu nimi jääb paljudele meelde. Mõni klient on pärast isegi öelnud, et ma räägin väga hästi eesti keelt. Tegelikult tean läti keeles sama palju sõnu kui tavaline eestlane,” rääkis Māris. Iga kuu tuleb ikka paar-kolm korda ette, et nime ümber tekib väike segadus, aga nüüdseks on Māris sellega ära harjunud ja solvumist ette ei tule. Pigem teeb see lihtsalt nalja.

Parim reklaam

Piirdeaedade ja väravatega on ta olnud seotud veel pikemalt, kui on olnud olemas VarenaGrupp OÜ ja selle kõrval tegutsev VarenaMetall OÜ. Juba kaheksateistkümnepäevase noorukina asus Māris tööle Tallinnas tegutsenud haljastusfirmasse. Sealt tulid esimesed kogemused, sest varem ei olnud ta aedade rajamisega kokku puutunud. Oma esimest tööd mäletab ta hästi. See oli piirdeaia ehitamine Keilas. Töö tuli välja sedavõrd hästi, et see aed püsib seal tänase päevani, kuigi puidust osa on välja vahetatud.

Seda tööd tegi ta umbes kolm aastat, enne kui langetas otsuse, et asutada tuleb oma firma. Noore mehena oli tal nii julgust kui ka pealehakkamist, et hakata maitsma ettevõtja leiba. Esialgu tegutses ta FIE-na, kuid kaua ei läinud aega ka selleni, kui tekkis VarenaGrupp OÜ. Ühel hetkel tuli tööd lihtsalt nii palju peale, et tuli hakata mõtlema uute töötajate palkamisele. See oligi tõukeks OÜ loomisele.

Tagada kliendile sujuv töö, tähtaegade kinnipidamine ning viisakus ja puhtus objektil – need on kujunenud aastate jooksul VarenaGrupp OÜ visiitkaardiks. Töid tehakse kogu Eestis ning kohati ka välismaal. Neid on kutsutud näiteks Soome ja Läti

ning isegi nii kaugele kui Berliin. Kui töö on hästi (või halvasti) tehtud, siis võib jutt selle kohta levida kuni saja inimeseni. Māris rääkis, et kuigi firma on ennast reklaaminud, on kõige parem reklaam ikkagi rahulolev klient, kes sellest edasi räägib. Eesti on teadagi väike ja info liigub kiiresti.

Reidi tee Tallinnas

Tänavu jaanuaris tähistas VarenaGrupp OÜ 15 aasta täitumist ning nüüd käib juba kuueteistkümnepäevase hooaeg. Kokku on ettevõttes töötajaid viieteist, kellest kümme tegelevad konkreetset aedade paigaldamisega. Ettevõtte ajaloos on ka selliseid perioode, kus oma tegevushaaret on laiendatud ning ette on võetud ka haljastus ja teekivide paigaldamine. Ometi on nendest aja jooksul loobutud ja jäädud piirdeaedade paigaldamise juurde.

Selleks oli mitu põhjust. Ühena neist tõi Māris välja, et tööd tuli liiga palju ning kõik see muutus hoomamatuks. Ta ütles, et ettevõtte praegune suurus on tema jaoks optimaalne. Vastu võetakse nii suuremaid kui ka väiksemaid objekte ning aktiivne tööaeg kestab märtsi algusest jaanuari keskpaigani. Sealt edasi ollakse veebruaris kollektiivpuhkusel ning märtsi alguses hakatakse uuesti peale. Suvepuhkusest tuleb küll loobuda, sest soe aeg on just see, kui kõige rohkem tööd jagub. Nii Māris ise kui ka töötajad on sellega harjunud. Kuna suvel on ka palavad ilmad, minnakse vahel juba hommikul kella kuuest objektile. Ikka selleks, et tööaega rohkem oleks. Muidugi ei ole see mõeldav, kui tegemist on eramajaga. Küll aga pole probleemi näiteks tootmishoonete või lasteaedade juures.

Enamik töötajaid on pärit Rapla maakonnast – Raplast, Järvakandist ning Kehtnast. Kaks meest on küll pärit Saaremaalt, aga nemadki on end sisse sättinud lähimbrusesse.

Üks suuremaid objekte viimasest ajast on olnud Toosikannu puhkekeskuse territooriumi ümber aia rajamine. Sealne maa-ala on üle 800 hektari ning aia pikkus

on ligikaudu kaksikümmend kilomeetrit. “Minu andmetel on see pikim aed Eestis, mille tellija on olnud firma või eraisik. Riigipiiride ja maanteeaedadega ei saa siin võrrelda, kuigi minu teada ei ole ka need veel nii pikad,” rääkis Māris. 20-kilomeetrise aia paigaldamine ei ole muidugi naljaasi. Aega võttis see ligikaudu pool aastat. Praegu käsil olevatest projektidest on töömahukaim ühe kilomeetri pikkuse aia rajamine Tallinnas Reidi teele.

Kõrvaltvaataja jaoks võib ettevõtte areng tunduda Mārise sõnul rahulik, kuid tegelikult on see olnud päris kiire. Väliskapitali pole kaasatud ning samuti ei ole tulnud abi saamiseks pöörduda pankade poole. “Oma kapitaliga oleme siin vaikselt toimetanud. Kümne-viieteistkümnepäevase töötajaga firma puhul on see igati sobiv,” kõneles Māris.

Järeltulev põlv

Māris Rudnevisi jaoks on aiad ja väravad olnud kirk ja huviobjekt juba pikka aega. Ta ütles, et kui käib perekonnaga Euroopas puhkamas, jäävad alati jalutus-käikudel silma ka kohalikud aiad. Itaalias on need ühtemoodi ja Prantsusmaal teisiti, aga alati omanäolised. “Igal maal on oma töövõtteid ja lahendused. Ma olen need üles pildistanud ja sealt ideid saanud. Mõni lahendus toimib väga hästi. Mul on selles suhtes vedanud, et olen saanud ameti, mida ma tõesti naudin ja ei tee midagi vastumeelselt,” jutustas Māris.

Suviti on abiks käinud ka tema 18-aastane poeg Drevor Andris. Järjepidevus on Mārise sõnul oluline ning seetõttu on ka uhke tunne, kui oma poeg isa jälgedes käib ja ettevõtte tegevusele kaasa aitab. Esialgu oli küll küsimus, kas poisile üldse piirdeaedade teema huvi pakub. Peale suruda ju ei saa. Tegelikuses tuli poeg ise küsima, kas ta saab kaasa aidata, ning suviti on ta seal abiks käinud. Nüüd on ta isegi aedades paigaldamas käinud. “Ma väga loodan, et see asi sedasi jätkub. Lapsevanemana on uhke tunne küll,” sõnas Māris.

Foto: SIIM SOLMAN

Toetamine

Lisaks on VarenaGrupp OÜ tuntud ka selle poolest, et toetatakse mitmeid spordija kultuurisündmusi Rapla piirkonnas. Māris ütles, et see on tema jaoks kindel ja teadlik valik. “Ela ise ja lase teistel ka elada. Sport ühendab palju rahvast. Üldiselt on minu suund toetada sündmusi, kus on palju kasusaajaid,” rääkis ta. VarenaGrupp toetab ka motosportlasi, näiteks on juba kolm aastat olnud partneriks motoringraja-sõitja Sander Luisk. Samuti on püsiv koostöö teiste seas Rapla korvpallikooli ning Raplamaa jalgpallikooliga.

Teinekord ei olegi tegemist tingimata rahalise toetusega, aga jooksuvõistlustel on näiteks

Māris Rudnevs on tegelenud piirdeaedadega suurema osa oma elust. Ta ütles, et isegi perega Euroopas reisimas käies vaatab ta jalutuskäikude ajal aedasid, et silmata mõnda huvitavat detaili, mida ka Eestis rakendada.

vaja stardi- ja finišisilte või piirdeaedu ning siis on VarenaGrupp toeks olnud. “Hea on see, et ma olen üksinda firma omanik ja saan ise otsustada,” ütles Māris. Võtame näiteks korvpalli. Avis Utilitas Raplat on ta toetanud nüüd juba päris mitu aastat. Samuti pannakse õlg alla Rapla korvpallikooli õpilaste tegemistele. Seda peabki Māris enda sõnul just eriti oluliseks – et noored saaksid tuule tiibadesse. Ka

tema mõlemad pojad mängivad korvpalli.

“Nii kaua kui mul ressursi on, püüan ikka aidata,” sõnas Māris. Raplasse kolis ta elama 34-aastasena ning on seal koos oma perekonnaga (abikaasa Jane, pojad Drevor Andris ja Deron Bert ning tütar Doris Lisett) elanud nüüd üheksa aastat. Oma abikaasa Janega on nad abielus olnud juba 21 aastat. Ka Jane töötab VarenaGrupp OÜ juures,

kus ta vastutab imagoga seotud küsimuste eest. Näiteks vahetas ettevõtte alles hiljuti logo. Siiski jäädi truuks rohelisele värvile, mis on VarenaGrupp OÜ-d saanud algusest peale.

Māris sõnas, et kogu see keskkond talle meeldib ning sobib. “See kipub kuidagi sedasi olema, et koht, kus inimene elab, mõjutab ka iseloomu. Mulle Raplas väga meeldib ja ei ole küll mingit plaani siit ära minna,” ütles ta.

Māris Rudnevs kuulumine organisatsioonidesse:
 Raplamaa Ettevõtjate Ühing
 Rapla Rotary klubi
 Rapla vallavolikogu, kultuurikomisjon
 Reformierakond

Kümme küsimust Māris Rudnevsile

Mis on su lemmikfilm?

“Robinson Crusoe.”

Soovita head raamatut, mis avaldas sulle sügavat muljet.

“Aiad, väravad ja tugimüürid” Knut Forsberg (1829-1895), aiandusarhitekt

Nimeta riik/linn/koht maailmas, kus tahaksid kindlasti ära käia.

Portugalis tahaksin kindlasti ära käia.

Mis on su lemmik hilisõhtune snäkk?

Juust.

Mis võõrkeeli sa räägid?

Vene ja inglise keelt.

Millistest meediakanalitest loed/kuulad/vaadad uudiseid?

Uudistega olen kursis, kuulates Kuku raadiot ja vaadates ERR-i uudiseid.

Facebook või Instagram?

Facebook.

Nimeta kuulus inimene, kellega tahaksid koos õhtust süüa.

Jon Bon Jovi.

Kuidas sulle meeldib kõige rohkem oma sünnipäeva tähistada?

Oma pere keskis.

Millist muusikat sulle kuulata meeldib?

Meeldib kuulata kaheksakümnendate ja üheksakümnendate muusikat.

Looduskaitse seltsi kokkutulekut ühendas rahvariide punane

Eesti Looduskaitse Seltsi tänavuse kokkutuleku valmistasid ette seltsi Rapla ja Märjamaa osakonna inimesed.

Reet Saar

Reede, 26. juuli pärastlõunaks, kui esimesed osalejad hakkasid saabuma, olid Vana-Vigala park ja haljasalad viimseni heakorrastatud ja küla nägi väga kena välja. Üks kohalik elanik ütles, et siin võiks igal aastal mõni suursündmus toimuda, mis annab tõuke koduümbrusele veel eriti „lille lüüa“.

Avaõhtul oli võimalus tutvuda Vana-Vigala Hirvepargiga, Kivi-Vigala kirikut tutvustas kirikuõpetaja Kristiina Jõgi, avaraid vaateid koos selgitustega sai imetleda Avaste mäelt. Õhtu kultuuriprogrammi sisustas rändaja Hendrik Relve, kes kõneles oma retkedest Andides. Muusikalist külakosti pakkus kollektiiv Los EstAndinos, kes on sealtkandi muusikat mänginud juba mitu aastakümnet.

Laupäeva hommikul tutvustati Vigala lärtsipuid ehk lehiseid – nende alleed on Vigalas mitme tee ääres. Kuna samal nädalavahetusel oli ka „Unustatud mõisate“ külastuspäev, said huvilised käia Vana-Vigala mõisas ekskur-

Folklooriselts Kiitsharakad tutvustas oma kavas Vigala kihelkonna rahvarõivaid, pärimusi, tantsu ja pillilugusid. Foto: REET SAAR

sioonil ja kontserdil.

Pärast kokkutuleku avamist kõneles omavalitsuse elust Vigala osavallakogu esimees Meelis Välis, Vana-Vigala tehnika- ja teeninduskooli tutvustas direktor Enn Roos. Järgnes seltsi kongress, kus valiti uus juhatus ja esimeheks kauaaegne diplomaat Toomas Tiivel. Looduskaitse seltsi kaks aastat juhtinud Vootele Hansen ütles, et kokkutulekult käis läbi umbes 330 inimest Eesti eri paigust. „Seltsi liikmete keskmine vanus on küllaltki kõrge – seda

on ka osavõtjaid vaadates näha. Igal põlvkonnal kujunevad oma harjumused ja mis ühele vanuserühmale on kõitev, ei pruugi seda olla noorematele. Tegelikult looduse tundmaõppimine pole suurte massiürituste teema, see ongi ennekõike seltsielu. Loodust saab tundma õppida ka näiteks mõne õpetajaga koos looduses käies,“ rääkis Hansen.

Kas seltsil on seatud eesmärgid igaks aastaks? „Kõige rohkem on sihiks see, mida nimetame loodus-

haridusprogrammiks. Osa on suunatud loov- ja uurimistööde läbiviimisele, seda enam, et seltsi liikmete hulgas on päris palju õpetajaid. Teine on loodusharidus, mida teeme oma liikmetele: linnud, loomad, puud – nende tundmaõppimine. Aga seda on ka iga kokkutuleku programm, mis avab Eesti kante uue nurga alt. Samuti inimeste murede-valupunktide kuulamine, mis on samuti loodusharidus. Iga aasta lõpul toimub seltsi konverents. Kindlasti võiks loodusharidus olla süs-

teemsem, aga piirid seab ka MTÜ-de rahastamine. Raske on keskkontori poolt juhtida seltsi, mis asub üle kogu Eesti laiali, kuid see toimib inimeste teotahet ise,“ ütles Vootele Hansen.

Kongressi ajal said sellega mitte seotud inimesed sõita Põrgupõhja punkri juurde ja kuulata lugusid metsavendlusest, tutvuda mõisaga, kuulata kontserti või käia Hirvepargis. Õhtul kõneles erasmetsaliidu juhatus esimees Ando Eelmaa metsamajandajate ja looduskaitsete ühisosa

võimalikkusest tänases Eestis. Kuulajad oponentisid tema seisukohtadega päris tublisti. Väitlus lauluväljakul võinuks pikemalt kesta, kuid valmis oli folklooriselts Kiitsharakad, kes tutvustas kohalikke rahvarõivaid, pajatas pärimuslugusid ja lasi kõlada pillilugudel, tantsis ise ja haaras ka pealtvaatajaid kaasa.

Pühapäeva hommikul algas kultuuri- ja pärandilooline retk Vana-Vigala raudteejaamast ja suundus üle Rumba silla Kirblasse, sealt Penijõe Matsalu rahvusparki keskusse ja edasi Lihulasse, kus tutvuti muuseumi ja linnusega. Lihulas kokkutulek ka lõppes.

„Olen rahul, et saime Vigala kihelkonda niimoodi tutvustada. Folklooriselts Kiitsharakad andis omalt poolt maksimumi. Vigala kirikuõpetaja kõneles väga köitvalt ja teda kuulati nii vaikselt, et taustal oli kuulda isegi külas mängiv raadio. Avaste mäel andsid selgitusi bioloog ja geograaf.

Kindlasti olid huvitavad ringkäigud Vana-Vigala mõisas ja metsavendade punkri juures, kuigi korraldajatel endil polnud mahti neist asjust osa saada. Kokkutuleku ringsõidud kulgesid vanal Läänemaal.

Võib öelda, et Vigala, Kirbla ja Lihula rahvariide punane värv ühendas kõiki seekordseid kohti,“ sõnas kokkuvõtteks toimikonna liige Kalev Tihkan.

Võib öelda, et Vigala, Kirbla ja Lihula rahvariide punane värv ühendas kõiki seekordseid kohti,“ sõnas kokkuvõtteks toimikonna liige Kalev Tihkan.

Peeter Paan kadunud poistega.

Foto: LIIS MÄESALU

Mängimisest suvelavastuseni ehk Seiklused Eikunagimaal

Juba 19 suve on lapsed kogunenud Kohilasse, et lasteprojektis „Mäng on väikese inimese töö“ nädal aega häid vanu ja ägedaid uusi mängu ja tuua vaatajateni suve suurim vabaõhuetendus.

Helerin Väronen

Nädalajagu seiklesid lapsed koos Eikunagimaa rahva ehk Peeter Paani, kadunud poiste, jubedate mereröövlite ja haldjatega. Kõik ikka selleks, et 18. juuli õhtul tuua Tohisoo mõisapargis vaatajateni suurejooneline etendus „Eile.

Eikunagimaal“.

Eikunagimaa on koht, kus au sees on mäng ja mängulisus, nii et seekordne teemavalik tundus sellise mängulaagri jaoks ütlemlata õige. Eikunagimaa igipõline vastasseis Peeter Paani ja Kapten Konksu vahel oli etenduse üks peamisi liine. Kapten Konks ei kohkunud tagasi ühestki teost, mis aitaks teda Peeter Paani kättesaamises. Igalühel oli selles etenduses oma tähtis osa, et sünniks midagi ainulaadset, võimast ja ebatavalist.

Seekordses laagris mängis koos 152 eri vanuses last. Laagrist võttis osa ka 70 MTÜ Raplamaa Noored vabatahtlikku, kellest pidevalt oli platsil kohal 50. Etenduses tegi kaasa kokku 210 inimest.

Kõige suurem mäng oli

muidugi etendus ise, kuid laagri päevadesse mahtus mängimist palju ja rohkemgi veel. Näiteks mängiti kula ja kulli, osavus- ja mõttemänge, peitmist ja otsimist, nuputamist ja koos lahendamist eeldavaid mänge.

Laagri püsimatut eestvedaja Anneliis Kõiv tunnistab, et vahepeal võtab väsimus võimust ja kipub peale tahtmine laagri tegemistest eemale tõmbuda. Kuid laste ja noorte rõõm, kes entusiastlikult tahavad ikka ja jälle uut mänguretke ette võtta, annab uut energiat. „Pilt, mis avaneb meie mänguraha kokkusaamisel, on ebatavaline ja ainulaadne. Suured ja väikesed koos. Loomas ja mängimas mängu. Ja see on väga inspireeriv. Isetekkeline mäng lastegruppidega on kaduv nähtus. See on miski,

millest tuleb kinni hoida. Ja seepärast neelan alla oma lubaduse iseendale, et aitab. Ja lähen ka 20. laagrisuvele vastu,“ sõnas Kõiv.

Suureks abiks ja paremaks käeks on viimastel aastatel olnud Kõivule Eva Veevel. Vasakuks käeks aga tütre Rea ja Mette ning poeg Martin. Suureks abiks olid võlumaa ilma ülesehitamisel mitmed nii-öelda puruvanakesed, laagrilised, kes ikka ja jälle seda teha on aidanud.

Juba see, et 20. laagrisuvele astutakse vastu niimoodi, et reklaami laagritele ei tehta, kuid tahtjaid on alati väga palju, näitab, et laagri korraldajad on laste, noorte ja nende vanemate usalduse auga välja teeninud. Osalejate hinnangud laagritele on alati vaid ülivõrdes olnud.

Käsitöölane

Toimetaja Helerin Väronen
e-post: helerin@sonumid.ee

EESTI KULTUURKAPITAL

Nr 7/77
Juuli 2019

NIPLISPITS sündis praktilisest vajadusest

Ajalugu on huvitav, eriti pitside ajalugu. Võiks ju arvata, et pits on üks ebapraktiline asi ja vanadel aegadel, kui oma pere elushoidmise nimel tuli tunduvat rohkem pingutada kui tänapäeval, ei olnud inimestel sellise asja jaoks aega.

Anne Ummalas

Siiski selgub, et pits on välja kujunenud just praktilisest vajadusest töödelda kuidagi kindlamaks kangaservi. Kanga otsa jäänud niite hakati sõlmima mustrisse (tekkis sõlmpits), pikemad niidid seoti pulkade külge, et nad sassi ei läheks, ning keerates ja ristates niite tekkiski niplispits.

Pitsi tähistav sõna oleval olnud olemas juba 13. sajandil. Kui 15. sajandil hakkas mood kiiresti ja uhkelt arenema, eriti aadlike hulgas ja kuningakodades, hakkas suuresti levima ka niplispits (kõrvuti nõelpitsi ja tüllpitsiga). Seda näeme maalidelt ja kinnitavad ka dokumendid, näiteks testamendid, milles on muuhulgas üles loetud ka pärandatavad pitsid.

16.-18. sajand olid niplispitsi

Pitsikool Itaalias. Giacomo Ceruti (1698-1767) maal.

õitseag. Tähtsamad pitsimekad olid muidugi Itaalia (Veneetsia, Genova, Milaano), aga ka Flandria (Brügge, Brüssel) ja Prantsusmaa. Kuulus oli ka Hispaania oma musta pitsiga ja Venemaa kardpitsiga. Pitsid said heaks müügiartikliks oma riigis ja ka väliskaubanduses. Pitside mustreid löid kunstnikud, valmis niplaspitsid

aga meistrid. Pitsid valmistati väga peenest linasest niidist ja niplamine nõudis tundlikke sõrmi ja head nägemist. 1 cm laiusel pitsil võis olla kuni 80 niiti. Nii peene linase niidiga saab töötada vaid niiskes (keldri)ruumis.

Nagu on juhtunud muudiski valdkodades, et aadlikud oma uhkeldamisega liiale lähevad ja on vaja riiklikult sekunda, nii oli ka pitsimaailmas. Prantsusmaale näiteks veeti 18. sajandil pitse Veneetsiast, mis tekitas riigile väga suuri kulutusi. Nii loodi dekreet, mis keelas liigse pitside tarbimise ja seati sisse seisuslikud piirid nende kasutamise osas. Kui aga oli juba loodud ja hoog sees oma, Alenconi pitsikeskusel, nõuti vaid kodumaiste pitside kasutamist ja importimine keelustati.

Pitse on kasutatud kõikvõimalike rõivaste kaunistusena - aluspesust kleitide ja peakateteni. Pitsist on olnud ka voodikatteid ja õlarätikuid. Peaaegu igal aadlike kujutaval maalil näeme mõnda

pitsilist lisandit.

1931. aastal, ERM-i aastaraamatus nr VI, väidab Helmi Kurrik, et Eesti Rahva Muuseumis on 1315 eset kaunistatud niplispitsiga (kõik muud pitsid kokku 317 eset). Niplispitsi on valmistatud peaaegu kõikjal Eestis. Pitsiga on kõige enam kaunistatud käise ja tanu servi, aga ka põllesid, linikuotsi. Eesti niplispitsil on ka piirkondlikud eripärad. Mandri-Eesti käise-, särgi- ja tanupitsid on valgest linasest niidist niblatud, neis esineb ka kontuurniiti, mis on

valge või värviline jämedam linane niit. Setumaal aga on kontuurniit punane ja põhniidist tunduvalt jämedam, seal on ka värvilist villast pitsi. Esineb ka kardniidist pitsi nagu näiteks Juurust pärit käistel ERM 15840.

Niplispitsi tegemiseks on tarvis spetsiifilisi töövahendeid. Alust, mille peal niblata niplispadi, nõõpnõelu, millega kinnitada niidid, ja pulki, mille ümber kerida linane niit. Eesti naised on padjad teinud ise kas ümmargused, piklikud või tasapinnalised. Padja täitena kasutatakse heinapepri, linatakku, õlgi, liiva. Pulgad on tehtud kadaka-, kuuse-, kasepuidust. Nõõpnõelena aga on kasutatud nii teravaks lõigatud kasetikke kui ka ploompuu ogasid ja kala oimuluid.

Kuidas pits talunaiste garderoobi jõudis, ei ole väga selge. Kõige tõenäolisem on ka siin ikka mõisaprouade abi, kellelt oskused saadi, mida ise sai edasi arendatud. Nagu tikandi puhulgi on eesti pitsides tunda kultuurinaabrite - sakslaste ja venelaste mõjutusi.

Kui rahvariided taandusid, hakkas taanduma ka niplispits. Uuesti sündis ta aga 1990. aastatel, kui Soome Martade seltsi kaudu meile jälle süsteemsem niplispitsi õpe tekkis. Sealpeale õpetati niplispitsi ka loodavates kodumajanduskoolides, korraldati kursusi. Meil näiteks sai niplispitsi õppida Kehtna kõrgemas põllumajanduskoolis ja Eve Kislov korraldas kursusi ka Raplas. Tänavu sügisest saab niplispitsi õppida Kohilas Ulvi Kalmeti juhendamisel.

Niplispits on pitsivalmistamise kõrgem tase

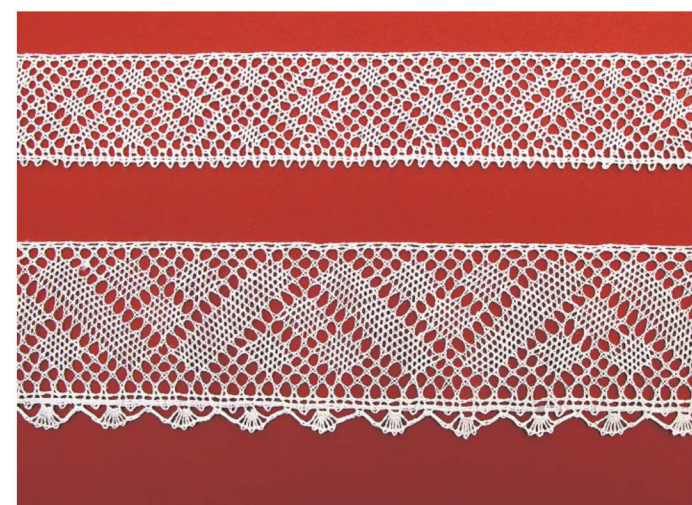
Kui vahel kellelegi räägin, millise käsitööga hobi korras tegelen, kas küsitakse, kas on üldse midagi, mida ma ei oska, siis kahetusega pean tunnistama, et niplispits on üks neist tehnikatest, mida ma veel ei valda. Selle pitsi valmistamises tundub olevat midagi müstilist ja maagilist. Sisuliselt ei millestki tekib midagi hämmastavalt ilusalt, kohati lausa ebamaaiselt kaunist.

Eriti tore on see, et niplamine ei ole populaarne ainult naiste seas. Oma kaasade kõrval on mitmed mehed niplispitsist vaimustusse sattunud. Täitsa huvitav oleks teada, kas selline kannatlikkust ja teravat silma nõudev käsitöö on niplavad mehed ka rahulikumaks muutnud? Vähemalt kõrvaltvaatajana on jäänud mulje, et niplamine vajab vägagi siin ja praegu kohalolemist, mõte peab kogu aeg olema tehtaval töö.

Tohutult tänuväärne on ka see, kuidas niplispitsi meistrid on võtnud kätte ja rekonstrueerivad meie enda käsitööpärandis olevaid mustreid. Usun, et Eesti Käsitöö Maja rahvakunstigaleriis tulev näitus saja pitsiga suudab kedagi samamoodi vaimustada, nagu Pärnu pitsinäitus suutis niplispitsi pisikuisse nakatada meie oma meistri Ulvi Kalmeti. Tänavusel ülemaailmsel pitsi valmistamise päeval oli Tohisool koos niplamas üle 20 inimese, loodetavasti on neid järgmisel korral vähemalt kaks korda rohkem.

Niplispitsi ja masinpitsi erinevuste kohta on öeldud, et nende vahe on umbes sama, mis odaval Hiina autol ja Mercedesel. Niplispits on tõesti pitsivalmistamise kõrgem tase ja hästi tore oleks, kui üha rohkem inimesi niplispitsist vaimustuks, seda väärtustaks ja oskaks ka ise teha.

Helerin Väronen

Niplispitse Rapla kihelkonna käistelt. Niblanud Aili Kuldkepp.

Foto: ARVO KULDKKEPP

Niplispitsist on antud välja raamatuid:

Helene Kuma „Niplis“ 1998

Eeva Talts „Eesti niplispitsi mustreid“ 2003

Angelika Nöps, Maris Raud „Eestimaa pitsid“ 2013

Eeva Talts, Reet Piiri „Seto niplispits“ 2015

Ulvi Kalmeti niplispitsi vaimustus sai alguse näituselt

Kudumise, heegeldamise ja õblemisega tegelejaid on palju ja enamgi veel, aga niplispitsi oskajaid väga palju ei leidu. Üks tuntumaid niplajaid Raplamaal oli Helju Väli, keda enam meie hulgas pole. Kuid vaimustust ja niplispitsi oskust annab teistele edasi Ulvi Kalmet.

Helerin Väronen

Kohilas elav Ulvi on suurema osa oma elust olnud seotud Tallinnaga ja intervjuu tegemiseks tuligi sinna sõita. Täpsemalt Väike-Männiku Käsitöötuppa, mille omanik Ulvi on.

Esimene suurem kokkupuude niplispitsiga oli Ulvil umbes 15 aastat tagasi Pärnu pitsifestivalil, Pärnu Kuninga tänava põhikooli näitusel. See, mida Ulvi toona nägi, pani teda vaimustusest lausa ahhetama. Pitsilised titepapud, pitsidega käterätid, kaunistatud kostüümid ja suured rätid. "Ütlen ausalt, ma sain seal näitusel pitsisõki. Neid töid oli niivõrd palju, need olid erakordselt peened ja hästi eksponeeritud," sõnas Ulvi.

Esimene katse ise niplispitsi teha aga ebaõnnestus. Ulvi sõnas, et ta ei saanud lihtsalt aru, pitsitegemine tundus täiesti võimatu. Mõni aeg hiljem võttis ta niplispitsi uuesti käsile. Olles Rahvakunsti Klubis koolitusjuht, kutsus ta Kristiina Nemirovitš-Dantsenko õpetama, osales ka ise ja siis pits õnnestus. Pärast seda mõtles Ulvi, et kuidas ta küll varem sellest aru ei saanud, see on ju nii lihtne! "Kui need põhivõtted selgeks saada, ei ole niplispitsis midagi keerulist. Seal on kaks töövõtet - keerd ja rist.

Samas on nende kahe töövõtte kombineerimise võimalusi nii palju, igal maal ja rahval oma tehnikad. Terve elu võib õppida ja ikka jääb väheks," sõnas Ulvi.

Niplamine sobib ideaalselt ka meestele

Kõige enam on Ulvi vaimustuses sellest, kuidas venelased pitsi teevad. Neil suhtutakse pitsitegemisse hästi vabalt ja loominguliselt, kord ja süsteem on seal hajunud, jooksvalt vaadatakse, kuidas pits kulgeda võiks. Eestis tehtav pits on aga valdavalt geomeetriline, täpne, kindla arvu paaridega, liikudes ülevalt alla. Kõlab justkui miski, mis on Saksamaalt üle võetud, kuid selgub, et selline pits pärineb hoopis Prantsusmaalt.

Niplispitsi tegijaid leidub päris palju ka meeste seas. MTÜ Niplispitsi Selts esimees ongi mees - Priit Halberg. Nagu paljud teisedki mehed, alustas ta niplamist oma naise kõrvalt. Läks koolitusele kaasa ja suurest igavusest istus teisel päeval padja taha pitsi tegema. Tema tehtavad pitsid on hästi korrektsed ja esimees on ta Ulvi sõnul seetõttu põhjusega. Pitsi annab teha ka väga mehelikul moel ja ehe näide on soomlane Tarmo Thorström, kes pitsi kinnitamiseks kasutab nõõpnõelte kõrval ka haamrit ja naelu.

Oma teadmisi niplispitsist jagab Ulvi ka teistele. Näiteks käib ta teist aastat Kohilas Kovanäpselis viit naist õpetamas. Peale niplamise õpitakse ka muid tehnikaid ja vahel võetakse ette ühine reis. Oma lõbuks käisid nad näiteks Portugalis, järgmisena ootab neid aga Valgevene, kus minnakse

Ulvil on käsil Mulgi tanu pits. Selle tegemiseks läheb vaja 25 paari pulki, mis on küll suur kogus, kuid tehakse ka suuremat hulka pulki nõudvaid pitse.

Foto: HELERIN VÄRONEN

Niplispitsi töövahendid - niplispadi, pulgad ja palju nõõpnõelu.

Foto: PRIIT HALBERG

Niplispitsiga kaunistatud naise peaehe ehk oub.

Foto: HELERIN VÄRONEN

Eesti kultuuri päevadele. Pakkumine sinna tuli aga Ulvile hoopis tema teise töö kaudu, ehk tema puksiiriteenuse firmast. Üks tuttav bussijuht küsinud, kas ta Valgevenesse ei taha minna, plats antakse ka, võtku lihtsalt telk kaasa. Nii et nüüd plaanitaksegi minna niimoodi, et niplispitsi tegijad võtavad oma pitsid kaasa, üks naine võtab Haapsalu sallid kaasa ja kokku läheb nende seltskonnaga Valgevenesse 13 naist, kellest enamik on niplispitsi seltsi liikmed.

“See selts on meil üks suur sõpruskond, ükski normaalne inimene ju pitsi ei tee. Poes on neid külluses, neid ei pea ise tegema,” rääkis Ulvi ja meenutas, kuidas ühel koolitusel tagapingis olles kodus, mille peale lektor sõnas: “Naised, maailm on arenenud nii kaugele, et me suudame lennata kosmosesse, me ehitame kosmoselaevu ja vallutame galaktikaid. Teie aga koote varrastega sokke!” Nii et küsimus, miks üldse käsitööd teha, on Ulvit saanud aastakümneid. “Aga ma tean, et see on nii õnnis tunne, kui ma selle paberitöö raamatupidamisega ära lõpetan ja tulen siia, käsitöötuppa ning siin on vaikus ja rahu.”

Vahepeal tuleb lasta ka ennast koolitada

Väike-Männiku Käsitöötötoa loomine sai alguse pärast seda, kui Ulvi oli olnud 12 aastat Rahvakunsti Klubis koolitusjuht ja tundis, et jooksis täiesti tühjaks, enam ei olnud tal endast midagi anda. Ta aina koolitas, nii lapsi kui ka täiskasvanuid. Ühel hetkel tekkis tal aga helesinine unistus, et ta läheb kooli, lükkab jalad laua alla ja laseb ennast koolitada. Ja seda

ta ka tegi. Ulvi läks Olustvere teenindus- ja maamajanduskooli õppima tekstiili ja käsitööd. Lõputöö kaitsmise eelset aega kirjeldades sõnas Ulvi, et koju jõudnud, läks ta kell 12 magama ja ärkas kolm tundi hiljem, et koolitöödega alustada.

Ulvi lõi ka oma ettevõtte, Meh OÜ. Kodus ta oma ettevõtte tööd teha ei tahtnud. Nii leidis ta Väike-Männiku 5 majast sobivad ruumid. Ühes ruumis toimuvad kursused ja paar korda kuus käib sõpruskond koos seal käsitööd tegemas. Teises ruumis käib Ulvi põhitegevus, mis koos koolitustega Rahvakunsti Klubis ja Kohilas toob suurema osa leivast lauale. Enamasti tellimustööna koob ta villasest lõngast kangaid ja õmbleb neist kampsuneid ja mandleid. Enne laulu- ja tantsupidu tuleb aga teha ohjeldamatult võõsid ja paelu ning õmmelda seelikuid.

Otseselt ei ole Ulvi oma käsitööd kuhugi müüki pannud, kuna selle jaoks peaks ühte tootegrupi olema vähemalt sada. Eks ta on mõelnud ka sellele, et võtaks kellegi endale appi, kuid kui sul on palgatööline, siis jõuab ettevõtte enne pankrotti minna, kui tööline suudab toodangut anda. Mõned praktikandid on Ulvil olnud, kuid midagi väga head pole sellest välja tulnud. Õnneks on Ulvil sõpruskond käsitöölisi, kellega saab töid jagada, ja kliendibaas klubi ajast olemas. Suure eelise annab ka see, et tänu kutsetunnistustele on ta projektikõlbulik, nii et kui näiteks koolidel on vaja uusi

rahvariide paelu ja seelikuid, on mitmeks kuuks töö olemas.

Lisaks toob Ulvi Leedust suurtes kogustes odavalt villast lõnga, mida ta siinsetes poodides edasi müüb. Leedu lõngal on sobiv hinna ja kvaliteedi suhe ning see sobib hästi masinal kudumiseks.

Aegavõttev tegevus, kuid seda kaunim tulemus

Kuigi Ulvi on andekas käsitöölane igal alal, pöördume oma jutuga tagasi niplispitsi juurde. Veel mõni aeg tagasi oli MTÜ Niplispitsi Selts võrdlemisi väheaktiivne, kuid järgmisel aastal tuleb OIDFA konverents on seltsi tegevust aktiveerinud. OIDFA on Rahvusvaheline Niplis- ja Nõelpitsi Organisatsioon, mis korraldab järgmise aasta augustis Tartus suure kongressi ja peassamblee (vt lk 18). See kongress esitab Eesti niplajatele rohkelt väljakutseid. Näiteks Ulvi ülesanne on rahvakultuuri keskuses niplispitsi seltsi juubelinäitus korraldada. See on ka põhjus, miks ta on mööda Eestit erinevaid pitse taga ajanud. Juba on ta käpa peale saanud mõnele eriti haruldasele tööle. Kindlasti tahab Ulvi sinna näitusele saada Helju Väli töid.

Ulvil endal ei ole väga suuri ja erilisi töid ette näidata. “See on suuresti õpetajate häda. Kui ma olen tunnis, siis ma saherdan õpilaste töödega. Mu õpilastel on, mida näidata, mul palju

vähem,” sõnas Ulvi. Niplispitsi tegijate seas on aga päris palju neid, kellel on ette näidata fantastilisi, väga töömahukaid töid, mis valmivad aastatega.

Üldjuhul valmib tavalist rahvarõiva pitsi tunnis 5-10 cm, mis oleneb ka sellest, kui lai pits on. Raplammaa pitsid on üldjuhul kitsad ja lihtsad ning neil ei ole vaja enamasti kontuuri vedada, mis võtaks veelgi rohkem aega.

Parasjagu on Ulvil kaasas pits, mis tegelikkuses on Mulgi tanu pits, kuid Ulvil on soov see põlle külge panna. Põhjus, miks ta just selle pitsi valis, on see, et selle peal on aimata lillede olemasolu. Selle pitsi tegemise jaoks läheb vaja 25 paari pulki, mis on küll suur kogus, kuid tehakse ka suuremat hulka pulki nõudvaid pitse. Juba selline kogus pulki võtab silme eest kirjuks. Küsimusele, kui raske on niplispitsi harutada, vastas Ulvi naerdes: “Prillid peavad olema,” ja lisas, et harutamisprotsess käib üldjuhul samamoodi kui tegemisprotsess.

Vanades ürikutes nimetatakse niplispitsi ka kõlapitsiks ja seda just pulkade pärast, millega töötades tekib teatav klõbin. Kõige paremini pidavat kõlama kirs- või õunapuust pulgad, kuid Eestis tehakse pulki valdavalt kasepuust. Endale on Ulvi teinud ühed pulgad ka kirsipuust, kuid neid olevat mugavam kasutada rullpadjal.

Eestis on niplispitsi tegemiseks kasutuses nii rullpadjad kui ka lamepadjad. See, millist patja kasutada, sõltub üldjuhul tehtava pitsi lausest. Mida suurem on rullpadi, seda laiemat pitsi sellega teha saab. Lamepadja peal saab aga pitsi osadega mängida.

Niplispitsi tegemine tundub väga huvitav, kaasahaarav ja võimalusterohke tegevus. Arvan, et julgelt võiks sellega tegeleda veelgi rohkem inimesi. Ja kindlasti võiks rohkem mees-terahvaid proovida niplamist.

Tänu kutsetunnistustele on Ulvi projektikõlbulik, nii et kui näiteks koolidel on vaja uusi rahvariide paelu ja seelikuid, on mitmeks kuuks töö olemas.

Tohisool kogunes niplajaid kogu Eestist.

Foto: PRIIT HALBERG

Tohisool klõbistati niplispulki

7. juulil, kui suur osa eestlasi oli laulupoel või teleri ees laulupidu jälgimas, toimus Tohisoo mõisas üks väiksem, aga selle eest eksklusiivsem rahvapidu - Eesti niplispitsi fännid kogunesid avaliku niplamise päevale.

Anne Ummalas

Tegu oli ülemaailmse ettevõtmisega, mille kutsus ellu juba neli aastat tagasi hollandlanna Juanita de Jonge. Tänavu osales selles ettevõtmises ligi 1000 inimest 40 riigist. Tänavused osalejariigid olid peamiselt Euroopast, kõige enam Itaalias, aga ka Prantsusmaal, Hispaanias, Suurbritannias, Islandil. Samuti niplati Hiinas, Jaapanis, Austraalias ja Lõuna-Aafrika Vabariigis. Ei

puhanud ka USA, Kanada, Tšiili ja Brasiilia niplajate näpud.

Tohisool kutsusid Eesti niplajaid MTÜ Pitsimaailm Kohila naised - Ulvi Kalmet, Irene Vares ja Piret Kuutok. Kutsele vastas ja oma niplispadjaga tuli kohale 26 pitsihuvilist. Tuldi Tallinnast, Tartust, Pärnust, Muhust, Jänedalt ja Kohilast. Kõigil tulijail olid kaasas oma pooleliolevad pitsitööd, mida siis koos uudistati ja edasi niplati.

Aga kui sõrmed töötavad, siis mõte ju lendab. Jutud keerlesid ootuspäraselt pitsi ümber - millised võtted, terminid, mis ideed kellelgi veel niplamata on ja mida koos edasi teha.

Plaanid, mis kindlalt teoks saavad, tasub siin ka ära mainida.

* Näitus Eesti Käsitöö Maja rahvakunstigaleriis (Pikk tn 22, Tallinn) „Kingime Eesti Vabariigile 100 rekonstrueeritud niplispitsi“ 30.07-19.08. Korraldaja Angelika Nõps Tartust. Näituse ajendiks on muuseumides leiduvad paljud esemed, mille kaunistuseks just niplispits. Angelika on juba mitmeid pitse taastanud ja uuesti niplanud. Et just eesti pitsipärandit laiemalt tutvustada, pannakse meie

esiemade käse pitsid näitusele.

* Augustis sõidetakse niplajate delegatsiooniga Valgevenesse Eesti kultuuripäevadele, kus tutvustatakse eesti niplispitsi. * Lisaks jätkatakse niplispitsi tegemist Kohilas. Kokku saadakse kaks korda kuus. Kuupäevad selguvad sügisel. Oodatakse juurde uusi huvilisi. Juhendaja Ulvi Kalmet. Kindlasti anname kuupäevadest teada ka Käsitöölase veergudel.

Pitsipäev Tohisool andis innustava tõuke niplajatele, aitäh eestvedajale Ulvi Kalmetile. Niplispits pitside kuningana väärrib suuremat fännide hulka. Igaüks saab liituda ja oma elu pitsilisemaks muuta.

2020. aastal kaetakse Eestimaa pitsiga

Anne Ummalas

Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit on kuulutanud eesoleva, 2020. aasta pitsi aastaks. Pitsilisi ettevõtmisi on oodata kogu aasta jooksul ja oodatud on ka kõik kohalikud eestvedamised ja ettevõtmised. Katame Eestimaa üheskoos pitsiga.

Suvel aga ootab Eestimaa külla kogu maailma pitsimeistreid. 31. juulist kuni 2. augustini peetakse Tartus Eesti Rahva Muuseumis 19. OIDFA niplispitsi kongress ja peaassamblee.

Niplispitsi kongressi korraldatakse juba aastast 1982, iga kahe aasta järel, iga kord eri riigis. Eelmisel korral, 2018. aastal, sõideti kokku Hollandisse.

Kongressi korraldaja on Rahvusvaheline Niplis- ja Nõelpitsi Organisatsioon (lühend OIDFA on prantsuskeelse nimevariandi järgi, kuna organisatsioon asutati ja registreeriti Prantsusmaal 1982. aastal). Organisatsiooni eesmärk on ühendada kogu maailma niplis- ja nõelpitsi tegijaid, edendada neid käsi-

tööliike ja korraldada üritusi.

Seekordse kongressi Eesti-poolsed korraldajad on selleks suureks sündmuseks asutatud MTÜ OIDFA2020 eesotsas Priit Halbergiga ja Eesti Rahva Muuseum.

Tartusse oodatakse kogu maailmast pitsihuvilisi kuulama ja uudistama erinevaid loenguid niplis- ja nõelpitsist, kindlasti ka meie pitsidest ja rahvariistest. Toimuvad niplis- ja nõelpitsi, metallniplispitsi, seto niplispitsi ja Haapsalu räti (kudumise) töötavad. Samuti on kohal niplis- ja nõelpitsidega ja nende valmistamiseks vajalike materjalidega kauplejad, et huvilised saaksid oma varusid täiendada.

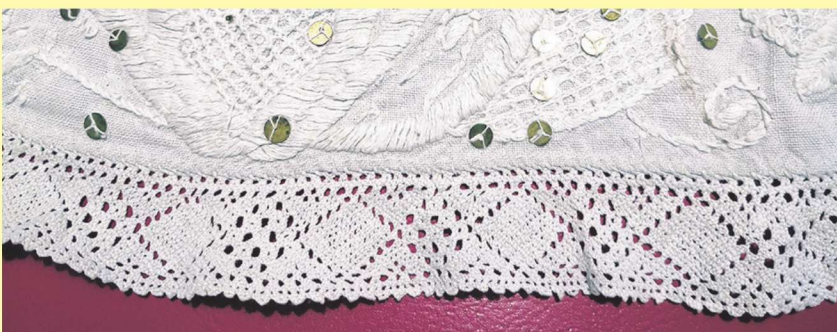
Kõiki neid põnevaid töötubasid ja loenguid saab kuulata OIDFA liige. Niisama uudistaja saab tulla näituse vaatama piletiga. Näitusteks on riikide väljapanekud, ka eesti pitside näitus ning ühine konkursitööde väljapanek pealkirjaga „Muinasjutt“.

Peagi valmib ka kongressi koduleht, kus näituste kohta rohkem infot jagatakse.

Juurust pärit kästel on metallniidist valmistatud kardpits.

ÕPETUS

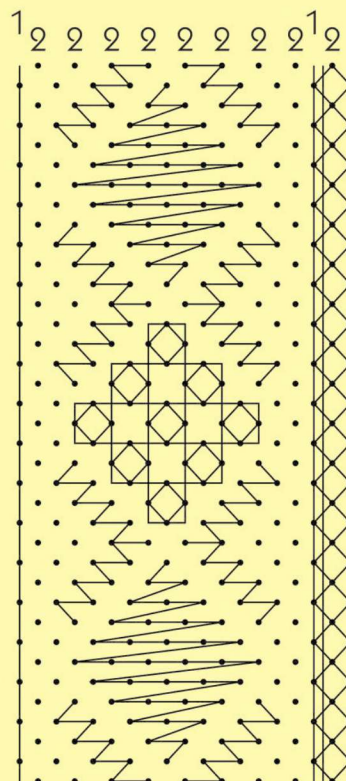

Üks vana pits

Rapla kihelkonnast pärit kõikidel muuseumides säilinud kästel on olnud kaunistuseks niplispits. Siin toome ära ühe erakogus oleva vana käise pitsi ja niplamise skeemi.

Käised on valmistatud 1880. aastatel Sooluste külas Leenu Portsmuthi poolt pulmakäisteks. Käised on tikitud linase niidiga ja allserval kaunistuseks samuti niplispits. Olgu öeldud, et pruudi käste krael on lausa kaks pitsi - fileepits ja tüllpits.

Mustrijoonise on taastanud Aili Kuldkepp ja digitaliseerinud Seily Sõgel-Raid.

Teated

- 24. augustil kell 17 Keava Suveaias Raplamaa rahvarõiva valmistamise kursuse lõputööde esitus.
- MTÜ Hestia niplispitsiklubi näitus "Kingime Eesti Vabariigile 100 rahvuslikku niplispitsi" Eesti Käsitöö Maja rahvakunstigaleriis.
- Eesti köitekunstnike ühenduse rahvusvaheline köitenäitus "Väike prints" Kohila raamatukogus 1.08-30.09.

Sooduspakkumised 01.08 - 01.09 2019 või kuni kaupa jätkub Tule! Tutvu! Üllatu!

meie toidukaubad

12 maakonnas, üle 60 kaupluse
RRLektus AS, Kauba 3, Tapa 45106

tel. 32 50 960 meie@meietoidukaubad.ee

Tähtselt tähistatud tooted ei ole kõikides ühustes saadaval!

Alu pood Keshuse tee 3 Alu
A-Market Valga mnt 7 Elva
Ambia pood Pihk 16 Ambia
Aravete pood Piibe mnt 16 Aravete
Austria pood Pärna allie 1 Austria
Aulinurme pood Rakvere 1 Aulinurme
Eden Weizenberg 21 Kanepi
Hagudi pood Viljandi mnt 24 Hagudi
Herald Oja 12 Nõu
Harju-Risti pood Lääne-Harju vald
Häskla pood Tartu mnt 46 Häskla
Imavere pood Järva vald Imavere
Jonasa pood Kure 3a Paide
Jõepere pood Aisa tee 1-6 Jõepere
Järakandi pood Pargi 1 Järakandi
Kaara pood Suur-Kaare 68 Viljandi
Kadrina pood Nooruse 1 Kadrina
Kaarepere pood Kaarepere alevik
Kavli pood Piibe mnt 8 Aegviidu
Kariiva pood Värvi 7a Tartu
Karmas pood Kooli 8a Rapla
Kasche Üleõie 8 Tapa
Keshuse pood Aisa 1 Jõgeva
Keshuse pood Mere 67 Vastu
Kevade Valga mnt 3 Tõrva
Koera pood Jaani tee 2 Koera
Kostivere pood Mõisa tee 3 Kostivere
Lehtse pood Pihk 14a Lehtse
Lelle pood Viljandi mnt 17 Lelle
Leola Jakobsoni 11 Viljandi
Lihula pood Jaama 4 Lihula
Loksa pood Posti 2a Loksa
Loo pood Kaare tee 2 Loo
Luuks pood Jaama vald Luuks
Mestlane Faehlmanni tee 15 Rakke

Mustvee pood Tartu 7 Mustvee
Mõisa pood Rakvere vald Roodervälja
Mäetaguse pood Kooli 7 Mäetaguse
Märjamaa pood Värvi mnt 31a Märjamaa
Nooruse pood Rapina mnt 1 Võru
Nord Tallinna 68 Rakvere
Nurga pood Kuuasali tee 39 Kuuasali
Olevi pood Olevi 27 Pärnu
Ottumärki Leo 14 Põlva
Pere pood Mustvee vald Ulvi
Pihl pood Pihl 7 Jõgeva
Pihle pood Kooli tee 2 Väimela
Rae pood Illia mnt 27a Pärnu
Ristepere pood Metsa 2 Ristepere
Ristliku pood Tallinna mnt 45 Rapla
Rita pood Märjamaa vald Värbola
Roobu pood Saku vald Roobu
Rüütli pood Lossi 11 Põltsamaa
Saare-Jaani pood Lembitu 48 8-Jaani
Tabivere pood Tuuliku 8 Tabivere
Tammse pood Tuuliku vald Tammse küla
Tamsalu KM Reudise 5 Tamsalu
Tapa KM 1. Mai pst 3 Tapa
Tapa pood Pihk 14a Tõrva
Torma pood Tartu mnt 7 Torma
Triigi pood V-Maarja vald Triigi
Ulvi pood Vinni vald Ulvi
Vajangu pood Tapa vald Vajangu
Vana-Värvi pood Haapsalu mnt 38 Pärnu
Vasalemma pood Jaama poik 3 Vasalemma
Võhja pood Kadrina vald Võhja
Võhja pood Tallinna 28a Võhja
Väana-Jeesu pood Männiku Väana-Jeesu
Võru pood Kandle tee 4 Viron-Nigula
Aasmäe pood Kooli tee 1 Aasmäe
Partner: Georgi Pihk 16 V-Maarja

<p>0.59 0.49 0.85 0.85 0.99 0.37 0.75 0.65 0.59 0.72</p> <p>-37% -24% -24% -31% -27%</p> <p>Perenaise sai 320g (1,16 kg) Tostal Täistera röstseepik 500g (1,50 kg) Must vormiliib 60g (1,08 kg) Pealinna peenleib 490g (1,20 kg) Pehmik peedi-porg.-pihlika 240g (3,00 kg)</p>	<p>2.69 2.10 3.69 2.99 1.99 1.19 2.79 2.39</p> <p>-26% -43% -24% -20%</p> <p>Rakvere Lastevorst 600g (3,32 kg) Perevilm 500g (2,38 kg) Rakvere suitsusardell kg Rakvere šašlikivorst 400g (5,98 kg)</p>	<p>2.59 1.59 7.59 1.89 1.19 5.79</p> <p>-27% -25% -24%</p> <p>Kanasigar juustuga 200g (9,45 kg) Eiņepoon 130g (9,15 kg) Rakvere suitsupeekon kg</p>	<p>1.39 3.69 3.29 0.89 2.19 1.99</p> <p>-36% -41% -40%</p> <p>Kana-juustupihvid 320g (2,78 kg) Hakk-koliiv 240g (5,98 kg) Suitsut. poolkoivad 600g (3,32 kg)</p>	<p>3.89 3.59 5.99 2.10 2.39 3.99</p> <p>-46% -33% -33%</p> <p>Jahutatud broileri poolkoib kg Eestim.brolli.siseleile 400g (5,98 kg) Seapraad klassikaline kg</p>	<p>1.99 2.29 2.79 1.19 1.49 2.19</p> <p>-40% -35% -22%</p> <p>Maksapaastet 200g (5,95 kg) Suitsutatud supikogu (5,95 kg) Veisel.kons. DeLux 525g (4,17 kg) * Seal.kons. DeLux 525g (4,17 kg) *</p>	<p>2.29 2.19 8.79 6.99 1.69 1.59 6.29 5.39</p> <p>-26% -27% -28% -23%</p> <p>Pizzakate 300g (5,63 kg) P/s Krakovi juustuga 270g (5,89 kg) Lepasuitsusink kg Soolapeekon kg</p>
<p>2.20 1.39 1.29 1.39 1.59 0.99 0.89 0.99</p> <p>-24% -29% -25% -29%</p> <p>Kodujuust hapukoorega 500g (3,18 kg) Täispiim 3,8%-4,2% 1,51 (0,66 l) Kreeka jogurt maitse-1a 370g (2,41 kg) Kreeka jogurt 370g (2,68 kg) 2 sorti</p>	<p>0.79 0.99 0.69 1.19 0.55 0.79 0.49 0.79</p> <p>-30% -20% -29% -34%</p> <p>Kohupiimakreem 150g (3,67 kg) 3 sorti Activia jogogurt 300g (1,10 kg) 2 sorti * Danmüdi massika 115g (4,26 kg) Kodujuust klassikaline 220g (3,59 kg) *</p>	<p>4.69 8.39 3.19 3.19 5.99 1.99</p> <p>-32% -29% -38%</p> <p>Peipsi sibula grillvorst kg Eelkaps. BBQ maitse.rib 850g (7,05 kg) Seahakkliha 500g (3,98 kg)</p>	<p>3.10 2.79 8.59 1.99 1.89 5.79</p> <p>-36% -32% -33%</p> <p>K/v Juustu suitsut. 550g (3,62 kg) T/s Pühajärve 240g (7,88 kg) Maamehesink kg</p>	<p>2.29 2.49 8.99 2.69 1.69 7.29 6.49 1.99</p> <p>-26% -23% -28% -26%</p> <p>Linnulihasüti 300g (5,63 kg) * 5/K Peekon kg * Lutsuk kg * Pelmeenid 600g (3,32 kg) *</p>	<p>2.29 2.99 2.79 3.49 1.59 1.99 1.79 2.69</p> <p>-27% -33% -36% -23%</p> <p>K/v Moskva 500g (3,18 kg) * Ehe grillvorstid koduj. 330g (6,03 kg) * Sealihasardell 500g (3,58 kg) * P/s Nimetu kg *</p>	<p>0.59 1.29 1.79 0.45 0.99 1.10</p> <p>-24% -23% -39%</p> <p>Krabimaitseelised pulgad 100g (4,50 kg) Sardiinid tomatkastmes 240g (4,13 kg) Sautimüdi juustuga 240g (4,13 kg) 2 sorti Heerfilee õilis Columbus 240g (4,58 kg)</p>
<p>2.20 1.49 2.39 2.39 4.29 1.29 1.10 1.79 1.89 2.39</p> <p>-39% -26% -25% -21% -44%</p> <p>Või Kaval Ants 170g (5,9 kg) Keiju soolane 70% 400g (2,75 kg) * Suitsut. Kaval Ants 250g (7,16 kg) Viila sat. Juust 370g (4,78 kg) Juust Eesti Vill 500g (4,78 kg)</p>	<p>2.29 1.49 1.29 1.39 1.10 1.10 0.79 1.10</p> <p>-50% -26% -39% -21%</p> <p>Eesti Juust villutatud 200g (14,00 kg) Paladini sinihal. Juust 100g (11,00 kg) * Hilrite Sulat. juust 200g (3,95 kg) 2 sorti * Eesti Juust riivitud 200g (4,26 kg)</p>	<p>2.69 1.69 7.99 1.69 2.10 1.29 5.99 1.19</p> <p>-22% -24% -25% -30%</p> <p>Kompvek Geisha 150g (14,00 kg) Ananassim. vahvikompvek 150g (8,60 kg) Kompvek Kompvek kg Kummikõnig Pico-balla 175g (6,80 kg)</p>	<p>0.49 1.99 2.59 2.19 2.99 0.39 0.89 1.99 1.29 1.79</p> <p>-20% -55% -23% -41% -40%</p> <p>Šokol.batoon Snickers 50g (7,80 kg) Sokol. Airy Dark Cherry 95g (9,37 kg) Kuldkarude minipakid 250g (7,96 kg) Kammikar Bird Dominic 230g (5,38 kg) Belgia trüüvli original 200g (8,95 kg)</p>	<p>0.49 2.49 1.59 1.59 0.59 0.49 1.79 1.19 1.29 0.45</p> <p>-29% -28% -25% -19% -24%</p> <p>Vahvel Kooli 110g (4,45 kg) * Präänik Marakratt 1kg Seakamar OK Snacks 75g (15,87 kg) Päevalilleseemned 500g (2,58 kg) Maapähkel Crassh 60g (7,50 kg)</p>	<p>3.99 2.99 2.39 2.79 1.99 1.69</p> <p>-30% -33% -29%</p> <p>Kohupiimakringel 500g (5,58 kg) Metsmaasikarull 300g (6,63 kg) Kräsupea kook 320g (5,28 kg)</p>	<p>1.39 0.79 0.99 1.39 1.39 0.89 0.39 0.59 0.99 0.99</p> <p>-36% -51% -40% -29% -29%</p> <p>Jäätis Nurr van.šokol. 90g (9,89 kg) Jäätis Smuutite Mango. 60g (6,50 kg) Jäätis Raks sok.pallidega 75g (8,08 kg) Jäätis Magnum 86g (11,51 kg) 2 sorti Jäätis Magnum White 74g (13,38 kg)</p>
<p>2.99 4.59 4.99 12.99 12.99 2.29 2.85 3.19 7.99 8.49</p> <p>-23% -38% -36% -38% -35%</p> <p>Kohv Fürsten 500g (4,58 kg) Kohv Löfbergs 500g (5,70 kg) 2 sorti Kohv Jacobs Krönung 500g (6,38 kg) Kohviuba Jacobs Krönung 1kg Kohviuba Classic Crema 1kg</p>	<p>2.29 1.99 1.99 2.49 1.79 1.69 1.29 1.29 1.79 0.99</p> <p>-26% -35% -35% -28% -45%</p> <p>Olivia päevalilleõli 1l Oliio rapsiõli 1l Hellmann's ketsup mild 485g (2,66 kg) * Hellmann's majonees 420ml (4,26 l) Minu äädikas 1l</p>	<p>0.29 0.49 1.49 1.39 1.59 0.17 0.29 1.10 0.99 1.39</p> <p>-41% -41% -26% -29% -13%</p> <p>Kilnuudeli Anakom 60g (2,83 kg) 2 sorti Marco Makaronid spiraal 400g (0,73 kg) Norr spagetid peek.juust 71g (15,49 kg) * 3MIN Hapukarasupp 500g (1,98 kg) * Kummikõnig Pico-balla 175g (6,80 kg)</p>	<p>1.39 1.59 1.89 1.99 1.59 1.10 1.19 0.79 1.49 1.10</p> <p>-21% -25% -28% -25% -31%</p> <p>Tartumilli Plaadikook 400g (2,75 kg) Täistera rist.kirtatrahelboid 500g (2,38 kg) Tartumilli Riis pikateral. 4x125g (1,58 kg) Hommikus.helbed 3 sopra 500g (2,98 kg) Kalew Nisujahu 550 29g (0,56 kg)</p>	<p>1.39 1.29 1.59 1.49 1.10 0.79 0.99 0.99</p> <p>-21% -30% -38% -34%</p> <p>Marin.šampinjoni 290g/160g (3,79 kg) Fritico kreeka salat 820g/500g (0,96 kg) Fritico kons. kurgid 870g/450g (1,14 kg) Kristomatid lõhv.-marin. 530g (1,87 kg)</p>	<p>0.69 2.29 2.39 3.99 0.49 1.49 1.49 2.99</p> <p>-29% -35% -38% -25%</p> <p>Fa seep greek yoghurt 90g (5,44 kg) Palmolive vedelseep 300ml (4,97 l) Hambap.Complete7 White 100ml (14,90 l) * Listerine suuvei 250ml (1,196 l)</p>	<p>1.99 1.55 1.49 2.39 1.49 0.99 1.49 1.79</p> <p>-25% -27% -25% -25%</p> <p>Amigo koeratoid 1200g (1,20 kg) Chappi kuivtoit 500g (1,98 kg) Jäätis kiisuvein 4810g (3,73 kg) 2 sorti Daya 4m.kuivtoit kassidele 1kg</p>

Tähelepanu! Tegemist on alkoholiga. Alkohol võib kahjustada teie tervist.

<p>0.59 0.69 0.69 0.69 2.49</p> <p>-34% -30% -37% -30% -24%</p> <p>Mõisakeldri alko.vaba õlu 0,5l (1,18 l) Alko.vaba õlu Go Pilsner 0,5l (1,38 l) Alko.vaba õlu Clausthaler 0,3l (2,09 l) Alko.vaba õlle. Fassbrause 0,5l (1,38 l) * Cosmopolitan Diva alko.vaba 0,75l (3,32 l)</p>	<p>0.69 0.75 0.45 1.39 2.49 0.69 0.75 0.45 1.39 2.49</p> <p>-37% -32% -43% -22% -24%</p> <p>Vichy Fresh Lemon-Lime 1,5l (0,46 l) Aura Fruit Mustika 1,5l (0,50 l) Vytutas mineraalvesi 1,25l (0,36 l) Borjomi mineraalvesi 1l Aloe Vera Natur-juust 1,5l (1,26 l) *</p>	<p>0.99 1.49 1.49 0.69 0.89 0.79</p> <p>-30% -40% -47%</p> <p>Limonaad Traditsiooniline 1,5l (0,46 l) 7UP karastusjuust 1,5l (0,59 l) Coca Cola 1l Coca Cola Zero 1l</p>	<p>1.59 1.19 1.19 1.10 1.59 1.19 1.19 1.10</p> <p>-30% -30% -26%</p> <p>Salvest smuuti 170g (9,35 kg) 2 sorti * Spordijook Arctic Sport 1,5l (0,79 l) * Gas-tüt kalli klassik. A.Le Coq 2l (0,60 l) Fuze Jäätet peach hibiskus 1,5l (0,73 l) *</p>	<p>1.79 1.79 1.79 1.99 0.99 1.19 1.10 1.49</p> <p>-45% -34% -39% -25%</p> <p>Aura Fresh plus viinam.mahlaj. 2l (0,50 l) * Tymbark Multivitaminijook 2l (0,60 l) * Dr.Active mahlajook 1,5l (0,73 l) Värska Vurtvasser mustikas 1l *</p>	<p>1.19 1.10 1.19 1.39 0.69 0.79 0.79 0.89</p> <p>-42% -28% -34% -36%</p> <p>Aura Tomatimahl 1l Põltsamaa Ploominektar 1l Largo Multivitamininektar 1l Cido Jõhvikanektar 1l *</p>
<p>0.59 0.69 0.69 0.69 2.49</p> <p>-34% -30% -37% -30% -24%</p> <p>Mõisakeldri alko.vaba õlu 0,5l (1,18 l) Alko.vaba õlu Go Pilsner 0,5l (1,38 l) Alko.vaba õlu Clausthaler 0,3l (2,09 l) Alko.vaba õlle. Fassbrause 0,5l (1,38 l) * Cosmopolitan Diva alko.vaba 0,75l (3,32 l)</p>	<p>0.69 0.75 0.45 1.39 2.49 0.69 0.75 0.45 1.39 2.49</p> <p>-37% -32% -43% -22% -24%</p> <p>Vichy Fresh Lemon-Lime 1,5l (0,46 l) Aura Fruit Mustika 1,5l (0,50 l) Vytutas mineraalvesi 1,25l (0,36 l) Borjomi mineraalvesi 1l Aloe Vera Natur-juust 1,5l (1,26 l) *</p>	<p>0.99 1.49 1.49 0.69 0.89 0.79</p> <p>-30% -40% -47%</p> <p>Limonaad Traditsiooniline 1,5l (0,46 l) 7UP karastusjuust 1,5l (0,59 l) Coca Cola 1l Coca Cola Zero 1l</p>	<p>1.59 1.19 1.19 1.10 1.59 1.19 1.19 1.10</p> <p>-30% -30% -26%</p> <p>Salvest smuuti 170g (9,35 kg) 2 sorti * Spordijook Arctic Sport 1,5l (0,79 l) * Gas-tüt kalli klassik. A.Le Coq 2l (0,60 l) Fuze Jäätet peach hibiskus 1,5l (0,73 l) *</p>	<p>1.79 1.79 1.79 1.99 0.99 1.19 1.10 1.49</p> <p>-45% -34% -39% -25%</p> <p>Aura Fresh plus viinam.mahlaj. 2l (0,50 l) * Tymbark Multivitaminijook 2l (0,60 l) * Dr.Active mahlajook 1,5l (0,73 l) Värska Vurtvasser mustikas 1l *</p>	<p>1.19 1.10 1.19 1.39 0.69 0.79 0.79 0.89</p> <p>-42% -28% -34% -36%</p> <p>Aura Tomatimahl 1l Põltsamaa Ploominektar 1l Largo Multivitamininektar 1l Cido Jõhvikanektar 1l *</p>

Tähelepanu! Tegemist on alkoholiga. Alkohol võib kahjustada teie tervist.

Piltidel on illustreeriv tähendus

www.meietoidukaubad.ee

Festivali lõppkontserdil esines Vox Clamantis.

Foto: SIIM SOLMAN

Järelokaja Rapla kirikumuusika festivalile

XXVII Rapla kirikumuusika festival on nüüdseks muutunud kauniks mälestuseks publiku meeltes. Õige hetk on heita pilk neile mälestustele kunstilise juhi Pille Lille abil ja uurida, kuidas ta ise festivaliga rahule jäi, tuua välja mõned erilised hetked ning heita pilk järgmise aasta plaanidele.

Helerin Väronen

Pille Lill ütles, et jäi seekordse festivaliga väga rahule, just seetõttu, et publikut jagus igale kontserdile. Ise jõudis ta peaaegu kõigile kontsertidele ja peab enda lemmikuks festivali avakontserti Tallinna Kammerorkestri ja Eesti Filharmonia Kammerkooriga, kus esitamisele tuli helilooja Tõnu Kõrvitsa uudisteos "Sina oled valgus ja hommik".

"See, et ettekandmisele tuli Kõrvitsa teose maailma teine esiettekanne, on väga suur saavutus," sõnas Lill. Nii nagu enamikku festivali suurtest kontsertidest, plaaniti ka sellesuvisest avakontserti enam kui kaks aastat ette ja Kõrvitsa teose ettekande telliti, teadmata selle ilu. Kuid Lill usaldas

helilooja taset ja ei kahelnud, et sealt tuleb võimas teos.

Vahastu kiriku kontsert "Õhtu Argentiina värvides" tõi publiku ette külalisesineja Itaaliast, baritoni Massimiliano Viapiano, kes esitas koos kammeransambliga helilooja Astor Piazzolla uhkeid tangosid. Lill usub, et see oli üks neist kontsertidest, mis publikule väga meeltemööda oli. Publikust tulvil oli ka Vigala kirik, kus Lill ja Viapiano esinesid koos X Rahvusvahelise Vokalistide Suvekooli lauljatega. "Lauljate suvekoolis oli meil seekord 15 lauljat ja kui kõik nad esinevad, pluss nende õppejõud, teeb see esinemisest väga vaheldusrikka vaatamise-kuulamise, igavaks ei lähe kunagi," rääkis Lill naerdes.

Vahastu kiriku kontserdil sai baritoni Massimiliano Viapiano esituses kuulda uhkeid tangosid.

Foto: FB/raplafestival/Taimo Tammik

Positiivset tagasisidet festivalile on tulnud nii publikult kui ka esinejatelt endilt. Publiku hulgas on Lille sõnul alati olnud neid, kes pärast kontserti on tema juurde tanna tulnud.

Suvekool orelimängijatele?

Nagu ikka suurte ürituste korraldamisel, ei möödunud ka seekordne kirikumuusika festival päris nii, nagu oli plaanitud. Järvakandi kirikus pidi luuletekste Ave Maria-de vahele lugema Margus Prangel, kuid paar päeva enne kontserti tuli talle leida asendaja. Järvakandi kontserdil ühendati esimest korda festivalil muusika ja luule. Kuna Lill ise sellel kontserdil ei saanud olla, ei tea ta, kuidas selline koostlus nii väikeses kirikus toimis ja kuidas publik selle vastu võttis. Kirikuõpetajalt Mihkel Kukelt on ta küll saanud tagasisidet, et tema arvates ei haakunud luuletekstid väga hästi Ave Mariadega. Siiski tahaks Lill sellist koostlust kindlasti ka edaspidi katsetada.

Lill tahab jätkata ka vestluskohtumistega, nagu on toimunud kahel viimasel aastal festivali patrooni Urmas Viilmaga, eelmisel aastal vendade Johansonidega ja sel aastal

Kõige keerulisem on Lille sõnul leida sobiva sisuga kontserti Velise kirikusse, sest õigeusu traditsioon ei luba tegelikult oma kirikus musitseerida.

helilooja Tõnu Kõrvitsaga. Lill sõnas, et suvekoolis on neil jutuõhtud õppejõudude ja õpilastega, mis võiks tegelikult samuti avalikud üritused olla.

Suvekoolide kohta lisas Lill, et nende toimimise üle on ta väga õnnelik ja vaimustub neist alati. Ta meenutas seika, kuidas seekordses suvekoolis oli üks vanemas eas meesterahvas, kes veel enne helistas ja uuris, kas tema, kes ta pole praktiliselt üldse laulnud, saaks osa võtta. Sai küll ja kuigi viisipidamine oli nõrk, sai ta Lille arvates väga hästi hakkama.

Võimalik, et järgmise aasta suvekoolide nimistusse lisatakse mõni instrument juurde. "Siia maani on enamasti õpitud keelpille, aga järgmisel aastal tuleb ehk orelimängijate meistrikursus. Raplas on erakordne orel, nii et võiks proovida teha orelimängijatele kursuse. Selle lõppkontserdina saaks esitada festivali kavas oreligala paljude mängijate ja mitmekesise kavaga."

Kõige keerulisem on Lille sõnul leida sobiva sisuga kontserti Velise kirikusse, kus seekord esines ansambel Triskele, sest õigeusu traditsioon ei luba tegelikult oma kirikus musitseerida. Seal kontsertide korraldamise jaoks on Lill

saanud eriloo apostlik-õigeusu kiriku juhilt metropoliit Stefanuselt.

Oma programm lastele

Festivalile esinejaid ja muusikat valides ei ole Lill tegelikult lähtunud sellest, et tegemist peab ilmtingimata olema vaimuliku muusikaga. "Mulle piisab teadmisest, et maailma kuulsad heliloojad kirjutavad läbi jumaliku kanali."

Lill on õnnelik, et festivalil on nii palju toetajaid nii ettevõtete, valdade kui ka kirikuinimeste näol. Eriti õnnelik on Lill selle üle, et Rapla vald on selle festivali võtnud teatud määral enda kaubamärgiks. Eesti mõistes on Rapla kirikumuusika festival jõudnud Lille arvates meie rahva teadvusesse, kuid maailmakaardile jõudmiseks jääb veel vahenditest puudu.

"Kogu festivali võimsus ja võimekus sõltub eelarvest. Läbi selle saad sa teha reklaami ja kutsuda parimaid muusikuid. Praegu ei saa me kutsuda maailma tipus olevaid muusikuid, kuid festivali hinnatakse just nende järgi," sõnas Lill ja tõi välja, et seekordsetest esinejatest olid tuntumad muusikud suvekooli õppejõudude seas olnud viuldajad Anna-Liisa Bezrodny ja Jonathan Morton.

Festivali piletihinnad kavatses Lill hoida taskukohased, et võimalikult palju inimesi klassikalisest

muusikast osa saaks. Lastele on kontserdid tasuta ja Lillel ongi ääretult hea meel, et ta nägi sel korral kontsertidel väga palju lapsi. "See oli fantastiline! Isegi siis, kui on tunne, et laps väsib, võib tal tekkida armastus klassikalise muusika vastu terveks eluks."

Jutuajamise käigus tekkis Lillel mõte, et edaspidi tasub festivaliinfole lisada, milline kontsert on lastele eriti sobiv. Mõte hargnes edasi ka selleni, et ehk võiks järgmisel aastal teha laste jaoks lausa eraldi programmi neile sobiva muusikaga ning tutvustada videomaterjali abil pille, sümfoniaorkestrit ja palju muud.

Sügisel algatab Pille Lill uudisena ka konkursi Raplamaa muusikakoolidele ning võitjad koos õpetajatega saavad auhinnatud Piret Minni mälestusfondist. Ühe konkursi võitjate kontserdi plaanib Lill panna ka festivali kavas ja ei ole välistatud, et see võiks olla osa lastele suunatud programmist.

Ajal, mil paljud festivalid välja surevad, on Rapla kirikumuusika festival täies elujõus, pakkudes iga aasta publikule erakordseid elamusi ja ainedes uute ideede najal aina edasi. Nii et jääme ootama järgmist kauni muusikaga festivali!

Taas orelikontsert

Läti orelikunstnik ja pianist Larisa Carjkova oli muusikaõhtu kontserdikava valiku teinud huvitavalt: kaks meest barokiajastust, 17.-18. sajandist ja kaks tänapäeva heliloojat ning esitas nende helitöid Rapla kirikus muusikaõhtul vaheldumisi.

Tiiu Luht

Prantsuse organist ja helilooja Nicolas de Grigny (1672-1703) oli sündinud ja elanud Reimsis, muusikuhariduse saanud Pariisi parimate õpetajate juures ja elu lõpulgi elanud sünnilinnas. Nagu tema isa, vanaisa ja onu, tegutsedes organis-

Larisa Carjkova.

Foto: TIUU LUHT

tina kirikus, kus krooniti kuningaid. Muusikaliseks pärandiks ja avastuseks on

tema oreliraamatud, mille teises osas kirja pandud hümnid. Üht - *Hymnus*

Veni Creator - kuulsimegi sel õhtukontserdil, viit osa nagu missal.

Tänapäeva muusikast oli Carjkova kavva võtnud oma kaasmaalased. Imants Zemzarise (1951) *Pastorale* oli pehme, hellitav, kohati nukker ja nagu sügav puudutus.

J. S. Bachi (1685-1750) *Toccata, Adagio ja Fuuga C-duur*. Taas ajas tagasi, kuid Bach haarab kõigiti. Meloodia, teemakordused ja pedaalisoole helisevad kõrvus pärast kontserti ja teisel päevalgi.

Läti helilooja Rihards Dubra (1964) helitööde loetellu kuulub igale kooriliigile loodud, samuti instrumentaal- ja žanriliselt mitmekesist muusikat. Tema *The Litany of Forgiving Light* oli ilus punkt muusikaõhtu lõpetuseks.

Larisa Carjkova emotsionaalsest vahenduslaadist

sai kuulaja Rapla kirikus suurepärase muusikaelamuse.

Carjkova on lõpetanud Läti muusikaakadeemia ja täiendanud ennast Stuttgardis. Praegu on tal eramuusikakool Riias. Väga tegusa muusikuna on ta korraldanud orelipäevi ja esinenud kontsertidel, ka Eestis. „Larisale meeldis väga meie oreli kõla ja Rapla kirik,“ ütles muusikaõhtute korraldaja Hille Poroson.

Muusikaõhtute kavas väljakuulutatud esinejad ei saanud perekondlikel põhjustel kohale tulla. Nende asemel musitseeris Larisa Carjkova. Kuulajad ei pidanud pettuma.

Täna, 31. juulil on Rapla Maarja-Magdaleena kirikus taas õhtukontsert: esinevad oreliil Marju Riisikamp ja sopran Maria Valdmaa (Eesti/Holland).

Luulelõunal esineb Uku Masingu loominguga Jaak Johanson

Age Tekku

Augustikuine luulelõuna Rapla keskraamatukogus on Uku Masingu 110. sünniaastapäeva puhul pühendatud tema loomingule. Masingu luulet ja tekste on oma lauludes kasutanud väga palju Jaak Johanson, kes ongi seekordne luulelõuna esineja.

Jaak Johansonil on ta oma elu Pirgu-perioodil Masingu loominguga väga põhjalikult läbi töötanud ja see on teda palju inspireerinud. Johansonide üks tuntumaid lugusid Masingu sõnadele on „Hingamise laul“. Viimane sai salvestatud koos paljude teiste esitajate lauludega 2009. aastal Masingu 100. sünniaastapäeva puhul välja antud CD-le „Uku Masingu tekstid helides“. Lisaks vanadele ja tuntud lauludele on Jaak Johanson leidnud seekordseks luulelõunaks Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumist veel uut materjali, mida ta tahab kuulajatega jagada.

Luulelõuna on Rapla keskraamatukogus kolmapäeval, 7. augustil erandlikult algusega kell 12. Olete oodatud!

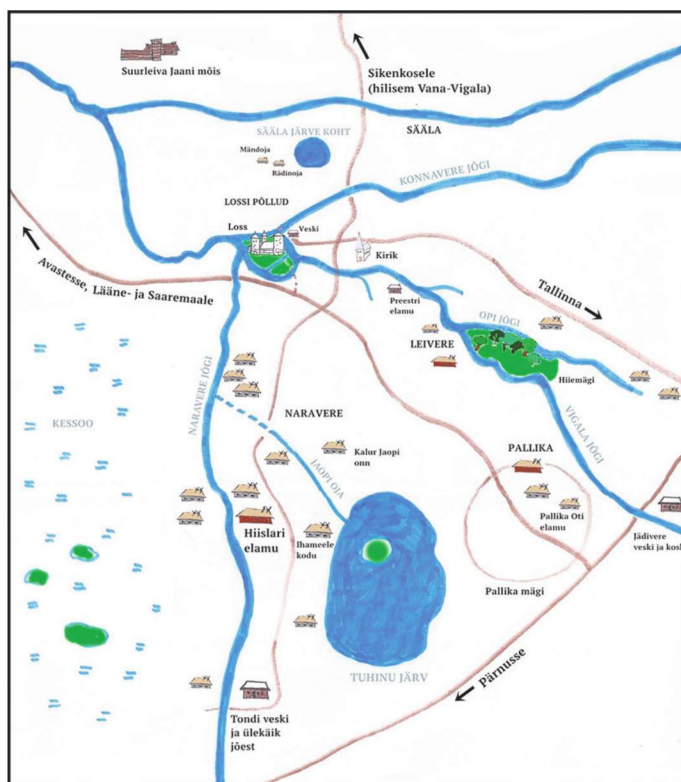
Vigalas tuleb „Hiislari tütre“ matk

Reet Saar

Vana-Vigala raamatukogu eestvõttel korraldatakse Vigalas 3. augustil matk raamatu „Hiislari tütar“ järgedes. Matk oma autodega algab ja lõppeb Kivi-Vigalas, kulgeb Leibre, Pallika ja Naravere külas.

„Hiislari tütar“ on Vigala päritolu ajakirjaniku Mihkel Aitsami raamat, mille sündmustik areneb 16. sajandi Vigalas. Ilukirjanduslikku süžeed raamib geograafiline ja laias plaanis ka ajalooline tegelikkus. Kogu Eestis käib usuvahetusliikumine, Läänemaal teravdab pingeid piiskopisõda, keset nüüdset Kivi-Vigalat kõrgub Uexkülli vahitornidega loss, mis ümbritsetud vallikraavidega.

Jõed on tänasega võrreldes palju suuremad ja Pallika ning Naravere küla vahel laiub suur Tuhinu järv... Raamatu ilukirjanduslik süžee on seotud Kivi-Vigala Hiiemäega, mis vahepealsete sajandite jooksul on jäänud kasutusest välja. Praegune maomanik ütleb, et sai nõukogude ajal sinna krundi lageda heinamaana.

Raamatu järgi joonistatud skeem kunagisest Vigalast.

Matkal on võimalus käia Hiiemäel, sõita üle Pallika mäe, võib-olla käia ka Tuhinu järve tänaseni liivasel põhjal. Naravere külas saab vaadata hiislari oletatava elupaiga ümbrust. Naastes Kivi-Vigalasse, on peatus kunagise lossi asupaigas.

Abiks on matka tarvis valmistatud voldik, millest leiab

ka raamatu järgi joonistatud skeemi (fantaasiapildi) kunagisest Vigalast.

Matk algab kell 11 Vigala kiriku värava juures olevalt parkimisplatsilt. Vajalik on eelregistreerimine kas telefonil 5860 9877 (Mare Ülemaante) või e-postiga vanavigala.raamatukogu@marjamaa.ee.

3. AUGUST 2019 ★

VANATEHNIKA PÄEV

KUIMETSA KROSSIRAJAL

★ ★ ★ ★ ★

12:00 TÄHESÕIT KUIMETSA - KAIU - KUIMETSA

13:30 VANADE KROSSIKATE DEMOSÕIT

14:30 ANSAMBLI SUVENIIR

MILITAARTEHNIKA NÄITUS SPORTLIKUD MÄNGUD VIIB LÄBI

SÕIDUD LASTELE JA EMADELE OTT KIIVIKAS

BAGISÕIT EMADELE PÄEVA JUHIB RAIT KALLASTE

PÄEVAPILET 10.- OSALEJAD 2.- KÕIGI PILETITE VAHEL TOIMUB LOOSIMINE

LAPSED KUNI 10 a. (k.a.) TASUTA

Juristi nõuanne

Ohutusnõuded kemikaalidega töötamisel

Lugeja küsib: Töötan elektroonikatööstuses, kus kasutatakse tööprotsesside käigus erinevaid kemikaale ning töoandja on meile töötamiseks andnud kitlid. Kas enne söögiruumi sisenemist peaksime kitli seljast võtma?

Vastab Aile Salundi, Tööinspektsiooni töötervishoiu tööinspektor: Kui tööprotsessi käigus kasutatakse ohtlikke kemikaale, võivad nende osakesed ladestuda tööriistele, eralduda keskkonda ja töötajate organismi jõuda. Kui kitlitega siseneda söögiruumi, võivad neilt eralduvad osakesed ladestuda sööginõudele ja söögile või sattuda organismi läbi hingamisteede. Seetõttu tuleks tööriided enne sööma minekut ära võtta. Lisaks peab pärast kemikaalidega kokkupuudet kindlasti korralikult pesema nii käed kui ka näo, isegi kui tööprotsessi ajal kasutatakse isikukaitsevahendeid.

Kemikaalide toime organismile võib olla väga erinev. Terviseprobleemid või muutused organismis võivad tekkida alles pika perioodi vältel ning tagajärjed võivad olla pöördumatud. Kindlasti tuleks eriti tähelepanelik olla töokeskkondades, kus

tegeletakse kantserogeensete ja mutageensete kemikaalidega. Määruse „Kantserogeensete ja mutageensete kemikaalide käitlemisele esitatavad töötervishoiu ja tööohutuse nõuded“ kohaselt peab töoandja keelama söömise, joomise ja suitsetamise kohtades, kus on kantserogeenide või mutageenidega saastatuse oht. Tööandjal tuleks üle vaadata kasutatavate kemikaalide ohutuskaidid tuvastamiseks, millisesse kategooriasse kasutatavad kemikaalid kuuluvad ning milliseid ettevaatusabinõusid kemikaalide kasutamisel rakendada.

Tööandja peab töökoha riskianalüüsi käigus:

1) iseloomustama töökoha töötingimusi, arvestades kõigi võimalike ohtlike kemikaalide ja neid sisaldavate materjalidega seotud ohuteguritega; 2) mõõtma töökeskkonna õhu keemiliste ainete sisaldust ja võrdlema neid piirnormidega;

3) hindama võimaliku terviseriski suurust, olemust ja kestust; 4) määrama ohutusabinõud ja nende rakendamise korra;

5) vormistama riskianalüüsi tulemused kirjalikult.

Ohutegurite minimeerimiseks peaks töoandja võtma kasutusele ohutumad kemikaalid. Kui seda aga teha pole võimalik, tuleb töokeskkonnas kehtestada nõuded, mis viiksid ohuteguri riskitaseme võimalikult madalale.

NipiNURK

Nipid suvejoogi nautimiseks

Ulvi Blande

Suveõhtune grill nõuab juurde head suvejooki. Marjad ja puuviljad annavad maitsele imelist värskust. Isetehtud suvine jook maitseb kõigile kindlasti paremini kui poest ostetud. Kõige sellega kaasneb vahel üks väike ebameeldivus.

Nimelt suurest anumast jooki kallates kipuvad klaasi sulpsama ka kõik sinna maitseks pandud komponendid. Üks sidrunilõik või vaarikas ei ole ju hullu, aga mida lõpu poole, seda raskem on puhast jooki kätte saada.

Esimene nipp: võta marli või tükk tulli ja pane see kummiga anuma peale. Võib ka ilusa paelaga siduda, see lisab jooginõu välimusele ainult vürtsi. Nüüd saab rahulikult valada jooki ja ka tüütud putukad ei lenda sisse.

Teine nipp: võta muffinipaber, tee sinna kokteilikõrrega auk. Pista kõrs läbi ja pane paberkorvike tagurpidi klaasi peale. Nii ei saa putukad su klaasi sisu kallale.

Foto: ULVI BLANDE

Hinnavõrdlus

Foto: EGE PLOOMPUU

Rebitav kaneelilõõts

Helerin Väronen

Juba mõni aeg on meil maal tehtud ja kiidetud rebitavat kaneelilõõtsa. Omast kogemusest võin kinnitada, et see on kiitust väärt. Mõistlik oleks suurema seltskonna puhul kohe topeltkogus seda kaneelimaiust teha. Nagu ka tavalist kaneelisaia, on seda kõige parem süüa koos külma piimaga.

Algses Nami-Nami toidublogis on pärmitainas ise tehtud, kuid mu vennanaine tuli mõtlele, et palju kiiremini saab lõõtsa valmis pärmi-lehttaignast. Kõige parem olevat tema sõnul Eesti Pagari tainas. Suhkrukogust vähendas ta ka 50 g võrra. Lõõtsale annab selle õige maitse muskaatpähkel ja kergelt pruunistunud või.

Vaja läheb: 800 g pärmi-lehttaignat, 150 g suhkrut, 2

tl jahvatatud kaneeli, 0,5 tl riivitud muskaatpähklit, 50 g sulatatud võid.

Tee nii: Puista lauale natukene jahu ja rulli taigen laiaili niimoodi, et ristküliku suurus oleks umbes 30x50 cm. Määri keeksivorm (suurusega 22x12x7 cm) võiga või vooderda küpsetuspaberiga. Sega

kokku täidis - suhkur, kaneel ja muskaatpähkel. Sulata 50 g võid kerge pruunistumiseni. Pintselda taigaplaat sulavõiga, puista suhkrut-kaneelimuskaadisegu ühtlase kihina peale. Lõika taigen vertikaalselt kuueks võrdse laiusega ribaks. Tõsta need teineteise peale, siis lõika uuesti kuueks (saad üsna ruudukujulised

taignatükid). Tõsta taigaruudud keeksivormi üksteise kõrvale. Küpseta 180-kraadises ahjus 30-35 minutit, kuni kaneelilõõts on pealt kaunit tumepruun (lihtsalt pruun sai ei pruugi seest korralikult küpsenud olla). Võta ahjust välja ja lase 20-30 minutit jahtuda. Kummuta vormist välja, pööra õiget pidi.

	Pärmi-lehttaigen, Eesti Pagar, 500 g	Suhkur, Dan Sukker, 1 kg	Kaneel, Santa Maria, 22 g	Muskaatpähkel Santa Maria, 10 g	Taluvõi, Estover 150 g
Maxima	-	0.65	0.67	-	1.72
Mini-Rimi	1.50	-	0.48*/0.69	-	1.75*1.89
Meie Toidukaubad	1.99	0.59	0.79	1.09	1.99
Konsum	1.75	0.75	-	1.10	1.80
Selver	-	0.60	0.69	0.99	1.75

Hinnad on seisuga 30.07.2019

*soodushind/tavahinn

Erimudel KODIAQ LIMITED

Hind alates
25 890 €
Kuumakse 266 €

ŠKODA
SIMPLY CLEVER

1.5 TSI, 150 hj, 7-k. DSG automaat

Premium-tasemel turvalise ja elegantse
ŠKODA KODIAQ'i varustuses leiduvad:

- › LED-esilaternad kaugtulede juhtimisega
- › Kokkupõrke ennetussüsteem
- › Tagurduskaamera
- › Pikivahet hoidev kiirushoidik
- › Uue põlvkonna turvaline võtmevaba lukustus- ning käivitussüsteem
- › Soojendusega rool ja palju muud....

Tutvu ka teiste eripakkumistega:

- › KODIAQ 1.5 TSI, 150 hj, 6-k. manuaal ERIPAKKUMINE 20 900 €
- › KODIAQ 2.0 TSI 4X4, 190 hj, 7-k. DSG automaat ERIPAKKUMINE 29 900 €
- › DIISELMOOTORITE HINNAVÕIT KUNI 3 200 €!

Pakkumised leiad: kampania.skoda.ee

Ametlikult volitatud ŠKODA edasimüüjad Eestis on:

ŠKODA Tallinn · Auto 100 Tallinn AS
Tallinn, Paldiski mnt 73 / Pirni 1, 10621
Telefon: 6808 222 · info@skoda.ee, auto@skoda.ee
www.skodatallinn.ee

ŠKODA Laagri · SKO Motors OÜ
Pärnu mnt. 543, Laagri 76404
Telefon: 6837 070 · auto.laagri@skoda.ee
www.skodalaagri.ee

Moller Auto Pärnu OÜ · Pärnu, Välja tn. 3, 80010
Telefon: 4476 200 · parnu@moller.ee · www.skoda.ee

Moller Auto Viru OÜ · Jõhvi, Narva mnt 143, 41536
Telefon: 6808 200 · viru@moller.ee · www.skoda.ee

ŠKODA Viljandi · Folk Auto OÜ
Viljandi, Tallinna 45, 71008 · Telefon: 4355 340
info@folkauto.ee · www.folkauto.ee

ŠKODA Tartu · Aasta Auto AS
Tartu, Sepa 24 A, 51013
Telefon: 7308 000 · info@aastaauto.ee
www.aastaauto.ee

ŠKODA Kuressaare · Warma Auto OÜ
Kuressaare, Tallinna 82a, 93815
Telefon: 4530 120
info@warmaauto.ee · www.warmaauto.ee

facebook.com/skodaestis

instagram.com/skodaestis

www.skoda.ee

ANDREAS VÄLIS läheb vastu oma juunioride MM-i debüüdile

Kreeka-rooma maadleja Andreas Välis (19) on MK Juhan kasvandik ning pärit Vana-Vigalast. Lähinädalatel ootavad teda ees seni kõige suuremad võistlused, kus ta osalenud on.

Siim Jõgis

12.-18. augustini toimuvad Tallinnas Tondiraba jäähallis juunioride maailmameistrivõistlused maadluses ning Välis teeb seal oma debüüdi. Ta võistleb kaalukategoorias -87 kilogrammi ning vastu tulevad talle selle võistlusklassi maailma parimad.

Välis on tegelenud maadlusega juba kolmteist aastat, alustades kuueaastasena Olev Nisumaa käe all. Tänavu kevadel lõpetas ta Audentese spordigümnaasiumi ning harjutab treener Ivar Kotka juhiste järgi. Ettevalmistused suurvõistlusteks on käinud terve suve ning alles hiljuti käis ta Eesti koondisega ettevalmistavas laagris Soomes. See lisas Välise sõnul enesekindlust, sest enamiku matše suutis ta võita ning ühtegi vigastust ei saanud. Loomulikult on sees väike ärevus – tegemist on ikkagi maailmameistrivõistlustega, kuid Välis ütles, et pabistama ega üle mõtlema ta ei hakka. Maailmameistrivõistlused kestavad küll terve nädala, kuid Välise võistluspäevad on 15. ja 16. august.

Kas juunioride maailmameistrivõistlused on sinu jaoks seni suurimad võistlused, kus sa osalenud oled?

Andreas Välis: Seni kindlasti, jah. Juunioride ja kadettide seas ei ole ma veel maailmameistrivõistlustel osalenud. Minu jaoks saab see olema maailmameistrivõistluste debüüt.

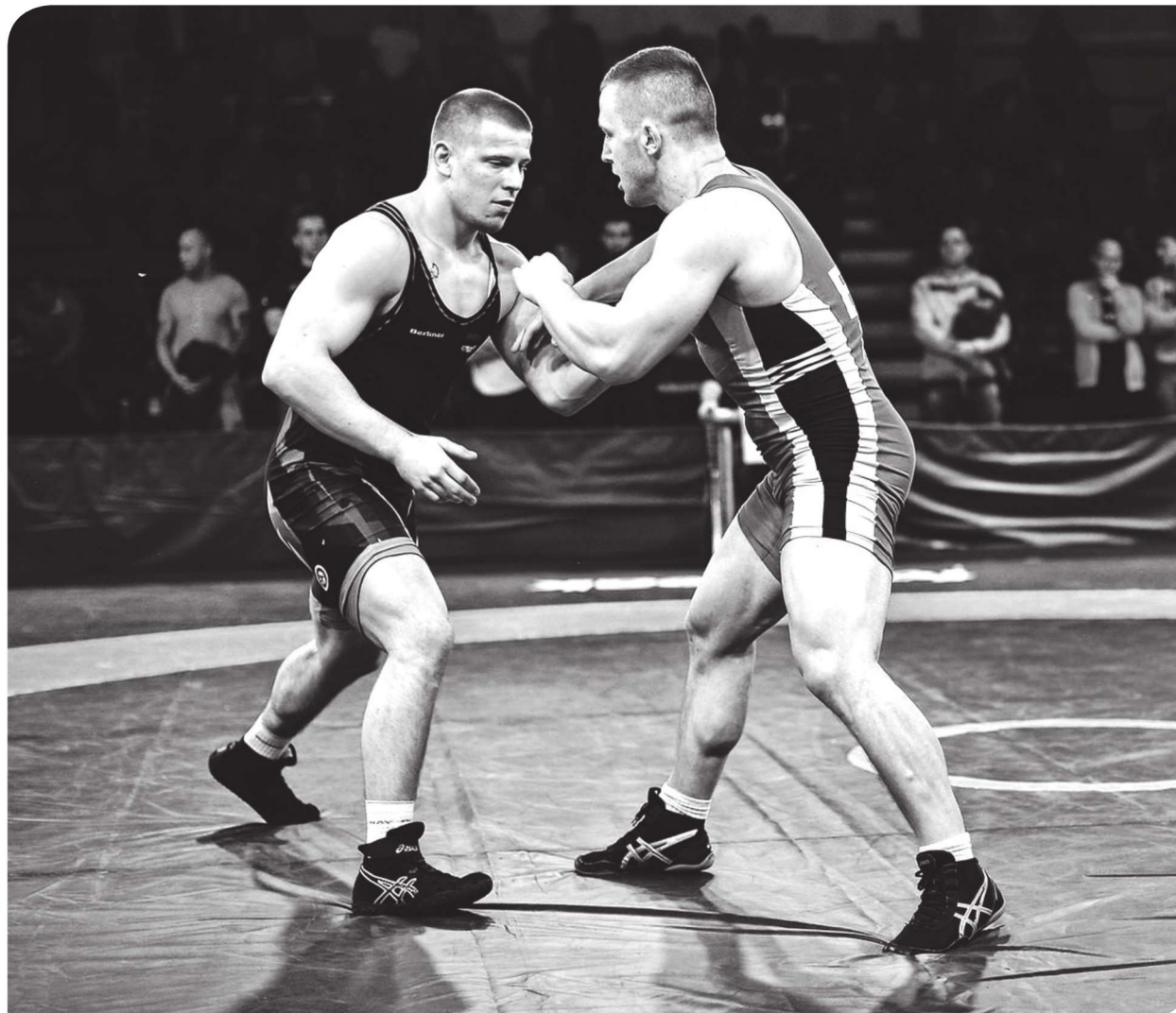
Mõni nädal on veel võistlusteni aega. Kui suurt ärevust sa praegu oma hinges tunned?

Väike ärevus on kindlasti sees, aga üle pabistada ei tasu. Nii palju kogemusi mul on, et suudan olla rahulik.

Kuidas praegu ettevalmistus nendeks suurteks võistlusteks kulgeb?

Sellel suvel olid mul Euroopa meistrivõistlused. Pärast seda oli väike paus ja siis oli juuni lõpus ja juuli alguses laager Ukrainas. 22. juulil tulin tagasi Soome laagrist ja veel enne MM-i tuleb üks laager Eestis.

Kuidas sul Euroopa meistrivõistlustel läks juuni alguses?

Andreas Välis (pildil vasakul) läheb tegema on senise karjääri suurimat võistlust. Tondiraba jäähallis läheb ta vastamisi oma võistlusklassi maailma parimatega.

Foto: MARIA KILK

Kohe esimeses ringis kaotasin poolakale, kes jõudis välja pronksimatšini, nii et jah, see võistlus lõppes minu jaoks ühe matšiga.

Kuidas Soome laager läks?

Veel enne laagrit oli Soomes üks võistlus, kus osalesid seitsme riigi esindajad. Üpris hästi läks. Tuli nii võite kui ka üks kaotus. Oluline on see, et laagri pidasin vastu ja jäin terveks. Tundub, et vorm on ka tõusuteel.

Spordis räägitakse ikka koduväljakueelisest. Kuidas see sind mõjutab, et nii suur võistlus just Eestis peetakse?

See võib olla nii minu kasuks kui ka minu vastu. Tunnen kohustust hästi esineda. Kindlasti on see õnnistus, et nii suur võistlus Eestis toimub. Loomulikult tahaksin kodupublikule midagi vastu anda. Oleme selle nimel palju tööd teinud ja vaeva näinud.

Kuidas see protsess välja nägi, et üldse Eesti koondisesse jõuda?

Kõigepealt vaadati Eesti meistrivõistluste tulemusi. Nii täisksvanute kui ka juunioride seas.

Mis eesmärgi ja soovidega sa MM-ile vastu lähed?

Tahan olla konkurentsivõimeline ja anda endast parim. Loodan, et need lähuvad edukamalt kui varasemad tiitlivõistlused.

Aga konkreetset tulemust või kohta sa endale eesmärgiks ei sea?

Eesmärgid peavad olema ikkagi kõrged, sest muidu midagi ei saavuta. Hing ihkab ikka kirkamaid medaleid.

Kui hästi sa oma vastaseid tunned?

Hooaja jooksul olen Rootsi ja Soome maadlejatega tihedamalt kokku puutunud. Norra ja Saksamaa ka tegelikult. Laias laastus tean kõiki vastaseid. Raskemaks läheb Aasia maadlejatega. Nendega olen vähem kokku puutunud.

Tegemist on ikkagi MM-iga ja sinu võistlusklassi maailma parimad tulevad Tallinnasse. Kui palju sa hirmu tunned selle ees, et lähed vastamisi maailma parimatega?

Aastate jooksul on seda vähemaks

jäänud. Aukartust pole küll vaja tunda, sest kõik on kahe käe ja kahe jalaga inimesed.

Sa oled pärit Vana-Vigalast. Seal alustasidki maadlusega?

Jah, maadlusega alustasin kuueaastaselt. Vana-Vigalast lõpetasin kaheksa klassi ja pärast seda siirdusin õppima Audentesse.

Sa oled maadluse sees olnud 13-14 aastat. Mis on sinu jaoks selle spordiala võlu, et sa järjepidevalt sellega tegelenud oled?

Hea küsimus. Ma arvan, et enda motiveerimine ja see, et tulemus sõltub minust. Mul ei ole võimalust kellegi teise peale näpuga näidata. Tegemist on individuaalspordiga ja selles peitubki kogu võlu. Mulle meeldib endast maksimumi anda. Pluss on muidugi ka see, et treeningud on mitmekesised. Ei ole nii, et treenime ainult jõusaalis või mati peal. Vahel mängime korvpalli ja tegeleme akrobaatikaga.

Kas sul on võistluste käigus, matšide vahepeal mingi rituaal, mis aitab keskenduda?

Otseselt rituaali ei ole, aga sisimas rahustan end maha ja ei mõtle üle. Niipea kui hakkad vastaseid kartma ja ülemõtlemata, siis see segab. Vahel võtan kõrvaklapid kaasa, et muusikat kuulata. Enne matile astumist annan treenerile patsi ja siis hakkabki pihta.

Küsimustele vastab Olev Nisumaa, Andreas Välise esimene treener MK-s Juhan

Kui kaua olete Andrease treener olnud ja tema käekäiku jälginud?

Ta tuli meile trenni esimeses klassis või juba enne seda. Sellest ajast saati on ta järjepidevalt maadlusega tegelenud. Pärast Audentesse õppima asumist olen püüdnud tema käekäiku pidevalt jälgida.

Kas Andreas torkas juba poisina teiste seast silma?

Tema andekus peitub põhiliselt tema töökuses. Lapsest saati on ta maadeldud koos oma kaksikvenna Hannesega. Mäletan, et nad võisid lõputult maadelda. Kui üks neist kaotas, siis ta nuttis seni, kuni sai uuesti maadelda.

Mis on tema tugevus maadlejana?

Mitte ainult maadlejana, vaid ka inimesena on tema tugevuseks töötahe, sihikindlus ja kohusetundlikkus. Selle kaudu on pidevalt arenenud nii tema tehniline, füüsiline kui ka vaimne võimekus.

Mis tulemust te temalt MM-i käigus loodate?

Just mõni päev tagasi rääkisin temaga. Ulmelisi eesmärke ei saa endale seada, aga loodame kõige paremat. Kogemust tal on ja seega võib ta päris kaugele jõuda. Muidugi sõltub ka sellest, kuidas loosiõnn naeratab. Kui kohe esimeses ringis tuleb vastu eelmiste maailmameistrivõistluste võitja, siis võib minna raskeks.

Maailmameister! TIMMO TAMMEMÄE

saavutas rogaini MM-il esikoha

Raplamaa Sõnumid

Möödunud nädalavahetusel Püreeneede mäestikus toimunud rogaini maailmameistrivõistlustel saavutas esikoha Timmo Tammemäe koos oma paarilise Rain Seepõlluga.

Tammemäe jaoks oli tegemist teise maailmameistrivõistlusega. Eelmise võitis ta 2014. aastal USA-s koos vendade Rain ja Silver Eensaarega. Tema seekordne võistkonnakaaslane Rain Seepõld on varem tuntud ultrajooksjana.

Perekond Tammemäe kujunesid need maailmameistrivõistlused eriti edukaks. Naiskondade arvestuses said hõbeda Eleri Hirv ja Piibe Tammemäe. Naisjuunioride klassis said hõbeda Marie Tammemäe ja Emily Raudkepp.

16. rogaini maailmameistrivõistlused peeti 27.-28. juuli nädalavahetusel Püreeneede mäestikus Kataloonia ja Prantsusmaa piiril La Molina mägisuusakeskuses. Osavõtjate arv oli rekordiline - ligi 400 võistkonda enam kui 850 võistlejaga 32 riigist -, mis annab tunnistust nii rogaini populaarsuse kasvust kui ka osalejate geograafia laienemisest. Rogaini puhul on tegemist võistkondliku valikorienteerumisega, millel on väga pikk kontrollaeg - klassikaliselt 24 tundi. Selle aja jooksul proovitakse koos oma võistkonnaga liikudes läbida nii palju kontrollpunkte kui võimalik.

Võistlusmaastikul varieerusid kõrgus-

Timmo Tammemäe ja Rain Seepõld rogaini MM-i finišis.

Foto: LAURI LEPPIK

te vahed ca 1500 meetrist 2500 meetrini. Võistlusrada oli füüsiliselt väga nõudlik ning kõikide kontrollpunktidega rajavariandi läbimine oleks nõudnud summaarselt ligi 9000 tõusumeetrit. Euroopat on viimastel päevadel kimbutanud palavus, aga Püreeneede võistlejaid esimesel võistluspäeval äikese, jaheda vihma ja kohati ka rahega. Nõudlikele oludele vaatamata tõestasid MM-il osalenud

estlased, et rogain on jätkuvalt Eesti orienteerumise paraadala, kus tiitlivõistlustelt ei tulla tagasi tühjade pihkudega.

Tänavused rogaini maailmameistrivõistlused kogusid 414 punkti. 5 punkti nõrgema tulemusega said hõbeda Timothy Farrant ja Tane Cambridge Uus-Meremaalt. Pronksi võitsid tšehhid Ondřej Skripnik ja Radovan Čech.

Audrius Prakuraitis jagab mängupausi ajal nõuandeid Gregor Ilvesele.

Foto: SIIM SOLMAN

Audrius Prakuraitis jätkab Raplas ka tuleval hooajal

Siim Jõgis

Avis Utilitas Rapla teatas, et uuel hooajal jätkab meeskonna juures leedulase abitreener Audrius Prakuraitis. Esmakordselt liitus ta Rapla meeskonnaga tänavu kevadel, vahetult enne play-off-seeria algust.

Avis Utilitas Rapla edastas järgneva teate: "Abitreener jätkab! Eelmisel hooajal meil Audriuse täit võimekust treenerina aja nappuse tõttu kindlasti näha ei õnnestunud, aga õnneks on uuel hooajal selleks uus võimalus. Tere tulemast tagasi, Audrius!" Juba varasemast oli selge, et meeskonna peatreenerina jätkab tänavu aasta alguses ohjad üle võtnud Toomas Annuk.

Alo Bärengrub nimetas Raplamaa koosseisu mänguks Viljandimaaga

Siim Jõgis

Pühapäeva, 4. augusti õhtul ootab Raplamaa jalgpallikoondist ees kohtumine Viljandimaaga koondisega. Tegemist on ühe matsiga Eesti maavõistluste sarjast, kus üksteiselt võtavad mõõtu maakondade koondised.

Turniir sai alguse 2012. aasta suvel ning iga maakond peab aasta jooksul ühe kohtumise. Eelmisel aastal võtsid Viljandimaaga ja Raplamaa teineteiselt mõõtu Viljandi linnastadionil ning toona võitis kodumeeskond põnevuskohtumise tulemusega 4:3. Nüüd on Raplamaal võimalus revanšiks. Raplamaa peatreener Alo Bärengrub teatas teisipäeval, 30. juulil koosseisu, kellega Viljandimaad võõrustatakse. Kokku on valikus 29 mängijat. Raplamaa ja Viljandimaaga vastasseis saab alguse pühapäeva, 4. augusti õhtul kell 19 Rapla kesklinna staadionil.

Raplamaa koondise mängijad:

Märten Pajunurm (Rapla), **Rauno Tutk** (Kohila), **Joonas Soomre** (Märjamaa) – **FC Kuressaare**

VV Martin Tilk (Rapla), **Taavi Laurits** (Märjamaa), **Teet Kallaste** (Rapla) – **FC Nõmme United**

Kaarel Saaremets (Lelle) – **Vändra Vaprus JK**

VV Siim-Sten Palm (Rapla) – **Pärnu Vaprus JK**

VV Rainer Emberg (Lelle), **Hendrik Väli** (Alu), **Ott Madisson** (Lelle), **Märt Meresmaa** (Lelle) – **FC Lelle**

Taavi Aus (Kohila), **Ott Reinumäe** (Kohila), **Martin Heinaru** (Kohila) – **Kohila Püsi**

Daniel Kosubenko (Märjamaa) – **Märjamaa Kompanii**

Alo Bärengrub (Kehtna), **Ahto Liivamäe** (Kaarepere), **Karel Kaldma** (Märjamaa), **Sten-Kennert Maalinn** (Rapla), **Ken Maalinn** (Rapla), **Jürgen Andessalu** (Märjamaa), **Kristjan Nõulik** (Kehtna), **Raigo Noode** (Kehtna) **VV Kristjan Pallav** (Rapla), **Tenno Samuel** (Kehtna), **Taavi Kala** (Kohila) – **Raplamaa JK Veiko Mõtsnik** (Rapla) – **meistriliiga jalgpallikohtunik**

Roland Kulli (Lelle) – **klubita**

Kertu Laak liitus Itaalia kõrgliiga klubiga

Siim Jõgis

Kohila võrkpalliklubi kasvandik Kertu Laak tegi oma karjääris selge sammu edasi. Tänavu kevadel Salo Viestiga Soome meistriks kroonitud diagonaalründaja asub alates uuest hooajast esindama Itaalia meistriliiga naiskonna Chieri värve.

"Chieri oli minuga ühenduses pikka aega, seega teadsin, et huvi minu vastu on tõsine. See on kõrgeim tase, kus ma kunagi mänginud olen, ja kuuluda Itaalia meistriliigasse on fantastiline,"

kommenteeris Laak klubi kodulehe vahendusel. "Loodan siin palju õppida, naiskonnas on palju häid mängijaid ja väga head treenerid, loodan koos naiskonnaga arenda," lisas mängija.

Veel enne klubihooaja algust ootavad Kertu Laaki ees Euroopa meistrivõistlused Eesti koondisega. Need saavad alguse 23. augustil ning kestavad 8. septembrini. Eesti koondis mängib C-alagrupis koos Aserbaidžaaniga, Horvaatia, Ungari, Hollandi ja Rumeeniaga. C-alagrupi mängud peetakse Ungaris.

Kertu Laak.

Foto: SIIM SOLMAN

Spordiveteranide klubi suvemängud

Liia Tartov

Kohilas toimusid Rapla SVK suvemängud suures suvekuumuses.

Hommikul alustasime petankiga, millest võttis osa kaheksa naist ja kaksteist meest. Mängiti kahes alagrupis. Kuhu keegi sai, seda otsustas loos. Mõlemast alagrupist sai edasi finaali kaks paremat. Meeste turniiri finaalis sai esikoha Kalju Kalda, 2. Tiit Kand, 3. Heiki Sassian, 4. Heino Maiste. Naistest tuli võitjaks Elle Valtu, Ingrid Lenk 2. koht, kolmas oli Janne Randjärv ja neljas Eha Tolm.

Liivaväljakutel mängiti paarisvõrkpalli. Osales kaks paari. Kalev

Vanker ja Marko Aleksejev võitsid Maldur Rokki ja Jaan Soonet 2:1.

Enne kergejõustikuvõistlusi heisati klubi lipp, mida tegid Mihkel Laurits ja värske Euroopa meister jõutõstmises Heino Maiste. Võistlused avas Rein Pajunurm Raplamaa spordiliidust. Võisteldi 60 m, 400 m, maastikujooksus, kaugushüppes, kuulitõukes, kettaheitel ja paigalt kaugushüppes vastavalt vanusegruppidele. Osalesid ka lapsed.

Kristi Kivisild, Ene Siitsmann, Inge Lukk, Helle Tasane, Asta Satsi, Marika Kotka, Ritve Reinumäe ja Elle Valtu tulid kõik klubimeistrivõistlustel võitjateks ühel või enamal alal. Meeste osas said kuldsed

medalid Olev Mitt, Heiki Sassian, Kalju Kalda, Ants Torri, Mihkel Laurits, Enno Pütt, Aavo Kergand, Tiit Kivisild, Ilmar Vainsalu, Ilmar Luige.

Hõbedased medalid said Tiina Koskinen, Eha Tolm, Heljo Klaas, Hillar Orav, Heino Maiste ja Tiit Kand. Pronksmedalid said Heldur Väljamäe ja Rein Pajunurm. Nooleviskes oli parim mees Kalev Vanker 78 silmaga ja vanemas grupis olid võrdsed Enno Pütt ja Aavo Kergand 73 silmaga. Naiste arvestuses sai esikoha Eha Tolm – 69 silma, ja I grupis Ritve Reinumäe. Lastest olid väga tublid Mattias Kivisild ja Roland Klaas.

VABAD TÖÖKOHAD

Raplamaal seisuga 30.07.2019

Nimetus	Tööandja	Asukoht	Kandid tähtaeg	Autojuht			
Kokk	Järvakandi Hooldekodu	Järvakandi alev	12.08.2019	aktsiaselts RMW	Rapla linn	31.07.2019	
Müüja-klienditeenindaja	Jelena Baranova	Teenuse küla	28.08.2019	Sotsiaaltöõspetsialist	Rapla Vallavalitsus	Rapla linn	01.08.2019
Õigusnõunik	Märjamaa Vallavalitsus	Märjamaa alev	12.08.2019	Kohila Keskkonnahariduse	Kohila Vallavalitsus	Kohila alev	07.08.2019
Klienditeenindaja	Oü Artur ja Catering	Valtu küla	12.08.2019	Keskuse juhataja	Recruitment Estonia OÜ	Kohila alev	04.08.2019
toitlustuses				Koristaja	KP Factory OÜ	Kohila alev	08.08.2019
Kuller	Brightway OÜ	Rapla linn	19.08.2019	Müügiesindaja,	Osaühing Elenduril	Rapla vald	31.07.2019
Logopeed	Sihtasutus Raplamaa Haigla	Rapla linn	15.08.2019	müügikonsultant	Frank Kutter OÜ	Kehtna-Nurme	31.07.2019
Hooldustöötaja	Sihtasutus Raplamaa Haigla	Rapla linn	10.08.2019	Seadmete pesija	Osaühing Violante Mööbel	Kabala küla	03.08.2019
Veoautojuht-ekspediitor	OÜ Odien	Rapla maakond	21.08.2019	Kvaliteedikontroll	Kehtna Vallavalitsus	Kehtna alevik	31.07.2019
Lastekaitsespetsialist	Rapla Vallavalitsus	Rapla linn	12.08.2019	Kehtna Raamatukogu	MAXIMA Eesti OÜ	Märjamaa alev	31.07.2019
Võsalõikaja, metsanduse	Streetparts OÜ	Järvakandi alev	21.08.2019	direktor	Sedrik OÜ	Kohila alev	31.07.2019
lihttöölaine	Streetparts OÜ	Järvakandi alev	21.08.2019	Vahetuse vanema asetäitja	TK Katused OÜ	Rapla maakond	31.07.2019
Käsilammutaja	Rapla Vallavalitsus	Kabala küla	10.08.2019	Kokk	Osaühing Tavex	Eidapere alevik	01.08.2019
Kabala Lasteaia-Põhikooli	Aasa Kaubanduse OÜ	Kuimetsa küla	18.08.2019	Ettevõtte tegevjuht	Osaühing Violante Mööbel	Kabala küla	03.08.2019
direktor	Baltic Restaurants Estonia AS	Rapla linn	18.08.2019	Õmbleja	O-I Estonia AS	Järvakandi alev	31.07.2019
Müüja	Aktsiaselts A.K.K.	Märjamaa alev	08.08.2019	Operaator	Kehtna Mõisa osaühing	Kehtna alevik	31.07.2019
Kokk	Baltic Restaurants Estonia AS	Rapla linn	16.08.2019	Kanala tööline	Rapla Kesklinna Kool	Rapla linn	15.08.2019
Pearaamatupidaja	Baltic Restaurants Estonia AS	Rapla linn	16.08.2019	Eripedagoog	Rapla Kesklinna Kool	Rapla linn	15.08.2019
Klienditeenindaja	Baltic Restaurants Estonia AS	Rapla linn	16.08.2019	Matemaatikaõpetaja	Rapla Kesklinna Kool	Rapla linn	15.08.2019
Köögi abitöölaine-	Baltic Restaurants Estonia AS	Rapla linn	16.08.2019	Eesti keele ja kirjanduse	Rapla Kesklinna Kool	Rapla linn	15.08.2019
saalitöötaja	Baltic Restaurants Estonia AS	Rapla linn	16.08.2019	õpetaja	Rapla Kesklinna Kool	Rapla linn	15.08.2019
Köögi abitöölaine-	Frank Kutter OÜ	Kehtna-Nurme	16.08.2019	Klassiõpetaja	Osaühing Violante Mööbel	Kabala küla	03.08.2019
saalitöötaja	Frank Kutter OÜ	Kehtna-Nurme	16.08.2019	Polsterdaja	Lasteaed Sinilill	Juuru alevik;	11.08.2019
Tootmistöölaine	RRLektus Aktsiaselts	Rapla linn	09.08.2019	Logopeed	Lasteaed Sinilill	Järlepa küla	
Tehnoloog	Salus Group OÜ	Märjamaa alev	15.08.2019	Liikumisõpetaja	Lasteaed Sinilill	Juuru alevik;	11.08.2019
Müüja-klienditeenindaja	OÜ PELTOC	Kivi-Vigala küla	14.08.2019	Metalli koostelukksepp	OÜ PELTOC	Kivi-Vigala küla	29.08.2019
Mürsepp	Sotsiaalkindlustusamet	Rapla vald	31.07.2019	Lukksepp-keevitaja	OÜ Rapla Metall	Alu alevik	31.07.2019
Remondilukksepp,	Kabala Lasteaed-Põhikool	Kabala küla	23.08.2019	Kokk	MTÜ ELUPUU	Kalbu küla	18.08.2019
hooldusmehaanik	MTÜ ELUPUU	Kalbu küla	10.08.2019	Klienditeenindaja	MAXIMA Eesti OÜ	Märjamaa alev	31.07.2019
Juhtumikorraldaja	aktsiaselts RMW	Rapla linn	11.08.2019	Klienditeenindaja	MAXIMA Eesti OÜ	Rapla linn	31.07.2019
Kehalise kasvatuse õpetaja				Klienditeenindaja	Sedrik OÜ	Kohila alev	31.07.2019
Hooldaja							
Rahvusvaheliste vedude							
autojuht							

Pühapäeval, 4.augustil 2019

VIII KONSUMI

RAPLA - KEHTNA MAANTEEJOOKS

STARDID JA VÕISTLUSKESKUS
RAPLA ÜHISGÜMNAASIUMI STAADIONIL

11.00 - 0,3 km lastejooksud

12.00 - 5 km ja kepikõnd

13.00 - 11,5 km ja kepikõnd

OSAVÕTUMAKSUD 11,5 km / SOODUS 5 KM / SOODUS

kuni 31.juuli 10 € / 6 € 10€ / 6 €

01. - 03.august 12€ / 8€ 12€ / 8€

4.august 20€ / 15€ 15€ / 10€

Osavõtjate registreerimine toimub internetis aadressil

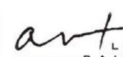
www.rapla jooksuplubi.ee kuni 3.august kella 17.00.

Registreerida on võimalik ka kohapeal võistluspäeva hommikul kuni kella 11.30.

RAPLA TARBIJATE ÜHISTU 115

TOETAJAD:

AbeStock AS
Eugesta Eesti AS
Premia Külmoone

TEENUS

Õhk-õhksoojuspumbad, õhk-vesisoojuspumbad, maaküte. Müük, paigaldus, hooldus, remont. Tel 5330 1720 www.kulmaline.ee

RAPLAMA

VEOTEENUSED

+372 56881227

www.vedaja.ee

Veo- ja kolimisteenused. Tel 5688 1227. www.vedaja.ee
Facebook: Veoteenus Raplamaal

Konteinerite rent ja veoteenus. Helista tel 511 1405, sivaauto2007@gmail.com

KAARDID ENNUSTAVAD 24 H. Tel 900 1727, h. 1,09 €/min

Raamatupidamine, aruanded. Tel 505 9669, info@holo-point.ee

Rehivahetus Rapla linnas Jürna tn 2. Hinnad väga soodsad. Aeg broneeri tel 5818 8986 Hinnakiri www.rauaspets.ee

Hoonete soojustamine puistevillaga, teostame ka vajalike eeltööd. Konsultatsioon objektile TASUTA! Puistemees OÜ. Tel 501 6689, ken@puistemees.ee

Osutame vihmaveesüsteemidega seotud teenuseid. Valtsimismasinaga valmistamine rennid otse Teie objektile, puuduvad liitekohad. Tel 527 1059, info@vihmaveerennid.ee, www.vihmaveerennid.ee

Katuste ehitus (pigikatuste paigaldus, eterniitkatuste vahetus). Tel 5629 8738, info@palmergrupp.ee

Kaevetööd 3,2 t ekskavaatoriga ja kallurveod (6 t kandevõime ja kolme külge kallutav). Tel 5610 3200, info@svenser.ee. FB: Svenser OÜ

Ohtlike puude langetamine. Tel 5663 2968 või 5340 2068

Hekkide lõikamine, trimmerdamine, muru niitmine, haljastustööd. Tel 5663 8280 alehter@hotmail.ee

Sisetööd, fassaaditööd, katustööd. Tel 508 4828, info@raplaehitus.ee

Korstnapitsid, plekid. Tel 5665 1116

Pesuruumide renoveerimine, plaatimine, saunade, terrasside ehitus. Tel 5341 9932

SOOVIN ÜÜRIDA

1- või 2-toalise korteri Raplas või Kehtnas. Tel 5810 4830

Juuksurialong Oma pakub tööd **KORISTAJALE.** Asukoht: Rapla, Kooli 6A, Karmani kaubamajas. Tel 529 9257

MÜÜAKSE

Kanarbiku talu müüb kuiva ja toorest leppa ning sangleppa 30, 33, 38, 50, 60, 70 cm. Vedu al 5 rm. Tel 5373 7294

Rapla Kütteäris puitbriketti (hele, tume) al 159 €, pelletid 6 ja 8 mm al 200 €, kaminapuid võrkkotis. Raplamaal alates poolest alusest vedu tasuta. Tel 5563 6856 www.kutteari.ee

lõhutud toores lehtpuu, hind al 38 €; metsakuiv okaspuu al 45 €. Laotud puude tarne 10 ja 15 rm autoga. Tel 521 1377

Lõhutud ja saetud lepa küttepuud nii lahtiselt kui võrkkotis. Müüme ka puitbriketti. Vedu. Tel 516 6305

kuivad küttepuud, lahtiselt ja võrgus. Tel 503 6941

ehituslikku saematerjali, servamata lauda, lepalauda, terrassi-, voodri- ja põrandalauda. Pikkused 3 - 6 m. Laudade värvimine. Vedu tasuta. Tel 528 2268

saunaahjusid, kaminaid, pliite. Soodsalt. Tel 505 4355

soodsa hinnaga talusealiha. Vajadusel tükeldame. Info tel 5196 2628, 5354 3002

suitsuvorsti ja maasinki väikehulgi, kohaletoomisega. Info tel 5196 2628 või 5351 7414

Tapamaja müüb emise lihakehasid kohaletoomisega. Info tel 5351 7414

otse tootjalt pakitud kandiline kase puitbrikett al 170 €, pakitud turbabrikett al 135 €, 6 ja 8 mm pellet al 195 €, kivisüsi 25 kg kotis 235 €/t, klotsid võrgus 2,5 €. Vedu 506 8501

kasutatud plastvälikäimlad. Tel 506 8501

kuivi pakitud kütteklotse. Vedu tasuta. Tel 5383 9215

märja leppa, 50 cm 38 €, 30 cm 40 €. 6 ruumi koorem tasuta veoga. Tel 5656 7973

1-toaline korter Raplas otse omanikult. Vajab remonti. Tel 5300 1221

kinnistu Rapla külje all. Tel 502 2383

2 euro eest saad lugeda

TERVE NÄDALA kogu veebilehte!

www.sonumid.ee

Äntu Mõis OÜ müüb 11 kuud munenud Lohmann Brown mahekanu 4 € tk neljapäeval, 1. augustil Raplamaa bussipeatustes:

7.30 Käru, 7.45 Lelle, 8.15 Kehtna, 8.30 Kaarepere, 8.45 Rapla turg, 9.15 Inglise, 9.45 Kaiu, 10 Kuimetsa, 10.15 Juuru, 10.30 Lohu, 10.45 Kohila, 11 Hageri, 11.15 Kodila, 11.30 Alu, 11.45 Ohukotsu, 12 Varbola, 12.15 Vaimõisa, 12.45 Märjamaa kiriku plats, 13.15 Kuusiku, 13.30 Raikküla, 14 Järvakandi, 14.15 Eidapere, 14.30 Lokuta.

Info tel: 327 0206, 326 1353
ringil: 5664 3113
www.antumois.ee

OSTETAKSE

Vanametalli kokkuost Agrovaru territooriumil E-R 9-17, L 9-14. Tel 5860 7877, www.feralmet.ee

Timberstock OÜ ostab lehtpuenamusega metsakinnistuid ja raieõiguseid. Küsi pakumist tel 507 1150 timber@timberstock.ee

Vanametalli kokkuost Raplas Jürna 2. E-R 9-17, L 10-14. Tel 5818 8986 www.rauaspets.ee

head põllumaad hea hinnaga Raikküla vallas. Tel 513 65970Ü

ESTEST PR ostab põllu- ja metsamaad. Tel 504 5215, 514 5215, info@est-land.ee

1-2-toaline korter Raplamaal. Eelistatud I korrus. Tel 5390 8599

Ostan, viin ära vanad raamatud, mänguasjad, raadiod jm mittevajaliku Tel 505 4450

metsakinnistuid ja kasvavat metsa. Tel 502 4895; info@pajakapuit.ee

vanu jalg- ja mootorrattaid, võrre ning nende varuosi. Ka mittekomplektsed. Samuti pakuvad huvi erinevad vanaaegsed esemed. Tel 508 6947

vana talukoht Juuru, Mahtara, Härgla, Lõiuuse, Kohila, Inglise ja Hagudi piirkonnas. Elamu võib vajada kapitaalremonti. Tel 5377 6181

Luikede lennus on midagi kaeblikult kurba neile, kel tiibu ei ole või tiibadest lõppenud jaks.

(H. Runnel)

Igavikku kutsuti

ERKI LAANE.

Siiras kaastunne Urvele poja kaotuse puhul.

Helgi ja teatrisõbrad

Avaldame kaastunnet Urve Laanele kalli poja

ERKI

surma puhul.

Viive ja Toomas, Monica ja Rain peredega

Mälestame head sõpra, väsimatut Soome talu peremeest

ILMAR TELLUST.

Avaldame kaastunnet abikaasale ja tütardele peredega.

Helle ja August perega

Kallis Krista! Oleme mõttes Sinuga, kui jätab hõvasti oma kaaslase

LIIVOGA.

Töökaaslased

Avaldame sügavat kaastunnet Urve Laanele poja

ERKI LAANE

lahkumise puhul.

RKÜ Tallinna 43 liikmed

Avaldame lähedastele kaastunnet

ILMARI

kaotuse puhul.

Maie, Jaanus, Kaire, Heiki, Anu, Ago, Karine

Mälestame

ILMAR TELLUST

ja avaldame kaastunnet omastele.

Leedi lapsed peredega

Sügavale hingesoppi kaotusvalu peidame. Mälestuste päiksekullas ikka Sulle mõtleme...

Kallid leinajad! Olgu teil jõudu kanda seda, mida keegi enam muuta ei suuda.

Avaldame siirast kaastunnet lastele, abikaasale, emale, isale, õdedele ja vennale kalli

EHA ADRA

kaotuse puhul.

Elve, Malle, Liia peredega, Edy ja Artur, Milvi ja Tõnu, Terje, Olvi ja Ain

Tunde tasa lööb aegade kell, jääb alles mälestus, hea ja hell...

Avaldame siirast kaastunnet poegadele peredega kalli ema

SILVIA JOONE

kaotuse puhul.

Helvi, Reet, Maine, Liivia, Kaia ja Marje peredega

Kas kuuled, kuis nutab Su kodu Su puudust leinates sääl. Talle kaaslaseks vihmade sadu, kus piiskadel pisara hääl...

Avaldame kaastunnet Urve Laanele poja

ERKI LAANE

kaotuse puhul.

Perekonnad Rand ja Kaasiku

KINO

MÄRJAMAA HELK

„Ott Tänak – the Movie“ (Eesti dokfilm)

31. juuli kl 21

„Valetamine ja varastamine“ (USA, alla 14aastastele keelatud)

31. juuli kl 17, 19

„Lelulugu 4“ (USA 3D joonifilm, eesti keeles)

2. august kl 15, 17

4. august kl 15, 17

6. august kl 15, 17

„Kiired ja vihased: Hobbs ja Shaw“ (USA)

2. august kl 19, 21.30

4. august kl 19, 21.30

6. august kl 19, 21.30

„Ämblikmees: Kodust kaugel“ (USA 3D)

7. august kl 16.40, 21.10

„Eile veel“ (UK-Venemaa-Hiina)

7. august kl 19

RAPLA KINO

„Valetamine ja varastamine“ (USA, alla 14aastastele keelatud)

1. august kl 18

„Tehisema“ (Austraalia, alla 12aastastele keelatud)

1. august kl 20.30

2. august kl 18

„Kiired ja vihased: Hobbs ja Shaw“ (USA)

2. august kl 20.30

4. august kl 19

„Lelulugu 4“ (USA 3D joonifilm, eesti keeles)

4. august kl 15

MUUSEUM

JÄRVAKANDI KLAASIMUUSEUM

Näitus „Tarbeklaasi kunstniku Pilvi Ojamaa klaasitööstust aastast 1965-1992“

Püsiväljapanek „140 aastat Järvakandi klaasitööstust“

Muuseum avatud K, N, R 11-18, L 11-15, tel 518 2610 ja 5390 4677

MAHTRA TALURAHVAMUUSEUM

Püsinäitus „Eesti talupoja elu 19. sajandil ja Mahtra sõda“ muuseumi peamajas ja Atla-Eeru kõrtsis
Raamatunäitus „Raplamaa sõnas ja pildis“ muuseumi peamajas oktoobrini
Muuseum avatud T-L kl 11-18

SILLAOTSA TALUMUUSEUM

Näitus „Sammudes Eesti Vabariiki“ (näitusesaalis)

Näitus „Sangarlik Saalistete suguvõsa“

Püsinäitus „Märjamaa ja Vigala kihelkonna inimeste ning aja lugu“
Avatud E-R kl 10-17, L-P tellimisel

HAGERI MUUSEUM

Püsinäitused „Maa-apteek“,

„Kihelkonnakeskus Hageri“

(fotonäitus)

Avatud T, K, N kl 11-16, muul ajal kokkuleppel tel 5648 3828

TEATER

Kohila Hoovide Teater: „Koll Kalli“

Kepsleva Poni kõrts, Leisi talu, Hageri, 1. august kl 19

Kohila Hoovide Teater: „Pipi Kurruruvuti saarel“

Urge, Salutaguse tee 29, 2. august kl 18

„Improvisatsioonid teatris ja kunstis.“

Tarsi teatrilagri noored

Linnaaluste küla, Tarsi talu, 2. august kl 19

Rapla keskväljak, 3. august kl 12

Kohila Hoovide Teater: „Mikumärdi“

Hageri muuseumi hoov, 3. august kl 14

KONTSERT

Rapla orel 80: Marju Riisikamp (orel) ja Maria Valdmaa (sopran, Eesti-Holland) Rapla kirik, 31. juuli kl 20

Svjata Vatra suvetuur „Pärituul – mööda vett ümber Eesti“

Ohukotsu küün, 1. august kl 20

Brave Kids Estonia, Märjamaa keskväljak, 2. august kl 12 ja 18

Sutlema suveöö kontsert

Sutlema, 3. august kl 22

Rapla orel 80: Kadri Ploompuu (orel)

Rapla kirik, 7. august kl 20

NÄITUS

Näitus „100 aastat hiljem – soomusrong tuleb jälle!“

Eidapere raudteejaam, 7.-9. august

Kehtna Kunstide Kooli kunsti vabaõppe eriala 2019. aasta lõputööde näitus (kuni 31. juuli)
Matkakutse (Harjumaa Muuseumi rändnäitus, kuni 31. juuli)
Kehtna raamatukogu

Eesti köitekunstnike ühenduse rahvusvaheline köitenäitus „Väike prints“ (fuajee klaasvitriinides, alates 1. august)

Ivi Saarelaane lapitekkide näitus (näitusesaalis, kuni 2. august)

Kristi Kullerkupu fotonäitus (näitusesaalis, alates 5. august)

Thomas Scheileke näitus „Illustratsioonid kirjutamata lugudele“ (lasteosakond)

Kohila raamatukogu

Näitus aasta loomast koprast ning

sõber rebasest

Kohila tornigalerii, kiriku lahtioleku aegadel või kokkuleppel tel 5623 0741

Fotonäitus „Laulu- ja tantsupeo ootuses“

Rita Merekivi „Aafrika lille“

motiividest heegeldatud

mänguasjad

Lugemisprogrammi „Loeme koos“

laste joonistuste näitus

Märjamaa valla raamatukogu

Fotonäitus „Looduse looming“

Märjamaa rahvamaja Ly galerii

Tartu Kunstikooli õpilaste näitus

„Eesti kirjanike portreed“ (saalis)

Heldi Tageli laulupeo materjale

tutvustav näitus „Minu laulupidu“

Heldi Tageli 80. sünnipäeva puhul (vitriinid)

Tarvo-Aro Meti vitraažinäitus

„Lillelised ruudud“ (lugemissaalis)

Raamatunäitus „Uku Masingu

aardeid, vaatlusi ja luulet“ (saalis)

Rapla keskraamatukogu

Birgit Vaarandi fotonäitus

„Mitemalgeline meri“, Rapla kirik

KOOLITUS

Konstellatsioonid

Rapla, Elujõu keskus, 5. august kl 18

MITMESUGUST

Raamatukogude suveprogramm

„Suveraamat 2019“ 1.-9. klassi

õpilastele

Rapla maakonna raamatukogud,

1. juuni – 31. august

Raamatu „Märjamaa 650“ II osa

esitlus

Märjamaa raamatukogu, 31. juuli kl 18

XXII Märjamaa päevad ja XIV

Märjamaa folk

Märjamaa, 1.-4. august

Festival Elu5. Mõisamaa, ökokogukond

Väike Jalajalg, 2.-4. august

Kuimetsa kodukandipäev

Kuimetsa, 3. august kl 11

Vanatehnika päev

Kuimetsa, 3. august kl 12

Kultuurimaitsete kohvik

Jõeääre küla, Paisu talu,

3. august kl 11-17

Kodukohvikute päev

Märjamaa, 3. august kl 14.30

Lõõtspillipäev

Jõeääre küla, Paisu talu, 4. august kl 14

Reinu III lubjakivikarjääri

kaevandamisloa andmise arutelu

Hagudi põhikool, 6. august kl 18.30

Luulelõuna: Uku Masingu looming

ainetel esineb Jaak Johanson

Rapla keskraamatukogu, 7. august kl 12

SPORT

U17 Eliitliiga II liiga kohtumine

jalgpallis: U-17 Raplamaa JK vs U-17

Tallinna FC Flora

Rapla Kesklinna kooli staadion,

31. juuli kl 17

Tallinna Pargijooksu etapp

Kohila staadion, 31. juuli kl 17

Tüdrukute U15 kohtumine jalgpallis:

Raplamaa JK Märjamaa vs FC

Kuressaare

Märjamaa gümnaasiumi staadion,

1. august kl 18

Tüdrukute U15 kohtumine jalgpallis:

Kohila Püsi vs Viimsi MRJK

Kohila staadion, 1. august kl 19.30

II liiga lõuna/lääne piirkonna

kohtumine jalgpallis: Raplamaa JK

vs Tallinna JK Piraaja

Rapla Kesklinna kooli staadion,

2. august kl 19

Jahilaskmisvõistlus Kõrge Kukk

Valtu, 3. august

III liiga lääne piirkonna kohtumine

jalgpallis: Kohila Püsi vs Rummu

Dünamo

Kohila staadion, 3. august kl 18

VIII Konsumi Rapla-Kehtna

maanteejooks

Rapla Kesklinna kooli staadion,

4. august kl 11.30 (start)

U17 Eliitliiga II liiga kohtumine

jalgpallis:

U-17 Raplamaa JK vs U-17 FC Elva

Rapla Kesklinna kooli staadion,

4. august kl 16

U12 VI alagrupi kohtumine

jalgpallis:

Raplamaa JK Rapla vs FC Tallinn

Rapla Kesklinna kooli staadion,

5. august kl 19

Tipneri karikavõistlused jalgpallis:

FC Lelle vs JK Tabasalu

Lelle staadion, 7. august kl 19

Kohila pikamaajooksude sarja VIII

etapp: 2000 m

Kohila staadion, 7. august kl 19

KIRIKUTEATED

EAÖK LELLE PÜHA KOLMAINU KIRIK

Liturgia, 3. august kl 10.30

Kohvik "Eluallikas"

3. august kl 13-15

Vaatamiseks tuntud ikoonimaalija

Tiina Veisseriku kangasikoonid ning

kohtumine autoriga. Kirikusse saab

panna küünlaid, pääs torni.

EELK RAPLA MAARJA-MAGDALEENA KIRIK

Armulaua jumalateenistus

4. august kl 12

EELK JÄRVAKANDI PAULUSE KIRIK

Armulaua jumalateenistus,

külalised Soomest

4. august kl 15

Ootame teateid sündmuste kohta iga nädala reedeks meiliaadressil kuulutused@sonumid.ee, Tel 489 2130.

Järgmine "KUHU MINNA" ilmub 7. augusti lehes.

Külaliskollektiivid Märjamaa Folgil

Märjamaa Folgi külaliskollektiivide esinemised reedel, 2. augustil:

11.00 Rapla Hooldekeskuses Hollandi kollektiiv Piermachochel	19.00 Pärnu-Jaagupi rahvamaja õuel Hollandi kollektiiv De lesselschoters
12.00 Märjamaa Coop'i parklas Hollandi kollektiiv De lesselschoters	19.00 Tarsi talus Venemaa kollektiivid Karusel ja Okolitsa
12.30 Rapla keskväljakul Venemaa kollektiivid Karusel ja Okolitsa	Kõik kollektiivid teevad tutvustava etteaste festivali avamisel 1. augustil Märjamaa keskväljakul ja esinevad folgi peakontserdil laupäeval, 3. augustil Märjamaa lauluväljakul.
13.30 Märjamaa keskväljakul Ukraina kollektiiv Perlynka	1. ja 2. augustil õpetavad külaliskollektiivid oma maa tantse Märjamaa gümnaasiumis festivaliklubides.
17.00 Vana-Vigala folkloorilaagris Ukraina kollektiiv Perlynka	
19.00 Kivi-Vigalas Hollandi kollektiiv Piermachochel	

Tallinn, Pärnu mnt 238. Tel 614 0334

TORU-JÜRI

Õhk-vesi soojuspump Nibe

8 kW soojaveeboileriga - 4890 EUR
12 kW soojaveeboileriga - 5375 EUR

Rohkem infot
www.torujyri.ee

NIBE

Maasoojuspump Oilon
tarbeveeboileriga

4 kW - 5278 EUR
6 kW - 5309 EUR
8 kW - 5422 EUR
10 kW - 5593 EUR
13 kW - 5732 EUR

OILON

NELJAPÄEV 1.08	REEDE 2.08	LAUPÄEV 3.08	PÜHAPÄEV 4.08	ESMASPÄEV 5.08	TEISIPÄEV 6.08	KOLMAPÄEV 7.08
ETV 07.00 Aia elu 07.05 Maahommik 07.50 Ringvaade suvel* 08.30 Eesti mäng 09.05 Armastus Berliinis 09.55 Prillitoos 10.45 Iga pink räägib loo 11.15 Hakkab jälle pihta 11.45 Maailma dirigent Neeme Järvi 12.45 Maahommiku lood. Liblikamaja 12.55 Loodusdokk Põhja-Ameerika 13.40 Geenius. Picasso 14.35 Mehed ja mõrrad 15.05 Uudishimu tippkeskus 15.35 Töörööbikud 16.05 Osoon 16.35 Reisile minuga. Öökklubi Jamaica! 17.00 Ööne 13 17.30 Armastus Berliinis 18.20 Sportlane Karin Laine 18.30 AK 18.45 Jon ja Carmen Mikiver 19.30 Miks mitte?! 20.00 ENSV 20.30 Eesti mäng 21.00 AKtuaalne kaamera. Ilm 21.25 Sport 21.35 Ringvaade suvel 22.15 Geenius. Picasso 23.05 Ameerika värvipildis 23.55 Eesti mäng 00.25 ENSV 00.55 Ringvaade suvel* 01.39 ERR.ee uudised	07.00 Aia elu. Taimede sügisväetamine 07.05 Maahommik 07.50 Ringvaade suvel* 08.30 Eesti mäng 09.05 Armastus Berliinis 09.55 Prillitoos (2017) 10.50 Iga pink räägib loo 11.20 Hakkab jälle pihta 11.50 Dok Hingemaa 13.00 Mf Räägitakse, et tomatid armastavad rokkmuusikat 13.45 Geenius. Picasso 14.35 Mehed ja mõrrad 15.05 Uudishimu tippkeskus 15.35 Töörööbikud 16.05 Osoon (ETV 2017) 16.35 Reisile minuga. Jamaica imed 17.00 Ööne 13 17.30 Armastus Berliinis 18.20 Elu lugu 18.30 Aktuaalne kaamera 18.45 Pealtnägija. Edgar Savisaar 20.35 Arapanija 2018 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.25 Sport 21.35 Midsomeri mõrvad. Surm venemise abil 23.05 Raudse eesriide jumalused 23.40 8 mm ELU 00.05 Rannahotell 00.55 Eesti lood 01.27 ERR.ee uudised	07.20 Osoon (ETV 2018) 07.50 Loomaaretid 08.20 Prillitoos (ETV 2019) 09.15 Maahommik (ETV 2019) 10.00 ENSV 11.00 Suvenaabrid. Pärnus (ETV 2016) 12.00 Täheleaar. Arne Saluveer (ETV 2008) 13.15 Kevad südames 14.20 Suvi Tartus (Eesti 2019)* 14.50 Vana aja asjad 15.05 Ümber India ookeani koos Simon Reeve'iga. Kenyast Somaaliasse 16.05 Eesti parim koolikokk 17.05 Islandi talukööök 17.40 Lõunameri. Lõputu sinine avarus 18.30 Aktuaalne kaamera 18.40 Doksari Koerte ebatavalised sõbrad 19.30 Reis ümber Eesti (Eesti 2018) 20.30 Ööne 13 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.20 Sport. Sport 21.35 Draamasari Ku'damm 59. Nicki ja Freddy teevad muusikat 23.10 Viini Filharmoonikute suveöö kontsert 2019 (Austria 2019) 00.45 Dicte. Sõltuvuse hind (Taani 2016) 01.29 ERR.ee uudised	07.20 Osoon (ETV 2018) 07.45 Terve Eesti (ETV 2012) 08.15 Prillitoos (ETV 2019) 09.15 Maahommik (ETV 2019) 10.00 ENSV 10.55 Hommik Anuga 12.10 Loodusdokk Lõunameri. Lõputu sinine avarus 13.00 Autoralli MM. Soome ralli Power Stage 14.30 Ku'damm 59. Nicki ja Freddy teevad muusikat 16.05 Doksari Koerte ebatavalised sõbrad. Roscoe ja Suriya. Anakin ja Booth. Biggie, Yogi ja Occie. Forrest ja Leonard 16.50 Maahommiku lood. Talgud Võhmas 17.10 Wend Weis 17.40 Doksari Ameerika värvipildis 18.30 Aktuaalne kaamera 18.40 Loodusdokk Põhja-Ameerika 19.30 Reis ümber Eesti 20.30 Ööne 13 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.20 Sport. Sport 21.35 Sild 23.35 Mustad lesed 00.30 Jon ja Carmen Mikiver 01.15 Miks mitte?! 01.46 ERR.ee uudised	07.00 Aia elu 07.05 Maahommik 07.50 Hommik Anuga 09.05 Armastus Berliinis 09.55 Prillitoos 10.50 Iga pink räägib loo 11.20 Hakkab jälle pihta 11.50 Vaimude maa 13.15 Läänemaa köögis 14.10 Eesti lood. Veel üks laul 14.40 Mehed ja mõrrad 15.10 Uudishimu tippkeskus 15.35 Töörööbikud 16.05 Osoon 16.35 Reisile minuga. Kingston ja Bob Marley 17.00 Ööne 13 17.30 Armastus Berliinis 18.20 Laulu lugu. Kuula 18.30 AK 18.45 Dokfilm Raudmees - Andres Krestinov 19.45 Vana aja asjad 20.00 ENSV 20.30 Eesti mäng 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.25 Sport 21.35 Ringvaade suvel 22.15 Geenius. Picasso 23.05 Ümber India ookeani koos Simon Reeve'iga. Omaanist Maldiividele 00.10 Eesti mäng 00.40 ENSV. Veterani tagasitulek 01.10 Ringvaade suvel* 01.51 ERR.ee uudised	07.00 Aia elu 07.05 Maahommik 07.50 Ringvaade suvel* 08.30 Eesti mäng 09.05 Armastus Berliinis 09.55 Prillitoos 10.50 Iga pink räägib loo 11.20 Hakkab jälle pihta 11.50 Reis ümber Eesti 12.45 Raudse eesriide jumalused 13.15 8 mm ELU 13.45 Draamasari Geenius. Picasso 14.35 Mehed ja mõrrad 15.05 Uudishimu tippkeskus 15.35 Töörööbikud 16.05 Osoon 16.35 Reisile minuga. Budapest, muusikalinn 17.00 Ööne 13 17.30 Armastus Berliinis 18.25 Laulu lugu. Suvekinganna 18.30 Aktuaalne kaamera 18.45 Doksari Teel Leninile 19.30 Eesti lood 19.15 Rannahotell 20.00 ENSV 20.30 Eesti mäng 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.25 Sport 21.35 Ringvaade suvel 22.15 Geenius. Picasso 23.05 Moekolleksioon 00.00 Eesti mäng 00.30 ENSV 01.00 Ringvaade suvel* 01.44 ERR.ee uudised	07.00 Aia elu 07.05 Maahommik 07.50 Ringvaade suvel* 08.30 Eesti mäng 09.05 Draamasari Armastus Berliinis 09.55 Prillitoos 10.50 Iga pink räägib loo 11.20 Hakkab jälle pihta 11.50 Pealtnägija. Edgar Savisaar 13.40 Geenius. Picasso 14.30 Mehed ja mõrrad 15.00 Uudishimu tippkeskus 15.30 Töörööbikud 16.00 Osoon 16.30 Reisile minuga. Öine Budapest 17.00 Ööne 13 17.30 Armastus Berliinis 18.20 Elu lugu. Agnes ja Anti Levandi 18.30 Aktuaalne kaamera 18.45 Pealtnägija 19.35 Oma kodu 20.00 ENSV 20.30 Eesti mäng 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.25 Sport 21.35 Ringvaade suvel 22.15 Geenius. Einstein 23.20 Vanad ja kobedad. Ümbermaailmareis 23.40 Doksari Teel Leninile 00.10 Eesti mäng 00.40 ENSV 01.10 Ringvaade suvel 01.54 ERR.ee uudised

ETV 2

07.00 Lastesaated 08.55 Džungliraamatu safari 09.05 Džungliässad 09.15 Robin Hood 09.30 Operatsioon Ai 10.00 Mõistlik või mõttetu 10.30 Noor meister 11.00 Ajavaod 11.30 Elu allpool nulli 12.17 ERR.ee uudised 15.20 Uus Tase 15.45 NOVA 16.00 Animasarjad 16.40 Džungliraamatu safari 16.50 Vikerraade Rubiin 17.05 Päikeseljütk 17.10 Beni ja Holly väike kuningriik 17.20 Kiisu Miisu seiklused 17.30 Väike printsess 17.40 Pörsas Peppa 17.45 Kasper ja Emma uued lood 18.00 Wissper 18.05 Džungliässad 18.20 Robin Hood 18.30 Lotte 18.35 Mina ja Miia 19.00 Uus Tase 19.25 AK (viipekeeles) 19.30 Elu allpool nulli 20.15 AegRuum 21.10 Meie inimesed. Kai 21.30 Twin Peaks 22.20 dok Amazona 23.40 Riigimehed 00.10 Meie inimesed 00.39 ERR.ee uudised	07.00 Lastesaated 08.40 Kasper ja Emma uued lood 08.50 Džungliraamatu safari 09.05 Džungliässad 09.15 Robin Hood 09.30 Lotte 09.35 Mina ja Miia 10.00 Mõistlik või mõttetu 10.30 Trumpi müüri radadel 11.00 Ajavaod 11.30 Elu allpool nulli 12.14 ERR.ee uudised 15.20 Uus Tase 15.45 NOVA 16.00 Animasarjad 17.10 Beni ja Holly väike kuningriik 17.20 Kiisu Miisu seiklused 17.30 Väike printsess 17.40 Pörsas Peppa 17.45 Kasper ja Emma uued lood 18.00 Wissper 18.10 Džungliässad 18.20 Robin Hood 18.30 Lotte 18.35 Väike printsess 19.00 Uus Tase 19.25 AK (vk) 19.30 Elu allpool nulli 20.15 Romanovite Venemaa koos Lucy Worsleyga 21.15 Vana aja asjad 21.30 Mf Vihmavarjutorg 23.00 Mf Kommuun 00.55 ERR.ee uudised	07.30 Mina ja Miia 07.50 Robin Hood 08.05 Väike printsess 08.15 Pörsas Peppa 08.20 Meistrimehed Pat ja Mat 08.30 Lotte 08.35 Väike printsess 09.00 Lotte lood 09.30 Lammas Shaun 09.35 Tähtede lava 2019 10.35 Uus Tase 11.00 Doksari Biomimikri 11.50 R2TV12.20 Näitleja Paul Laasik 12.50 Vigased pruudid 13.50 Kuning Herman Esimene 16.30 ENSV kaadri taga 17.00 Nöbinina 17.30 Kaks kamraadi ja kaval maager 18.50 Must ja valge koer 19.00 Uus Tase 19.25 AK (viipekeeles) 19.30 Avoid Dave 20.00 Lend Singapuri 20.30 Bütsantsi printsess 21.30 Trumpi müüri radadel 22.00 Ongi Koik 22.25 Doksari Tsaaride impeerium. Romanovite Venemaa koos Lucy Worsleyga 23.25 Twin Peaks 00.15 Dok Emumäe Eedi ja Lobiküla Kristjan 00.48 ERR.ee uudised	07.30 Lastesaated 08.40 Minu lemmikloom. Eesel 08.50 Must ja valge koer 09.00 Kaks kamraadi ja kaval maager 10.15 Wissper 10.25 Džungliraamatu safari 10.35 Uus Tase 11.00 AegRuum Looduse vägi 11.50 Plekktrummi. Ema Theofili 12.35 Hokusai. Vanataat, kes jumaldas maalimist 13.35 Osooni loomloom. Aleksei Turovski 13.50 ETV Live 14.20 Heureka 14.55 Dokfilm Armastuse maa 16.15 Koolitants 2019 17.00 Minu lemmikloom 17.10 Pörsas Peppa 17.15 Lammas Shaun 17.25 Karlson tembutab jälle 19.00 Uus Tase 19.25 AK (viipekeeles) 19.30 Teemaõhtu. Ago Ruus 70. Inimese ja looduse tasakaal 20.05 Mõtölus. Ago Ruus 20.35 Loojangule vastu 21.25 Kaadris 21.45 Kõrboja pere-mees 23.15 Kaheksa päeva nädalas 00.20 ERR.ee uudised	07.00 Lastesaated 10.00 Mõistlik või mõttetu 10.30 Rakett 69. Avasaade 11.00 Ajavaod 11.30 Elu allpool nulli 12.16 ERR.ee uudised 15.20 Uus Tase 15.45 NOVA 16.00 Bobby ja Bill 16.10 Vahva Roos 16.20 Siimuke 16.30 Oktonaudid 16.40 Džungliraamatu safari 17.00 Vikierraade Rubiin 17.05 Vissi-Miisu - kobakäpp kiisu 17.05 Beni ja Holly väike kuningriik 17.20 Kiisu Miisu seiklused 17.30 Väike printsess 17.40 Pörsas Peppa 17.45 Kasper ja Emma uued lood 18.00 Wissper 18.10 Džungliässad 18.20 Robin Hood 18.30 Operatsioon Ai 19.00 Uus Tase 19.25 AK (viipekeeles) 19.30 Elu allpool nulli 20.15 Biomimikri 21.10 Meie inimesed. Pascal 21.30 dok Papa Alajevi imeline kuningriik 22.50 Dawn French - 30 miljonit minutit 23.35 R2TV 00.05 Riigimehed 00.35 Meie inimesed 01.06 ERR.ee uudised	07.00 Lastesaated 10.00 Mõistlik või mõttetu 10.30 Rakett 69 11.00 Ajavaod 11.30 Elu allpool nulli 12.16 ERR.ee uudised 15.20 Uus Tase 15.45 NOVA 16.00 Bobby ja Bill 16.10 Vahva Roos 16.20 Siimuke 16.30 Oktonaudid 16.40 Džungliraamatu safari 17.05 Vikerraade Rubiin 17.05 Vissi-Miisu - kobakäpp kiisu 17.10 Beni ja Holly väike kuningriik 17.20 Lastesaated 17.50 Kasper ja Emma uued lood 18.00 Wissper 18.10 Džungliässad 18.20 Robin Hood 18.30 Operatsioon Ai 19.00 Uus Tase 19.25 AK (viipekeeles) 19.30 Elu allpool nulli 20.15 Biomimikri 21.10 Meie inimesed. Pascal 21.30 dok Papa Alajevi imeline kuningriik 22.50 Dawn French - 30 miljonit minutit 23.35 R2TV 00.05 Riigimehed 00.35 Meie inimesed 01.06 ERR.ee uudised	07.00 Lastesaated 09.20 Robin Hood 09.30 Operatsioon Ai 10.00 Mõistlik või mõttetu 10.30 Rakett 69 11.00 Ajavaod 11.30 Elu allpool nulli 12.10 Dokfilm Loojangule vastu 13.10 ERR.ee uudised 15.20 Uus Tase 15.45 NOVA 16.00 Bobby ja Bill 16.10 Vahva Roos 16.20 Siimuke 16.30 Oktonaudid 16.40 Džungliraamatu safari 16.50 Vikerraade Rubiin 17.05 Lastesaated 17.50 Kasper ja Emma uued lood 18.00 Wissper 18.10 Džungliässad 18.20 Robin Hood 18.30 Operatsioon Ai 19.00 Uus Tase 19.25 AK (viipekeeles) 19.30 Elu allpool nulli 20.15 Vahel unelmias ma lendan 21.10 Meie inimesed 21.30 Mf Macadami lood 23.10 Putini kätemaks 00.05 ETV Live. Avoid Dave 00.30 Meie inimesed. Ingrid 01.02 ERR.ee uudised
--	--	---	---	---	---	--

KANAL 2

06.00 Esmakohtingud 06.55 Merevaade Matverega 07.25 Astrotobeloogia 07.27 Lustakad karupojad 07.42 Kass Oggy ja kurjad prussakad 07.52 Astrotobeloogia 07.55 Suvereporter* 09.10 Öhtu! 10.10 Kodutunne 11.10 Meie aasta Hiinas. Abi venelastel 12.00 Otse! Mängi ja võida! 13.00 Pörgulikud köögid 14.00 Tüdruk nimega Elif 15.00 Vana silla saladus. 16.00 Taeva pisarad. Arzu vallandab Cenneti 17.00 Hingesugulased 18.00 Kodutunne 19.00 Otse! Suvereporter 20.15 Meie aasta Hiinas. Jurta 21.00 100 erilist eestlast 21.30 Meie pere ja muud loomad 22.00 Mf Liz ja Dick 23.55 Doktor Murphy 00.50 Lõbutüdruk Bruna 01.45 Müstilised lood 02.35 Pörsas üheksakümneendad 03.00 Suvereporter* 04.05 Tuvikesed. Pörgulik Dodge. Bundyde 200 05.10 Öhtu!	06.00 Esmakohtingud 06.55 Malluka suvi maal 07.25 Astrotobeloogia 07.27 Lustakad karupojad 07.42 Kass Oggy ja kurjad prussakad 07.52 Astrotobeloogia 07.55 Suvereporter* 09.10 Öhtu! 10.10 Kodutunne 11.10 Meie aasta Hiinas. Jurta* 12.00 Otse! Mängi ja võida! 13.00 Pörgulikud köögid 14.00 Tüdruk nimega Elif 15.00 Vana silla saladus. Pepa avastab don Anselmo sünge saladuse 16.00 Taeva pisarad 17.00 Hingesugulased 18.00 Kodutunne 19.00 Otse! Suvereporter 20.15 Meie aasta Hiinas 21.00 Naabriplika. Varguste viies laine 21.55 Mf Paul 23.55 Mf Voodielu eripär. Vaimukas komöödiafilm seksist, suhetest, armastusest 01.50 Mf Ameerika snaiper. Põnevusfilm 03.55 Suvereporter* 05.00 Tuvikesed. 25 õnnetut aastat 05.25 Öhtu!*	06.15 Rosamunde Pilcher - Libanunn 08.00 Top Shop 08.15 Joonisfilm Kalad kuival 10.15 Elamus täis Eesti 10.45 100 erilist eestlast 11.15 Hooaeg 12.00 Ameerika talent 14.00 Meie Bullerby. Miiklipäev 14.30 Malluka suvi maal 15.00 Saatuslik kelmitar 16.00 Pilvede all. Albert räägib ödegid 14.00 Tüdruk nimega Elif 15.00 Vana silla saladus. Pepa avastab don Anselmo sünge saladuse 16.00 Taeva pisarad 17.00 Hingesugulased 18.00 Kodutunne 19.00 Otse! Suvereporter+ 19.35 Gordoni gastronoomiline seiklus 20.40 Metsarahvamängud 21.40 Mf Jersey tüdruk 23.50 Mf Boring - Kummivilin 01.35 Mf 300. Impeeriumi sünd 03.15 Mf Paul 04.50 Suvereporter* 05.20 Pörgulikud köögid. Pererestoran kuulub 7-lapselisele perele	06.05 Meie kaunid kodud 06.30 Inga Lindström - Päev mere ääres 08.15 Mängufilm Kapten Konkskäsi 11.00 Alo. Aususe päev 11.30 Roaldi nädal. Pulmatrall 12.30 Meie pere ja muud loomad. Pajuvärra talu (aja)lugu 13.00 Kolm meest ja beebid 13.30 Merevaade Matverega 14.00 Puna-dele saatuslikust ööst. Piret saab kodulinnast ahvatleva pakkumise 17.05 Lemmikulemmik 17.35 Naabriplika. Varguste viies laine 18.30 Meie kaunid kodud 19.00 Otse! Suvereporter+ 19.35 Gordoni gastronoomiline seiklus 20.40 Metsarahvamängud 21.40 Mf Jersey tüdruk 23.50 Mf Boring - Kummivilin 01.35 Mf 300. Impeeriumi sünd 03.15 Mf Paul 04.50 Suvereporter* 05.20 Pörgulikud köögid. Pererestoran kuulub 7-lapselisele perele	06.00 Küladetekiivid. Viimane Magus pärandus 06.55 100 erilist eestlast 07.25 Astrotobeloogia 07.27 Lustakad karupojad 07.42 Kass Oggy ja kurjad prussakad 07.52 Astrotobeloogia 07.55 Suvereporter* 09.10 Öhtu! 10.10 Kodutunne 11.10 Meie aasta Hiinas. Miski ei vasta toele 21.00 Roaldi nädal. Võitlus sõralisega 22.00 Krimi nimega Elif 15.00 Vana silla saladus. Tristan korraldab Pepale üllatuse 16.00 Taeva pisarad 17.00 Hingesugulased 18.00 Kodutunne 19.00 Otse! Suvereporter 20.15 Meie aasta Hiinas. Miski ei vasta toele 21.00 Roaldi nädal. Võitlus sõralisega 22.00 Krimi nimega Elif 15.00 Vana silla saladus. Tristan korraldab Pepale üllatuse 16.00 Taeva pisarad 17.00 Hingesugulased 18.00 Kodutunne 19.00 Otse! Suvereporter 20.15 Meie aasta Hiinas. Miski ei vasta toele 21.00 Roaldi nädal. Võitlus sõralisega 22.00 Krimi nimega Elif 15.00 Vana silla saladus. Tristan korraldab Pepale üllatuse 16.00 Taeva pisarad 17.00 Hingesugulased 18.00 Kodutunne 19.00 Otse! Suvereporter 20.15 Meie aasta Hiinas. Miski ei vasta toele 21.00 Roaldi nädal. Võitlus sõralisega 22.00 Krimi nimega Elif 15.00 Vana silla saladus. Tristan korraldab Pepale üllatuse 16.00 Taeva pisarad 17.00 Hingesugulased 18.00 Kodutunne 19.00 Otse! Suvereporter 20.15 Meie aasta Hiinas. Miski ei vasta toele 21.00 Roaldi nädal. Võitlus sõralisega 22.00 Krimi nimega Elif 15.00 Vana silla saladus. Tristan korraldab Pepale üllatuse 16.00 Taeva pisarad 17.00 Hingesugulased 18.00 Kodutunne 19.00 Otse! Suvereporter 20.15 Meie aasta Hiinas. Miski ei vasta toele 21.00 Roaldi nädal. Võitlus sõralisega 22.00 Krimi nimega Elif 15.00 Vana silla saladus. Tristan korraldab Pepale üllatuse 16.00 Taeva pisarad 17.00 Hingesugulased 18.00 Kodutunne 19.00 Otse! Suvereporter 20.15 Meie aasta Hiinas. Miski ei vasta toele 21.00 Roaldi nädal. Võitlus sõralisega 22.00 Krimi nimega Elif 15.00 Vana silla saladus. Tristan korraldab Pepale üllatuse 16.00 Taeva pisarad 17.00 Hingesugulased 18.00 Kodutunne 19.00 Otse! Suvereporter 20.15 Meie aasta Hiinas. Miski ei vasta toele 21.00 Roaldi nädal. Võitlus sõralisega 22.00 Krimi nimega Elif 15.00 Vana silla saladus. Tristan korraldab Pepale üllatuse 16.00 Taeva pisarad 17.00 Hingesugulased 18.00 Kodutunne 19.00 Otse! Suvereporter 20.15 Meie aasta Hiinas. Miski ei vasta toele 21.00 Roaldi nädal. Võitlus sõralisega 22.00 Krimi nimega Elif 15.00 Vana silla saladus. Tristan korraldab Pepale üllatuse 16.00 Taeva pisarad 17.00 Hingesugulased 18.00 Kodutunne 19.00 Otse! Suvereporter 20.15 Meie aasta Hiinas. Miski ei vasta toele 21.00 Roaldi nädal. Võitlus sõralisega 22.00 Krimi nimega Elif 15.00 Vana silla saladus. Tristan korraldab Pepale üllatuse 16.00 Taeva pisarad 17.00 Hingesugulased 18.00 Kodutunne 19.00 Otse! Suvereporter 20.15 Meie aasta Hiinas. Miski ei vasta toele 21.00 Roaldi nädal. Võitlus sõralisega 22.00 Krimi nimega Elif 15.00 Vana silla saladus. Tristan korraldab Pepale üllatuse 16.00 Taeva pisarad 17.00 Hingesugulased 18.00 Kodutunne 19.00 Otse! Suvereporter 20.15 Meie aasta Hiinas. Miski ei vasta toele 21.00 Roaldi nädal. Võitlus sõralisega 22.00 Krimi nimega Elif 15.00 Vana silla saladus. Tristan korraldab Pepale üllatuse 16.00 Taeva pisarad 17.00 Hingesugulased 18.00 Kodutunne 19.00 Otse! Suvereporter 20.15 Meie aasta Hiinas. Miski ei vasta toele 21.00 Roaldi nädal. Võitlus sõralisega 22.00 Krimi nimega Elif 15.00 Vana silla saladus. Tristan korraldab Pepale üllatuse 16.00 Taeva pisarad 17.00 Hingesugulased 18.00 Kodutunne 19.00 Otse! Suvereporter 20.15 Meie aasta Hiinas. Miski ei vasta toele 21.00 Roaldi nädal. Võitlus sõralisega 22.00 Krimi nimega Elif 15.00 Vana silla saladus. Tristan korraldab Pepale üllatuse 16.00 Taeva pisarad 17.00 Hingesugulased 18.00 Kodutunne 19.00 Otse! Suvereporter 20.15 Meie aasta Hiinas. Miski ei vasta toele 21.00 Roaldi nädal. Võitlus sõralisega 22.00 Krimi nimega Elif 15.00 Vana silla saladus. Tristan korraldab Pepale üllatuse 16.00 Taeva pisarad 17.00 Hingesugulased 18.00 Kodutunne 19.00 Otse! Suvereporter 20.15 Meie aasta Hiinas. Miski ei vasta toele 21.00 Roaldi nädal. Võitlus sõralisega 22.00 Krimi nimega Elif 15.00 Vana silla saladus. Tristan korraldab Pepale üllatuse 16.00 Taeva pisarad 17.00 Hingesugulased 18.00 Kodutunne 19.00 Otse! Suvereporter 20.15 Meie aasta Hiinas. Miski ei vasta toele 21.00 Roaldi nädal. Võitlus sõralisega 22.00 Krimi nimega Elif 15.00 Vana silla saladus. Tristan korraldab Pepale üllatuse 16.00 Taeva pisarad 17.00 Hingesugulased 18.00 Kodutunne 19.00 Otse! Suvereporter 20.15 Meie aasta Hiinas. Miski ei vasta toele 21.00 Roaldi nädal. Võitlus sõralisega 22.00 Krimi nimega Elif 15.00 Vana silla saladus. Tristan korraldab Pepale üllatuse 16.00 Taeva pisarad 17.00 Hingesugulased 18.00 Kodutunne 19.00 Otse! Suvereporter 20.15 Meie aasta Hiinas. Miski ei vasta toele 21.00 Roaldi nädal. Võitlus sõralisega 22.00 Krimi nimega Elif 15.00 Vana silla saladus. Tristan korraldab Pepale üllatuse 16.00 Taeva pisarad 17.00 Hingesugulased 18.00 Kodutunne 19.00 Otse! Suvereporter 20.15 Meie aasta Hiinas. Miski ei vasta toele 21.00 Roaldi nädal. Võitlus sõralisega 22.00 Krimi nimega Elif 15.00 Vana silla saladus. Tristan korraldab Pepale üllatuse 16.00 Taeva pisarad 17.00 Hingesugulased 18.00 Kodutunne 19.00 Otse! Suvereporter 20.15 Meie aasta Hiinas. Miski ei vasta toele 21.00 Roaldi nädal. Võitlus sõralisega 22.00 Krimi nimega Elif 15.00 Vana silla saladus. Tristan korraldab Pepale üllatuse 16.00 Taeva pisarad 17.00 Hingesugulased 18.00 Kodutunne 19.00 Otse! Suvereporter 20.15 Meie aasta Hiinas. Miski ei vasta toele 21.00 Roaldi nädal. Võitlus sõralisega 22.00 Krimi nimega Elif 15.00 Vana silla saladus. Tristan korraldab Pepale üllatuse 16.00 Taeva pisarad 17.00 Hingesugulased 18.00 Kodutunne 19.00 Otse! Suvereporter 20.15 Meie aasta Hiinas. Miski ei vasta toele 21.00 Roaldi nädal. Võitlus sõralisega 22.00 Krimi nimega Elif 15.00 Vana silla saladus. Tristan korraldab Pepale üllatuse 16.00 Taeva pisarad 17.00 Hingesugulased 18.00 Kodutunne 19.00 Otse! Suvereporter 20.15 Meie aasta Hiinas. Miski ei vasta toele 21.00 Roaldi nädal. Võitlus sõralisega 22.00 Krimi nimega Elif 15.00 Vana silla saladus. Tristan korraldab Pepale üllatuse 16.00 Taeva pisarad 17.00 Hingesugulased 18.00 Kodutunne 19.00 Otse! Suvereporter 20.15 Meie aasta Hiinas. Miski ei vasta toele 21.00 Roaldi nädal. Võitlus sõralisega 22.00 Krimi nimega Elif 15.00 Vana silla saladus. Tristan korraldab Pepale üllatuse 16.00 Taeva pisarad 17.00 Hingesugulased 18.00 Kodutunne 19.00 Otse! Suvereporter 20.15 Meie aasta Hiinas. Miski ei vasta toele 21.00 Roaldi nädal. Võitlus sõralisega 22.00 Krimi nimega Elif 15.00 Vana silla saladus. Tristan korraldab Pepale üllatuse 16.00 Taeva pisarad 17.00 Hingesugulased 18.00 Kodutunne 19.00 Otse! Suvereporter 20.15 Meie aasta Hiinas. Miski ei vasta toele 21.00 Roaldi nädal. Võitlus sõralisega 22.00 Krimi nimega Elif 15.00 Vana silla saladus. Tristan korraldab Pepale üllatuse 16.00 Taeva pisarad 17.00 Hingesugulased 18.00 Kodutunne 19.00 Otse! Suvereporter 20.15 Meie aasta Hiinas. Miski ei vasta toele 21.00 Roaldi nädal. Võitlus sõralisega 22.00 Krimi nimega Elif 15.00 Vana silla saladus. Tristan korraldab Pepale üllatuse 16.00 Taeva pisarad 17.00 Hingesugulased 18.00 Kodutunne 19.00 Otse! Suvereporter 20.15 Meie aasta Hiinas. Miski ei vasta toele 21.00 Roaldi nädal. Võitlus sõralisega 22.00 Krimi nimega Elif 15.00 Vana silla saladus. Tristan korraldab Pepale üllatuse 16.00 Taeva pisarad 17.00 Hingesugulased 18.00 Kodutunne 19.00 Otse! Suvereporter 20.15 Meie aasta Hiinas. Miski ei vasta toele 21.00 Roaldi nädal. Võitlus sõralisega 22.00 Krimi nimega Elif 15.00 Vana silla saladus. Tristan korraldab Pepale üllatuse 16.00 Taeva pisarad 17.00 Hingesugulased 18.00 Kodutunne 19.00 Otse! Suvereporter 20.15 Meie aasta Hiinas. Miski ei vasta toele 21.00 Roaldi nädal. Võitlus sõralisega 22.00 Krimi nimega Elif 15.00 Vana silla saladus. Tristan korraldab Pepale üllatuse 16.00 Taeva pisarad 17.00 Hingesugulased 18.00 Kodutunne 19.00 Otse! Suvereporter 20.15 Meie aasta Hiinas. Miski ei vasta toele 21.00 Roaldi nädal. Võitlus sõralisega 22.00 Krimi nimega Elif 15.00 Vana silla saladus. Tristan korraldab Pepale üllatuse 16.00 Taeva pisarad 17.00 Hingesugulased 18.00 Kodutunne 19.00 Otse! Suvereporter 20.15 Meie aasta Hiinas. Miski ei vasta toele 21.00 Roaldi nädal. Võitlus sõralisega 22.00 Krimi nimega Elif 15.00 Vana silla saladus. Tristan korraldab Pepale üllatuse 16.00 Taeva pisarad 17.00 Hingesugulased 18.00 Kodutunne 19.00 Otse! Suvereporter 20.15 Meie aasta Hiinas. Miski ei vasta toele 21.00 Roaldi nädal. Võitlus sõralisega 22.00 Krimi nimega Elif 15.00 Vana silla saladus. Tristan korraldab Pepale üllatuse 16.00 Taeva pisarad 17.00 Hingesugulased 18.00 Kodutunne 19.00 Otse! Suvereporter 20.15 Meie aasta Hiinas. Miski ei vasta toele 21.00 Roaldi nädal. Võitlus sõralisega 22.00 Krimi nimega Elif 15.00 Vana silla saladus. Tristan korraldab Pepale üllatuse 16.00 Taeva pisarad 17.00 Hingesugulased 18.00 Kodutunne 19.00 Otse! Suvereporter 20.15 Meie aasta Hiinas. Miski ei vasta toele 21.00 Roaldi nädal. Võitlus sõralisega 22.00 Krimi nimega Elif 15.00 Vana silla saladus. Tristan korraldab Pepale üllatuse 16.00 Taeva pisarad 17.00 Hingesugulased 18.00 Kodutunne 19.00 Otse! Suvereporter 20.15 Meie aasta Hiinas. Miski ei vasta toele 21.00 Roaldi nädal. Võitlus sõralisega 22.00 Krimi nimega Elif 15.00 Vana silla saladus. Tristan korraldab Pepale üllatuse 16.00 Taeva pisarad 17.00 Hingesugulased 18.00 Kodutunne 19.00 Otse! Suvereporter 20.15 Meie aasta Hiinas. Miski ei vasta toele 21.00 Roaldi nädal. Võitlus sõralisega 22.00 Krimi nimega Elif 15.00 Vana silla saladus. Tristan korraldab Pepale üllatuse 16.00 Taeva pisarad 17.00 Hingesugulased 18.00 Kodutunne 19.00 Otse! Suvereporter 20.15 Meie aasta Hiinas. Miski ei vasta toele 21.00 Roaldi nädal. Võitlus sõralisega 22.00 Krimi nimega Elif 15.00 Vana silla saladus. Tristan korraldab Pepale üllatuse 16.00 Taeva pisarad 17.00 Hingesugulased 18.00 Kodutunne 19.00 Otse! Suvereporter 20.15 Meie aasta Hiinas. Miski ei vasta toele 21.00 Roaldi nädal. Võitlus sõralisega 22.00 Krimi nimega Elif 15.00 Vana silla saladus. Tristan korraldab Pepale üllatuse 16.00 Taeva pisarad 17.00 Hingesugulased 18.00 Kodutunne 19.00 Otse! Suvereporter 20.15 Meie aasta Hiinas. Miski ei vasta toele 21.00 Roaldi nädal. Võitlus sõralisega 22.00 Krimi nimega Elif 15.00 Vana silla saladus. Tristan korraldab Pepale üllatuse 16.00 Taeva pisarad 17.00 Hingesugulased 18.00 Kodutunne 19.00 Otse! Suvereporter 20.15 Meie aasta Hiinas. Miski ei vasta toele 21.00 Roaldi nädal. Võitlus sõralisega 22.00 Krimi nimega Elif 15.00 Vana silla saladus. Tristan korraldab Pepale üllatuse 16.00 Taeva pisarad 17.00 Hingesugulased 18.00 Kodutunne 19.00
---	---	---	--	---

Tiia!

*Palju, palju õnne,
kogu õnn on sulle!*

Raplamaa Sõnumid

Mare!

Palju õnne ja tervist!

Raplamaa Sõnumid

Kallis Aivi!

Palju õnne!

RS

- Ostame METSAKINNISTUID,
- ka raiatud ja hüpoteegiga
- Ostame PÖLLUMAAD
- Küsi hinda! Teeme pakkumise!

Lai 10, 80010 Pärnu
Tel 447 7900, 528 5263.
Faks 447 7903, metsagrupp@hot.ee

RAPLA KÜTTEKONTOR

MÜÜB LÖHUTUD LEPA KÜTTEPUID (25-60 cm).

MÜÜME KA PUITBRIKETTI.

Tel 516 6305

**TERASKATUSED JA
VIHMAVEESÜSTEEMID
OTSE TOOTJALT!**

VÕTA KOHE ÜHENDUST!
kalle@olly.ee, 53 600 757

OLLY
TERASPROFIILID

**TRIBUMAJA SUUR LAADAÕHTU:
LASTE ja EMMEDE kapitühendus**

TULE OSALEMA!
KOLMAPÄEV, 14. August
KL 16:00 - 20:00

Registreerimine
enne juuli lõppu
5 eurot, hiljem 7 eurot
www.bonmerite.eu
marita@bonmerite.eu

Otsi Facebookist:
Triibumaja Suur
Laadaõhtu

ODE frenzy
DISAIN

Minnõ
MARJELAAD

BonMerité
Natural Luxury

Rudika
Sõna & Sõna

Mõis Raplamaa Sõnumid
Made in Raplamaa

**Ostan looduskaitsealadel
asuvaid METSAKINNISTUID
(ka SIHTKAITSEVÖÖNDEID)!**

kirjateema@gmail.com

tel 515 3384

Ostame
**metsakinnistu
kaasomandeid!**

metsaserv@gmail.com

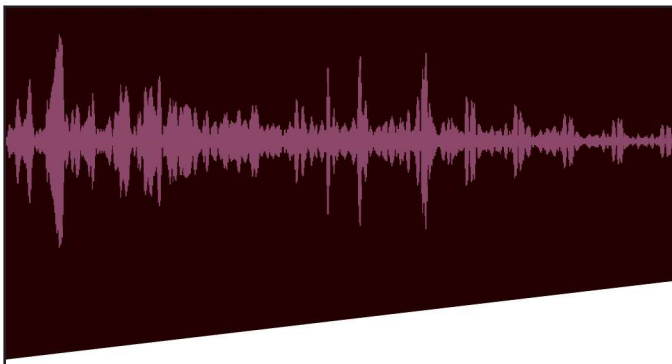
tel 524 3607

**Ostan talu koos
maa või metsaga!**

Elanik võib ka aastaks
sisse elama jääda

Tel 528 5600

tre Raadio

Rapla 91,3

**Raplamaa
häääl 24/7**

www.treraadio.ee

**Rapla Vallavalitsuse 22.07.2019
korraldusega nr 300 algatati Rapla linnas
Mahlamäe tn 10 kinnistu (katastritunnus
66901:001:0606) üldplaneeringut järgiva
DETAILPLANEERINGU koostamine.**

Detailplaneeringu eesmärk on Mahlamäe
tn 10 maaüksuse jagamise tulemusena
moodustatavale krundile jaekaubandushoone
ehitusõiguse sätestamine. Planeering hõlmab
ca 1 ha suurust ala Mahlamäe tn 10 maaüksuse
(katastritunnus 66901:001:0606) lääneosas,
piirnedes põhjast Mahlamäe tänava, läänest
Metsapargi tänava ja lõunast Metsapargiga.
Planeeringualast ida poole jääb ehitismälestis
Rapla KEKi haldushoone. Detailplaneeringu
koostamise vajadus tuleneb Rapla valla
üldplaneeringust ja planeerimisest. Detailplaneeringu
algatamisel ei ole ilmnenud
täiendavate uuringute vajadust.

Planeeringu kohta lähemalt:
<http://rapla.kovtp.ee/algatamine>

Metsä

Hea METSAOMANIK!

OSTAME:
kasvatav metsa,
metsamaad,
palki ja paberipuitu,
küttepuitu ja raidmeid.

Metsä Forest Eesti AS

Tel: 501 9257, 503 8777
e-mail: eesti@mitsagrups.com

pm
PRIIMO METS

OÜ Priimo Mets ostab:
metsakinnistuid,
kasvatav metsa, kasepakku,
okaspuu palki, paberipuitu,
küttepuitu, võsa hakkeks.

Pakub:
saematerjali,
metsaveoteenust.
kase küttepindu ja kase
kütteklotse bigbag kottides

Tel. 506 9966; 489 0696
E-post priimo.mets@priimo.ee

TEL: 56868171

FIE RIKKA MÖLDER

RAPLA, VIJANDI MNT 72A

LOOMAKLIINIK

**Kaeve- ja laaduritööd
7 tonnise rataslaaduriga**

Masin on varustatud erinevate lisaseadmetega:
planeerimiskopad, kaevekopad, tõstekahvlid jne.

- Kaevetööd
- Lumelükkamine
- Planeerimistöid
- Pinnase koorimine
- Laadimistöid
(tõstekahvlitega)

Hinnad kokkuleppel.
Tel. 56748380 / 53453732 siim@mivoehitus.ee

RAUDTEELINE

LEMBIT ILVES ...RONG SEKUND	ROLAND VIINER ON SEAL MANDRI- PÕLGURIST LIND	OSIRISE NAINE (müt) ...RONG ...RONG OSKAR	ANTIS KÜLA VALGAMAAL ...RONG	...RAUDTEE JUTUS LEIDUV MÖTE	ARVO ...RONG MEELEL- SELT SÕ- GESTUNU	NASTA PINO TÄHT (ing k) USA LUURE	APPIKARJE MEREL OHVER TERAGI	...-TASS NORD ...RALLI (poe- kärudega)	ÄRATAV HELI ...RONG KINK
ON (saksa) PEITU PUGENUD PAIKNEV	VALMIS MULINAL JOOKSMA (inglise k)	PASKAL ÕELATE KÕLAKATE PERIOOD (30-31 päeva)	KANA KASU- TAB SEDA TUDUMISEKS KURIKULULUS PROJEKT	ÄLIS REBANE MEENUTAB TALVIST ÕUEVAIPA	TÄNAV IVANA BANANA UNO KING KOLLE	BAN... (rõlge pätt) TOIMETASIN KOHALE	...MALLA TÄPITU/ TÄPPI- DEGA	...RÖÖPMELI- NE RAUDTEE HÕBE LIINA	TAGA- PALGEID TOETADES TEET NOOR NIINA
...RONG SERGEI RONGI SÕIDUHELI	JACK... VETERI- NAARIA ALBERT EINSTEIN	SUVEMAJA JUURDE VIIV RADA	TÜMASSE MAASSE KINNI JÄÄNU TIP...	...VAIMUSTUS (tormiline) "SININE VA- GUN" LAU- LU ESITAJA	ERNST ÄMMELG ...ÕIGUS (täielik võim)	LOOKAS LAUD ÕPPE- AASTA NOOT	...RÖÖPMELI- NE RAUDTEE HÕBE LIINA	...MALLA TÄPITU/ TÄPPI- DEGA	TAGA- PALGEID TOETADES TEET NOOR NIINA
NB! VASTUS ...RONG	VÄLJA- PEETUD SISIN SÕBIB TÄPSELT	MULISEB PEHMELT 4. TUULETULT KUUM	VAATA DOTAT- SIOON PALLI- MÄNG	TILDETU "ÖRR" KUIJULUS RONGIJUHT DIANA	VANA SUKSU "KÜLM MAA" (kuhu rongi- ga viidi)	KAPSA- RAUATÄHT ...RAUDTEE	...MALLA TÄPITU/ TÄPPI- DEGA	...RÖÖPMELI- NE RAUDTEE HÕBE LIINA	TAGA- PALGEID TOETADES TEET NOOR NIINA
MART TERMIKA NINAMEES KULD	URMAS ALENDER ...RAUDTEE SILVER	...RONG AKNALAU- JALATS	IDEEGA VARUSTAMA ...FOORIA (tühi-tähi) RAUL	N-PÄEVAD KÜLA VÕRUMAAL UUUUU	ARTUR ÄRNI poeg BARANKIN ANU KAAL	GERMAN ERMANN INGRID	...MALLA TÄPITU/ TÄPPI- DEGA	...RÖÖPMELI- NE RAUDTEE HÕBE LIINA	TAGA- PALGEID TOETADES TEET NOOR NIINA

*02. august on raudteelaste päev

Koostas: Aivi Meister

LASTELE

TÄIDA RISTSÕNA (ÜLEVALT ALLA)
LAHENDUS VÄRVLISES REAS.

AUHINNAKS

MAGUS ELU
5€
Kommipoe kinkekaart

ÕIGESTI VASTASID:
OSVALD KÄBIN
MIA-LIIS MIGUR
BERT JOOSEP PANKER
OSKAR KÄBIN
MARTIN REIER
MIRTEL MIGUR
DERON BERT RUDNEVS
BERIT LIIMANN
MADIS VÄLLI
TRIINE TOMINGAS
HELINA BAKAJEV
MARILIIS OJAVEE
MAILIS RAIDMA
LISANN TERRAS
LIISA PATA
KERLI HIIETAM
ARON TERRAS
MARGO PULVER
KÄTRIN LENK
KÄROLIIS HIIETAM
KENRY LENK
OLLE LAND
ANNABEL ALTVÄLJA
PÄRLE EVELI ILVES

**KRIIDID VÕITIS KÄTRIN LENK
EELMISE MÕISTATUSE
VASTUS OLI „AEROPLAAN“**

Kõikide õigesti vastanute vahel loosime välja Raplamaa Sõnumite 1 kuu tellimuse

Saada ristsõna vastus hiljemalt 5. augustiks e-postile: kuulutused@sonumid.ee (märksõnaga "täiskasvanute ristsõna" või "lasteristsõna") või Raplamaa Sõnumite toimetusse aadressil Viljandi mnt 6, Rapla 79511. NB! Loosimises osalevad ainult märksõnaga vastused. Auhindad saab kätte toimetusest kahe nädala jooksul.

24. juulil ilmunud suure ristsõna vastus on „...KÄSITÖÖLUT JALAGA SEGADA“ Taskulambi võitis **KARLA KEELMANN**

TÄISKASVANUTE RISTSÕNA VASTUSE KUPONG

Vastus

Nimi

LASTE RISTSÕNA VASTUSE KUPONG

VASTUS

NIMI

Üks meeleolukas kohvikupäev kelgukoertega

Ligikaudu 70 protsendil huskydest on ainult pruunid silmad, 20% on sinised ja 10% koertel on mõlemad silmad erinevad.

28. juulil oli Hellerkantri huskypargis, mis asub Raplemaal Kehtna vallas Raja talus, kelgukoerte kohvikupäev, kus oli avatud ka retrolapsevankrite näitus. Päeva jooksul tehti kaks külasteringkäiku.

Maris Adoma

Ilm oli väga palav ning inimesi oli värava taha kogunenud juba omajagu. Oli nii lapsi, täiskasvanuid kui ka vanemaid inimesi.

Ringkäik algas indiaani püstkoja juurde minekuga. Püstkoda nimetatakse ka ti-piks. Perenaine Helle rääkis seal põgusalt nende pere tegemistest, selgitas malamutide ja huskyde vahet ning sedagi, kuidas neil koertepidamise hobi alguse sai. Püstkojas soovis ta, et inimesed teeksid läbi ühe rituaali punase lõngajupiga, mis piletila kõikidele anti. "See koht on hea auraga ja siin on vaid head ja positiivsed mõtted," alustas Helle. Igaüks pidi lõngajupi siduma oma lähedase inimese käe

külge seitsme sõlmega, samal ajal mõeldes ja soovides häid mõtteid.

Tipis olles oli tõesti kuidagi teistsugune tunne. Hinge puged korraks tõeline rahu. Kui rituaal tehtud, liikusid inimesed edasi hobuste juurde. Hobuseid oli kokku kolm ja külalistel oli võimalus neid toita. Eriti palju rõõmu tundsid sellest muidugi lapsed.

Koerad, retrovankrid ning lõbusõit

Pärast hobuste toitmist juhatati rahvas huskyde ja Alaska malamutide juurde. Kõikidel oli oma aedik väikese majakesega, kus olla, ning enamasti oli ühes aedikus mitu koera. Kokku on pererahval 32 Siberi huskyt ja 11

Alaska malamuti. Lisaks on neil veel kutsikaid, seega võimalik oli näha umbes 50 koera. Koerte vaatamise ajal rääkis perenaine natukene ka koerapidamise telgitagustest.

Näiteks kulub perel huskyde ja malamutide peale päevas ligikaudu 70 kg liha. Nende koerte peamine vahe seisneb suuruses. Malamudid on kohevamad, jässakamad ning kaaluvad ligikaudu 40 kg. Samuti on nad mõeldud pikade distantside ja raskemate koormate jaoks. Samas on huskyd aga ligikaudu 20-kilosed loomad ja nemad on mõeldud siis lühemate vahemaade ja kergemate koormate jaoks.

Veel rääkis Helle nende loomade silmavärvist. Ligikaudu 70 protsendil huskydest on ainult pruunid silmad, 20% on sinised ja 10% koertel on mõlemad silmad erinevad. Malamutidel aga on ainult pruun värvivariant.

Sellise palava ilmaga koeri uudistades tekkis inimestel tahes-tahtmata janu. Pererahvas pakkus külalistele kodust kisselli ja kõhutäiteks juurde imemaitsvat marjadega kaunistatud küpsisetorti. Kel isu täis ei saanud, sai osta näiteks kiluvõileiba või hoopiski jäätist. Selleks ajaks olid paika pandud tegevused juba peaaegu läbi saanud, jäänud oli veel vaid lõbusõit traktori järelkärus. Sõit kulges läbi teraviljapõldude ja metsatuka. Tagasi tulles oli huvilistel võimalik veel uudistada 20 retrolapsevankrit, mille kogumine sai Helle sõnutsi alguse märtsis. Osa vankreid on pärit veel Eesti NSV ajast.

Avatud oli ka kelgukoerte teemaline palktareke, kus ilutsesid näiteks paljudelt võistlustelt võidetud medalid ning karikad. Silmailu pakkus veel pererahva imeilus aed. Igalpool kasvas lilli ja kõik oli nii idülliline.

Päeva lõpetuseks otsustasid koerad inimestele laulma hakata, sest järsku hakkasid nad kõik koos ulguma. Nii mõnigi inimene jooksis sellepeale koerte juurde vaatama, milles asi. Kes teab, võib-olla oli see koerte viis saada endale tähelepanu. Igaljuhul oli see üks ütlemata lõbus lõpp sellele

päevale.

Kohvikupäeva korraldas pererahvas juba kolmandat aastat, sel aastal lisandus retrolapsevankrite näitus. Külastajaid oli koos lastega kokku ligikaudu 70. Kes üri-

tusele ei jõudnud, aga tahaks hirmsasti kutsusid, hobuseid ning vankreid näha, saab teha seda ka muul ajal. Huskypargi kodulehel kelgukoerad.ee on olemas lisainfo võimalike variantide kohta.

Lõbusõit traktori järelkärus.

Fotod: MARIS ADOMA

Hobuseid oli kokku kolm ja külalistel oli võimalus neid toita.

RAPLAMAASõnumid

Rapla 79511, Viljandi mnt 6, tel 489 2133, 5567 3260
Tellimine, reklaam ja kuulutused 489 2130, 5551 1084,
e-post: info@sonumid.ee, kodulehekülg: www.sonumid.ee

Peatoimetaja: Tõnis Tõnnison
Tegevtoimetaja: Inge Põlma (489 2244)
Ajakirjanikud: Siim Jõgis (489 2132), Helerin Väronen (489 2137), Vivika Veski, Mari Tammar (489 2246), Katri Reinsalu, Stina Andok
Tehnilise toimetuse juhataja: Siim Solman (489 2138)
Kujundajad: Ulvi Blande (489 2138), Siim Solman (489 2138)
Keeletoimetaja: Liivi Jegorov (489 2138)
Reklaamijuhud: Ingle Mustallikas (489 2130)
Veebitoimetaja: Kadri Paju (489 2130)
Raamatupidaja: Juulija Kuum (489 2133)

Toimetusel on õigus kirju ja kaastõid nende selguse huvides toimetada ning lühendada. Kaastõid ei tagastata ega retsenseerita. Honoreeritakse tellitud kaastõid. Raplamaa Sõnumeid on võimalik tellida Eesti Posti sidejaoskondadest, raamatukogudest, toimetuse reklaamiosakonnast ja internetis Raplamaa Sõnumite koduleheküljel. Toimetus võtab vastu ka telefonitsi esitatud tellimusi. Kuulutuste ja reklaami vastuvõtt tööpäeviti 8.30 - 17 Viljandi mnt 6, Rapla. Tel 489 2130.

Väljaandja: OÜ Nädaline. Trükk AS Printall. Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse: pn@eall.ee või tel 646 3363